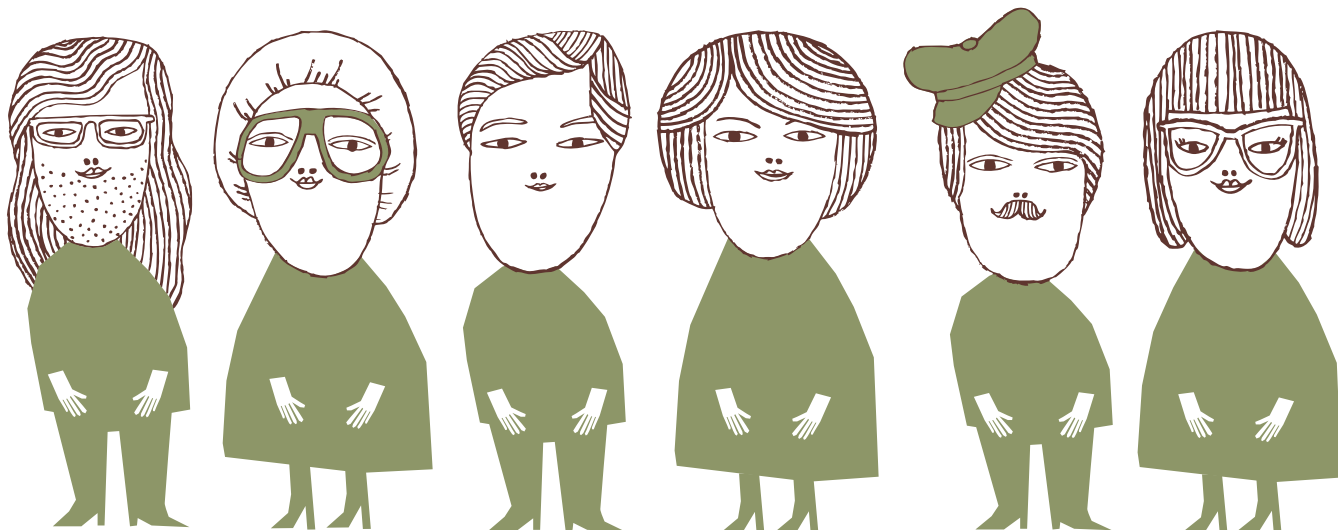
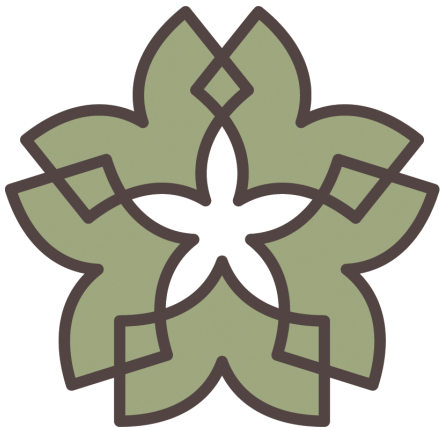

MEIDÄN NÄKÖINEN JYHY

JYHY – sellaisena kuin me ja muut
sen muistamme ja tunnemme

JYHY ry
Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistys

Kansikuva ja kuvitus: Piia Myllyselkä

Kannen logo: Jyväskylän henkilöstöyhdistys JYHY ry

Julkaisija: Jyväskylän henkilöstöyhdistys JYHY ry

Julkaisuvuosi: 2014

Toimittaja: Marja Kokko

Taitto: Jarkko Poikonen

Copyright © 2014, Jyväskylän henkilöstöyhdistys JYHY ry

ISBN 978-952-93-4829-9 (PDF)

Puheenjohtajan saatesanat

Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistys JYHY ry on juhlinut 70-vuotista matkaansa työn merkeissä. Pääosan juhluvuodesta päiväsankari on viettänyt aivan tavallista ammattiyhdistyksen elämää: luottamusmiehet ja muut henkilöstöedustajat ovat hoitaneet tehtäviään, jäsenistö on osallistunut virkistys- ja koulutustilaisuuksiin. Muutamia erityistapauksiakin kokousten ja lausuntojen väliin on sopinut. Tammikuussa otimme käyttöön yhdistyksen uuden tunnuksen, jonka on suunnitellut Kuisma Väänänen. Liittomme YHL:n EDU-päivää vietettiin ensimmäistä kertaa JYHYn toimialueella 7.6.2014. Yhdistyksemme uudet verkkosivut julkistettiin loppukesästä. Sivuston uudisti JYHYn työryhmä, layout on Kuisma Väänänen suunnittelema.

Vuosijuhlaa kokoonnumme viettämään 28.11.2014. Juhlissa esitellään tämä Meidän näköinen JYHY -muisteluteos, jota olemme opintopiirissä työstäneet.

Tässäkin tapauksessa on työ tekijöitään opettanut ja välillä inspiiraatio on ollut hakusassa, mutta niin vain artikkelit valmistuivat ajoissa.

Erityisesti meitä ovat opettaneet konsulttimme, FT Marja Kokko, professori Pirjo Korkiakangas ja uusmediasuunnittelija Jarkko Poikonen, joita haluan lämpimästi kiittää koko opintopiirin puolesta. Kiitos opintopiiriläisille ja kaikille muistoja ja muuta materiaalia toimittaneille JYHYläisille. Kiitos haastatelluille. Kaikki toiminnastamme saatu palaute on meille arvokasta, ja siitä opimme lisää.

Näin me muistamme kirjaamamme asiat, joku toinen muistaa toisin - ja muistaa ihan yhtä oikein. Muistot ja muistelukset ovat muistajiensa näköisiä kuten meidän yhdessä muodostamamme JYHY on meidän näköisemme.

Puheenjohtaja Saija Kyllönen

SISÄLLYS

PUHEENJOHTAJAN SAATESANAT	3
MUISTELEMALLA	5
JYHY MUIDEN SILMIN	9
EPÄVARMUUDESTA TULEVAISUUDENUSKOOKON	16
2009 - KOHTI UUTTA YLIOPISTOA	23
2010 - YLIOPISTOLAITOKSEN UUSI ELÄMÄ	26
JÄRJESTÖLLINEN ERIITYMINEN POLITISOITUMI- SEN KAUTTA 1960-LUVUN JA 1970-LUVUN ALUSSA	31
VIRKAMIESLAKOSTA 1986 KIRJASTOLAISEN JA LAK- KO-ORGANISAATION JÄSENEEN SILMIN	34
YLIOPISTOJEN PALKKAUSJÄRJESTELMÄN UUDIS- TUKSESTA	38
JYHYLÄISET VIRKISTYVÄT	47
YHDESSÄ YHTEISESSÄ JYHYSSÄ: YHTEISÖLLISYYS JÄ- SENTEN KOKEMANA	58

Muistelemalla

Marja Kokko

JYHYn opintopiiri muistelemassa menneitä

Jyväskylän yliopiston henkilöstöyhdistys JYHYn 70-vuotisjuhlaa varten koostetun muisteluteoksen työstäminen alkoi alkutalvesta 2013. Opintopiiriin kutsuttiin jo hyvissä ajoin kesällä 2012 mukaan kaikki historia- ja muisteluharrastuksesta kiinnostuneet jäsenet. Ensimmäiseen varsinaiseen opintopiiritapaamiseen saapui paikalle 16 jäsenaktiivia. Opintopiirin ensisijaisena tarkoituksena ei ollut nyt käsillä oleva muisteluteos, vaan tutustuminen hanketoimintaan, jonka päämääränä saattaisi olla vaikkapa oman suvun historia, kylähistoria tai mikä hyvänsä tiettyä yhteisöä koskeva selvitys.

Ensimmäisten tapaamisten aikana selvitimmekin muun muassa haastatteluaineistojen ja kuvien käyttöön liittyviä tekijänoikeuskysymyksiä. Tutustuimme myös historiantutkimuksen perusproblematiikkaan eli siihen, mitä on menneisyys, miten historian tutkimusta tehdään ja kuinka meistä jokainen omalta osaltaan osallistuu historiakuvien rakentamiseen. Professori Pirjo Korhokangas ohjasi meitä muistelemiseen, sen erilaisiin muotoihin ja tehtäviin sekä siihen, kuinka muistitietoa voidaan hyödyntää historiakuvia rakennettaessa.

Kevään 2013 opintopiirin tapaamisten

aikana myös JYHYn juhlateoksen aiheet alkoivat täsmentyä ja työryhmien kokoonpano selkiintyä. Työryhmät saivat varsin vapaat kädet oman osuutensa työstämiseen. Vapaus tuo aina vastuuta ja aineiston keruu sekä tekstien työstäminen osoittautuikin haastavammaksi, mitä ehkä alkuun osattiin kuvitella. Asioiden työstäminen yhdessä vaatii ajanhallintaa ja tehtävien jakamista, joita tässä projektissa niin ikään harjoiteltiin.

Muisteluiden kokoaminen jäsenistöltä osoittautui myös yllättävän aikaa vieväksi tehtäväksi. Vaikka jokaiselle jäsenellä lienee muistiin painuneita hetkiä ammattiyhdistystoiminnasta, monelle oli vieras ajatus, että nämä muistelut olisivat arvokkaita. Myös jäsenistön sisäiset valtarakenteet ja -asetelmat nousivat vähintäänkin rivien välistä esille.

Muisteluja ei ole totuttu pitämään totuutena, jota historiantutkimuksen on virheellisesti ymmärretty tavoittelevan. Opintopiirissä koetimme ymmärtää historiakuvien ja todellisten historiallisten tapahtumien eroa eli sitä, että menneisyyden tulkinnalle on enemmän ja vähemmän onnistuneita selityksiä, jotka tulevat sukupolvet joko hyväksyvät tai hylkäävät. Muistelemisen on siitä turvallista, että kukaan ei voi muistaa väärin. Se, että muistikuvat tilanteista tai tapahtumista vaihtelevat, onkin juuri muisteluun perustuvan tutkimuksen rikkaus, jota pitää analysoida. Muisteluissa vaikuttavat tiedonlähteenä toimivan tutkimuskumppanin omat kokemukset, arvot ja maailmankatsomukset, joiden kautta

asioita arvioidaan ja joiden kautta muistitieto saa paikkansa.

Yhdistyshistorioiden tärkeä tehtävä on tallentaa ja dokumentoida prosesseja, jotka ovat synnyttäneet mielikuvan yhdistyksestä sekä sen oman jäsenistön keskuudessa että yhdistyksen keskeisten sidosryhmien ja muiden mahdollisten yhteistyökumppaneiden silmissä. Perinteisen asiakirja-aineiston rinnalla muistelut ovat tärkeä osa tätä toimintaa. Jos historiantutkimuksen tehtävänä on auttaa yhteisöjä tunnistamaan oma menneisyytensä, tämä voidaan toteuttaa vain kuulostelemalla, mitä yhteisöjen jäsenistöllä on asiasta sanottavaa. Ulkopuolinen tutkija olisi tuskin pystynyt tavoittamaan ammattiyhdistyksen menneisyydestä niitä hetkiä, jotka ovat olleet sekä rivijäsenelle että yhdistyksen toiminnassa aktiivisesti mukana olleille tärkeitä. Muistelujen tarkoituksena on tuottaa nimenomaan jyhyläisille jotakin uutta, uskottavaa, arvokasta ja vakuuttavaa yhteisönsä menneisyydestä.

Miksi muisteluteos?

JYHYn 70-vuotismuisteluteos ei ole ainoa laatuaan. Muistelemisen ja historiakuvien rakentamisen teoreettinen tausta on peräisin poliittisen historian emeritusprofessori Jorma Kalelan ansiokkaasta tavasta ilmaista se, mikä ero on historiantutkijan roolilla menneisyyden tulkitsijana ja historian todellisilla tapahtumilla. Kalela kirjoitti jo vuonna 2009 julkaistussa kokoomateoksessa *Näkökulmia kertomuksen tutkimukseen* (toim.

Samuli Hägg, Markku Lehtimäki ja Liisa Steinby. SKS, 2009) artikkelin, jonka hän oli otsikoinut kysymyksen muotoon *Miksi ei pidä ajatella, että historiantutkija tuottaa kertomuksia?*

Otsikko itsessään herättää monenlaisia kysymyksiä, mutta asia, jota Kalela artikkelissaan peräänkuuluttaa on se, että vain tekopyhä historiantutkija voi väittää, että ei olisi koskaan tuntenut houkutus-tinkiiä kestävän tiedon vaatimuksista saadaksesen tuloksensa näyttämään mahdollisimman vakuuttavalta. Kalela on myöhemmissä teoksissaan (mm. *Making History. the historian and uses of the past*. Basingstoke. Palgrave McMillan, 2012) jatkanut pohdintoja historiantutkimuksen perimmäisistä menetelmistä kysymällä, voiko tutkija todellakin ”sammuttaa itsensä” ja aloittaa tutkimustyönsä ja sen tuloksena syntyneet tulkinnat tyhjältä pöydältä.

Kalelan ajatuksia noudattaen JYHYn juhlateoksessa on koetettu tavoittaa jyhyläisten kokemukset ja heidän itseymmärryksensä omasta toiminnasta. Tavallaan on kysymys siitä, että asiat on koetettu muisteluiden kautta kuvata ja esittää oikeudenmukaisesti sellaisina kuin jäsenistö on ne itse kokenut. Muisteluiden moniäänisyyttä voidaan pitää tämän projektin merkittävimpänä antina ja tärkeänä lähdeaineistona tuleville teoksille.

Jorma Kalelan ohella **Meidän näköisemme JYHY** -teoksen taustalla ovat vaikuttaneet historiantutkimuksen ja etnologian tutkimuksen uudet lähdeaineistot

sekä menetelmälliset ja teoreettiset ajattelutavat. Esimerkiksi Pauliina Latvala toteaa teoksessaan Kerrottu politiikka (SKS 2013), että muistitietotutkimuksessa tavoitellaan muistelun merkityksen rakentumista, kerronnallisuuden rikkautta sekä kokemusten, vallan ja tunteiden välistä suhdetta. Muistitieto ei siis hae yhtä todeksi vakuutettua kertomusta, vaan subjektiivisuus ja näkökulmien variaatio nähdään suorastaan myönteisenä ja pakottavana lähtökohtana.

Muistitietoa on tavattu käyttää perinteen- ja historiantutkimuksessa lähdeaineiston monipuolistajana, mutta tässä projektissa se on primäärilähde. Samalla muistelemineen on menetelmä, jolla lähestymme JYHYn vaiherikasta lähimenneisyyttä. Tarkoituksena on, että tulevaisuudessa on mahdollista hyödyntää tähän teokseen koottuja aikalaiskokemuksia ja käsityksiä yliopistomaailman dramaattisista vuosikymmenistä, jotka huipentuvat uuteen palkkausjärjestelmään ja vuoden 2010 yliopistouudistukseen.

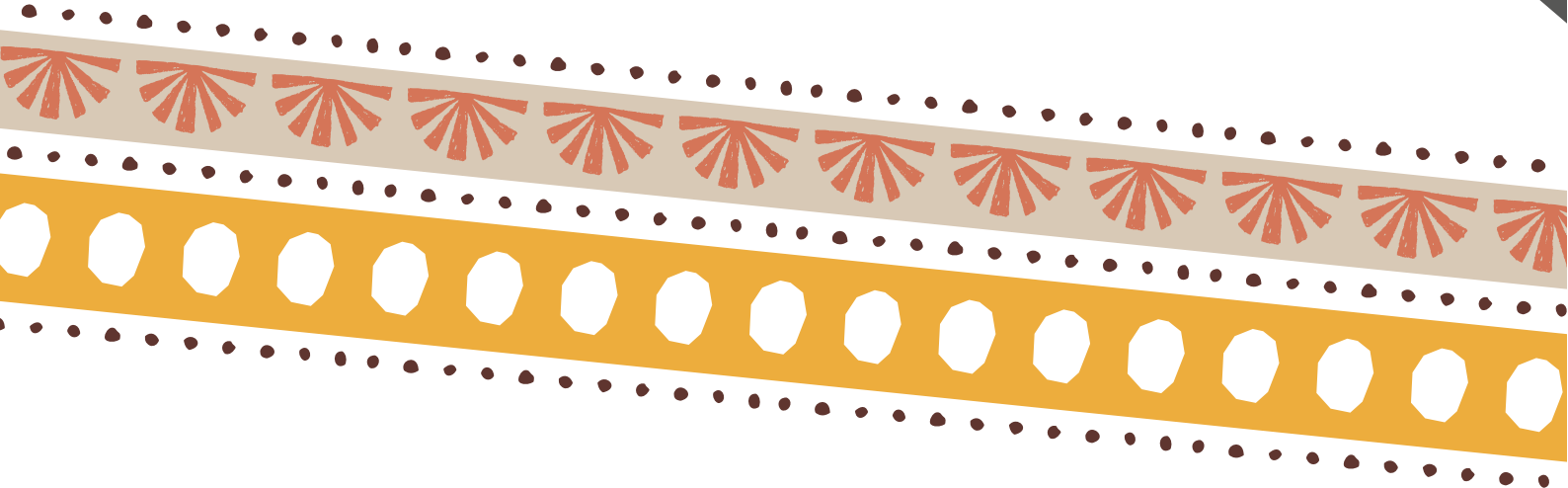
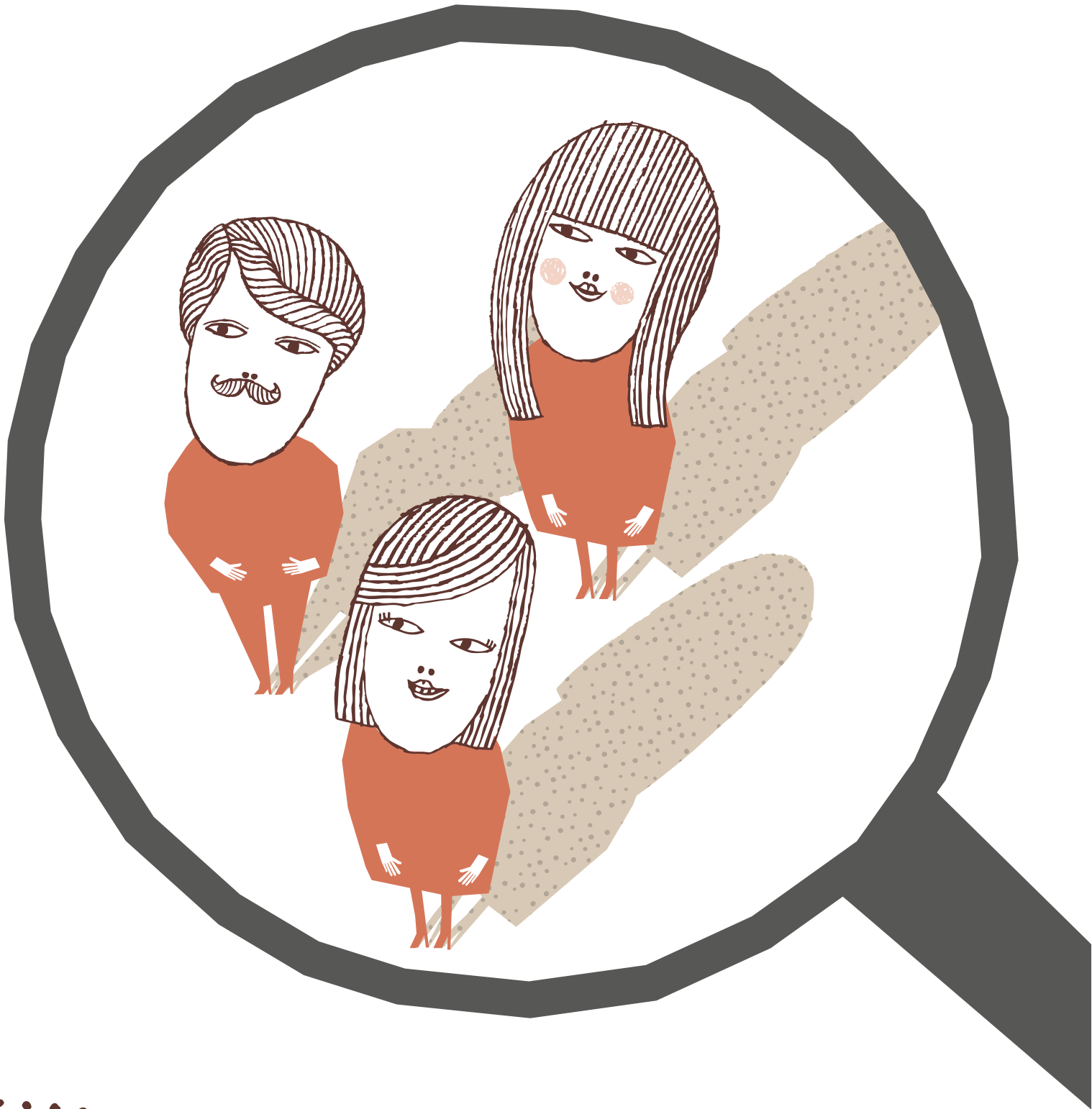
Toivottavaa on, että teoksen lukija jatkaa omaa muistelemistaan ja vaikkapa kiistää teoksessa esitetyn muistelemisen. Toivottavasti hanke on opettanut, että jokainen meistä sanoittaa menneisyyttä omista kokemuksistaan, ennakkoasenteista ja aikaisemmin tehdyistä tulkinnoista käsin. Tärkeää on keskustelu meistä, meidän itseymmärryksestä ja siitä kuvasta, jonka itsestämme annamme, pysyy aktiivisena. Toivottavasti olemme tämän hankkeen aikana oppineet arvostamaan muistelemista ja sitä, että jokaisen muis-

telutyö on yhtä arvokasta.

Nyt käsillä oleva teos on tehty yhteistyössä JYHYn opintopiiriläisten kanssa. Valtavan työn tekstin oikolukemisessa on tehnyt Tytti Leppänen. Jarkko Poikonen on taittanut tekstin e-kirjamaiseen muotoon. Piia Myllyselkä on puolestaan antanut oman taiteellisen näkökulmansa JYHYstä kuvittamalla teoksen.

Jyväskylässä 11.11.2014

*JYHYn muisteluhankkeen konsultti
FT Marja Kokko*

JYHY muiden silmin

Työryhmä: Tytti Leppänen, Jouni Penttinen, Saija Kyllönen, Katja Mielonen

Aktiivinen, sitkeä ja ripeä yhdistys

JYHY haluaa kehittää toimintaansa, joten pyysimme muutamia yhteistyökumppaneitamme arvioimaan, miltä JYHYn toimet näyttävät ulkoa päin katsottuna. Kantansa pääsivät kertomaan Jyväskylän yliopiston johdon edustajat, yliopiston suurimmat ammattijärjestöt, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL, Palkansaajajärjestö Pardia, osa sisaryhdistyksistä ja Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta JYY.

Ylivoimaisesti eniten haastateltavat käyttivät JYHYn toimintaa kuvaillaan sanaa aktiivinen. Yhdistystä keuhuttiin myös uusien ideoiden ja toimintatapojen kehittämistä. Tarvittaessa osaamme kuuleman mukaan lisäksi kyseenalaistaa asioita terveesti ja joskus myös jättäytyä sivustaseuraajaksi. Sitkeydestä ja ripeydestäkin tuli kiitosta, kuten seuraavista kommentteista käy ilmi:

JYHY näyttäytyy YHL:n piirissä aktiivisena, kaikki yhdistykset huomioiden tasa-arvoisena toimijana. (Jaana Lehtosaari, OYHY)

Tämä karhukirje [haastatteluvastauksien

pyytämistä toista kertaa sähköpostitse, kirj. huom.] mielestäni osoittaa sen, että JYHY ry. ei jätä jäsenistöään koskevia asioita kesken tai makaamaan pöydälle. Asiat saattavat kokonaisuuden kannalta olla pieniä tai vähäpätöisiä, mutta ne kaikki hoidetaan ajallaan, rehellisesti ja asiantuntemuksella. (Leena Heino, TaY-HY)

Mutta mitä muuta JYHY on? Mitä se edustaa, millaisten arvojen puolesta se toimii ja miten? Vastauksista ilmenee, että yhdistyksellä on oma selkeä roolinsa osana yliopistoa, asiantuntijana, edunvalvojana ja neuvottelukumppanina.

Yhteistyökykyinen ja sitoutunut yliopistoyhteisön kehittäjä

Ammattiyhdistysten merkitystä osana yliopiston toimintaa kuvaavat yliopiston rehtori ja emeritarehtori näin:

Ne [ammattiyhdistykset] muodostavat verkoston myös muihin yliopistoihin ja työyhteisöihin ja välittävät sitä kautta hyviä käytänteitä meille. Yhdessä yliopistotyöntäjän kanssa ammattiyhdistykset auttavat omalta osaltaan yliopistoa noudattamaan hyvää ja tasapuolista työnantajapolitiikkaa. (Matti Manninen, JY)

JYHYn toiminta on edistänyt yliopiston kehitystä myös niin, että yhdistys on ollut mukana sovittelemassa monia vaikeita henkilöstökysymyksiä. Tämä on estänyt ongelmien kärjistymistä ja auttanut ratkaisujen löytymistä. [--] JYHYn edustajien kautta välittyi [keskustelutilaisuuksissa] myös

tärkeitä suoria viestejä henkilökunnalta, mikä oli avuksi yliopiston johtamisessa. (Aino Sallinen, JY)

Yliopiston johdossa toimineet näkevät siis henkilöstöjärjestöillä roolin yliopiston kehittämisessä. Tämä on arvokas palaute, sillä JYHY haluaa tuoda osaamista johtamisen tueksi.

Yliopistoyhteisön monipuolisuuden on hyvä näkyä henkilöstöjärjestön toiminnassa: kuuluihan järjestöjen yhteinen iskulausekin Me olemme yliopisto. Myös arvostusta tarvitaan puolin ja toisin, samoin uudistusten eteenpäin viemistä. Näissä kaikissa yliopiston nykyistä edeltänyt johto katsoo JYHYn onnistuneen.

JYHY ry on yliopistomme vanhin henkilökuntayhdistys ja nauttii yhteisössä sen mukaista kunnioitusta. Yhdistyksen merkitystä osana yliopistoyhteisöä korostaa se, että jäsenistö edustaa monipuolista osaamista ja asiantuntemusta hyvinkin erilaisista tärkeistä tehtävistä. (Aino Sallinen)

JYHYn edustajat ovat selkeästi tuoneet toiminnallaan esiin sen, että yliopiston menestys on henkilöstön etu. [--] Kuten edellä sanotusta käy ilmi, olen arvostanut JYHYn toimintaa. Yhteistyössä sukset eivät ole menneet ristiin. (Erkki Tuunanen, JY)

Muistissani ei ole yhtään sellaista tilannetta, jossa toiminta olisi estänyt yliopiston kehittämistä. Vaikka joskus olisikin ollut muutosvastarintaa, sopu on aina löytynyt. (Aino Sallinen)

Asiantuntemustaan uudistava neuvottelija

Ammattiyhdistyksen käytettävissä on rajallisesti keinoja, mutta niistä tärkein on neuvottelu. Neuvottelemisen taito kehittyy pitkäjänteisellä työllä, joka edellyttää paitsi perehtymistä neuvoteltavana oleviin asioihin myös toimintaympäristön tuntemusta. Neuvoteltiinpa sitten paikallisen sopimuksen sisällöstä tai työehtosopimuksen soveltamisesta paikallisesti, neuvottelijoilta edellytetään asiantuntemusta. Edellä mainittu pyrkimys yhteiseen hyvään on varmasti yksi syy toimivalle yhteistoiminnalle, mutta osasyys voi piillä myös yhdistyksen pitkässä historiassa, kuten emeritarehtori Sallinen pohti. Muutkin ovat miettineet yhteistyön toimivuuden merkitystä ja syitä.

JYHYn edustajat ovat näyttäneet aktiivisina yhteistyönrakentajia, mikä on edellytyksenä luottamuksen aikaansaannille neuvotteluosapuolten välillä ja mahdollistaa myös tuloksekkaan yhteistyön. (Jouni Valjakka, JY)

Jyhyläisten kanssa on aikojen saatossa ollut mahdollista havaita useimmissa tapauksissa heidän neuvotteluosapuolina olevan mahdollisuudessa tunnistaa kulloisenkin neuvottelun kohde, tuntea neuvoteltava asia (tiedetään mistä neuvotellaan) sekä vielä huomioida myös yliopistotyönantajan toimivallan mahdollisuus neuvotella kulloisestakin asiasta. (Jouni Valjakka)

JYHY vaikutti ja vaikuttaa hyvin aktiiviselta, toimivalta ja yliopiston hallintoa eri

puolilta hyvin tuntevalta. [--] Teistä saa hyvin käytännöllisen ja hallintoon ja sen kiemuroihin sekä lainsäädäntöön ja muuhun ohjeistukseen perehtyneen kuvan. (Arja Palomäki, JYTTE)

Koulutusmyönteisyys on koulutusorganisaation yhteydessä toimivassa ammattiyhdistyksessä sisäänrakennettuna, mutta on mukava huomata sen näkyvän myös ulospäin. Ammattiyhdistyksenä JYHYllä on keinoja kannustaa jäsenistöään osallistumaan henkilöstökoulutukseen ja tukea myös yliopistoa koulutuksen järjestämisessä. Sekä YHL että Matti Manninen keuhvatkin pitkäjänteisyyttä henkilöstöedustajien kouluttautumisessa.

Hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö on tärkein voimavara mitä yliopistolla on. JYHY on omalta osaltaan edistänyt henkilöstön osaamista ja mahdollisuuksia osallistua koulutukseen. (Matti Manninen)

JYHY on ollut linjakas henkilöstöedustajiensa kouluttamisessa. [--] YHL:n luottamusmiesmentorointi-hankkeessa JYHY otti heti oman linjansa ja järjest mentoroinnin ryhmätoimintana. (Satu Henttonen, YHL)

JYHY toiminta näyttäytyy uudistuvana ja kehittyvänä. (Elisa Hyytiäinen, HYHY)

Realistinen edunvalvoja ja nuorekas yhteistyökumppani

Edunvalvojana JYHY näyttäytyy haastateltavien mukaan sovittavana ja järkevänä toimijana. Haastateltavat kokevat yhdistyksen hyödyntävän onnistuneesti

toimijoidensa osaamista sekä yhteistyöverkostoja ja hakevan aktiivisesti ratkaisuja. Haastetta JYHYn toimintaan tuo se, että yhdistys edustaa työntekijöitä useilta eri toimialoilta sekä muusta henkilöstöstä että opetus- ja tutkimushenkilöstöstä. Lisäksi Jyväskylän yliopiston edunvalvontakentässä on yhdistysten puolella monta toimijaa ja yhteistyöllä voidaan saavuttaa parempia tuloksia kuin kukin erikseen.

JYHY on toiminut edunvalvonnassa suunnitelmallisen tavoitteellisesti ja määrätietoisesti sovittavasti. Toimivat yhteistyösuhteet työnantajan ja naapurijärjestöjen kanssa ovat säilyneet, vaikka varmasti ajoittain ovatkin olleet koetteilla. Huolimatta siitä, että yhdistyksen toimijat ovat aina olleet enemmän diplomaatteja kuin että eivät olisi olleet, tavoitteista ei tarpeetomasti ole tingitty. (Kerttu Pellinen, YHL)

Edunvalvojana JYHY on myös edustanut realistista ja ratkaisuihin tähtäävää edunvalvontaa. (Niko Simola, Pardia)

Yhdistys on suuri, nimikkeet ovat moninaiset, mikä ei suinkaan helpota luottamushenkilöiden toimintaa. Mutta JYHYn ”ulospäin suuntautuvuus” on lähentänyt eri henkilöstöryhmiä toisiinsa yliopistossa ja edesauttanut ihmisten välistä yhteistyötä myös laitostasolla. (Auli Poutanen, JY)

Toimintatapamme ja se, mitä tarjoamme jäsenistöllemme, on samankaltaista, mutta kadehdin näin naapurijärjestön näkökulmasta sitä, että JYHY on turvannut hyvin toimintaansa saamalla toimintaa vetäviksi aktiiveiksi myös nuorempaa väkeä. Se on merkittävä onnistuminen, johon meidän

on JYTT ry:ssä myös tähdittävä. (Jani Hartonen, JYTT)

JYHY toimii aktiivisesti myös YHL:n ja sen myötä Pardiinkin piirissä. Yhdistyksellä on edustajia liiton hallinnossa sekä toimikunnissa ja työryhmissä. Näiden kautta YHL:n yhdistysten edustajat voivat vaihtaa kokemuksia ja oppia toisiltaan. Myös suoraa yhteistyötä sisaryhdistysten kanssa tehdään mahdollisuuksien mukaan. Pardiin toimintaan JYHYläisiä osallistuu YHL:n mandaateilla. Toimeliaisuuden on havainnut moni haastateltavakin.

JYHY on ehdottomasti yksi aktiivisimmista yhdistyksissä YHL:ssä. (Tiina Häkkilä, PfÅA)

Jyhyläiset henkilöstöedustajat ovat poikkeuksetta olleet hyvin aktiivisia niin YHL:ssä kuin Pardiassa. Vaikka edustajat ovat vaihtuneetkin vuosien varrella, niin myös uudet ja nuoremmat JYHYn edustajat ovat aina edustaneet ehdotonta asiantuntijuutta toimissaan. (Niko Simola)

JYHY on hyvä esimerkki nuorekkaasta ja uudistuvasta toiminnasta. (Esko Pallaspuuro, Pardia)

JYHY osaa saadun palautteen mukaan myös käydä kriittistä keskustelua ja toisaalta mukauttaa toimiaan paikallisiin olosuhteisiin soveltuviksi, vaikka valtakunnallisesti katsottuna voisi olla tarvetta toisenlaisiin ratkaisuihin.

Käsittääkseni JYHY oli kovasti aktiivinen

ja kyseenalaisti työnantajansa tapoja toimia [UPJ:n aikana]. Myös YHL:n piirissä JYHY toi esiin ongelmakohtia ja kehitysjärjestyksiä. (Tiina Häkkilä)

Aikojen saatossa olen saanut todeta myös eri rooleissa toimiessani JYHYn edustajilta näkemyksellisyyttä myös suhteuttaa mahdollisesti keskustasolta tulevaa ohjausta Jyväskylän yliopiston paikallisiin tarpeisiin. (Jouni Valjakka)

Yhdistystä voi luonnehtia tasapainottajaksi. JYHYllä on toimiva yhteistyöverkosto niin Jyväskylän yliopistossa kuin sen ulkopuolellakin. Verkostoituminen luontuu haastateltavien mukaan yhdistysten ja niiden jäsenten tasolla.

Yleisesti voi sanoa, että YHL:n kokonaisuudessa JYHY kuuluu tasapainottajien joukkoon – mikä on tietysti ihan oikein, kun kerran elää keskellä Suomea ja on adoptoinut kaikenkarvaisia heimokuntia persoonallisine ominaisuuksineen eri puolilta isänmaata. (Kerttu Pellinen)

JYHY on toiminut yhteistyökykyisesti työnantajan suuntaan ja etsinyt aktiivisesti tukea ja keskustelukumppaneita muista yhdistyksistä neuvotteluissa työnantajan kanssa. JYHY on myös ollut antamassa tukeaan muille yhdistyksille. (Auli Poutanen)

JYHYläisiin voi kuitenkin tukeutua vaikeissakin asioissa, jotka omassa yhdistyksessä ja omassa yliopistossa tuntuivat ahdistavilta tai muuten haastavilta. (Tomi Rosti, ISYHY)

Hanska pitää edelleen

Mielikuva JYHYstä tuntuu monella toimijalla olevan varsin positiivinen. Haastatellut arvioivat JYHYn toimintaa yliopistouudistuksen aikana monesta eri näkökulmasta. Työnantaja arvioi neuvotteluosapuolta ja yhteistyökumppania, sisaryhdistys saman liiton piirissä toimivaa verrokkia ja naapurijärjestöyhteistyökumppania ja kilpailijaa. Saatu palaute edistää yhdistyksen toiminnan kehittämistä.

Ajan saatossa valtakunnalliset erimielisyydet ovat näkyneet myös meidän kampuksillamme. 70 toimintavuoteen mahtuu mm. virkamieslakko vuosina 1947 ja 1986 sekä vuoden 1952 seminaarin harjoituskoulunopettajien virkojen hakusaarto. Viimeisin työtaistelutilanne oli pääsopijajärjestöjen yhteinen lakkovaroitus keväällä 2010.

Vuoden 1986 virkamieslakko oli kovaa työtä niin Jyväskylässä kuin valtakunnallisestikin. Työtaistelun taustalla oli laaja tyytymättömyys palkkakehitykseen ja sen Hanska pitää -nimellä haluttiin varmastikin viitata siihen, että periksi ei anneta. Hanska piti 1986 ja työehtoja saatiin parannettua.

Palkat ovat puhuttaneet tuon vuoden jälkeenkin, erityisesti palkkausjärjestelmäuudistuksessa. Vuoden 2010 yliopistouudistus on ravistellut koko yliopistokenttää ja sen mukanaan tuomat muutokset ovat vaikuttaneet myös ammattiyhdistysten toimintaan. Kun henkilöstöyhdistystä nämä taustat tietäen

vuonna 2014 kuvaillaan 99 prosenttisesti positiivisilla sanoilla, voi aivan aiheellisesti pohtia, onko taustalla ylenpalttinen kohteliaisuus juhluvuottaan viettävää yhdistystä kohtaan. Mutta ei ylisanoihin toisaalta voi olla kuin tyytyväinen. Jotain on tehty oikein ja homman voisi sanoa olevan hanskassa. Ei yhdistystämme kuvailtaessa kai muuten mainittaisi mm. sanoja

- tasa-arvoinen,
- aktiivinen,
- muille tukea antava,
- yhteistyöhön kykenevä,
- verkostoitunut,
- ulospäin suuntautunut,
- perehtynyt,
- tukea antava,
- vastuuta jakava,
- diplomaatti,
- nuorekas,
- realistinen,
- ennakkoluuloton,
- paikalliset tarpeet huomioiva,
- tarvittaessa sitkeä.

Tästä on hyvä jatkaa uudelle vuosikymmenelle.

Lähteet:

JYHYn jäsentiedotteet 2009-2011

Sähköiset haastattelut (sähköpostitse kevättalvella 2014):

Tikka, Elisa 1993: Hanska pitää. Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistyksen viisi vuosikymmentä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistys.

Haastatellut:

Hartonen Jani, puheenjohtaja, Jyväskylän yliopiston ammattiosasto JYTT ry

Heino Leena, puheenjohtaja, Tampereen yliopiston henkilökuntayhdistys TaYHY ry

Henttonen Satu, puheenjohtaja, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry

Hirvonen Tuula, luottamusmies, Jyväskylän yliopiston opetusalan YLL-yhdistys ry

Hyttiäinen Elisa, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston henkilökuntayhdistys HYHY ry

Häkkinä Tiina, pääluottamusmies, Personalförening vid Åbo Akademi PfÅA rf

Immonen Marja-Leena, entinen henkilöstöpäällikkö, Jyväskylän yliopisto

Koriseva Soile, sosiaalipoliittinen sihteeri, SYL - Suomen ylioppilaskuntien liitto ry

Kosonen Erja, pääluottamusmies, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Jyväskylän yliopisto

Laine Pekka, pääluottamusmies, Jyväskylän yliopiston ammattiosasto JYTT ry

Lehtosaari Jaana, puheenjohtaja, Oulun yliopiston henkilökuntayhdistys OYHY ry.

Manninen Matti, rehtori, Jyväskylän yliopisto

Moilanen Seija, koulutuspäällikkö, Palkansaajajärjestö Pardia

Pallaspuuro Esko, asiamies, Palkansaajajärjestö Pardia

Palomäki Arja, puheenjohtaja 31.5.2014 saakka, Jyväskylän yliopiston tieteen tekijät JYTTE ry

Pellinen Jukka, johtokunnan jäsen, Professoriliiton Jyväskylän yliopiston osasto

Pellinen Kerttu, entinen puheenjohtaja, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry

Poutanen Auli, hallituksen jäsen, Jyväskylän yliopisto

Rantakari Juha, entinen pääluottamusmies, JYHY ry.

Rosti Tomi, puheenjohtaja, Itä-Suomen yliopistoyhteisön henkilöstöyhdistys ISY-HY ry

Sallinen Aino, emeritarehtori, Jyväskylän yliopisto

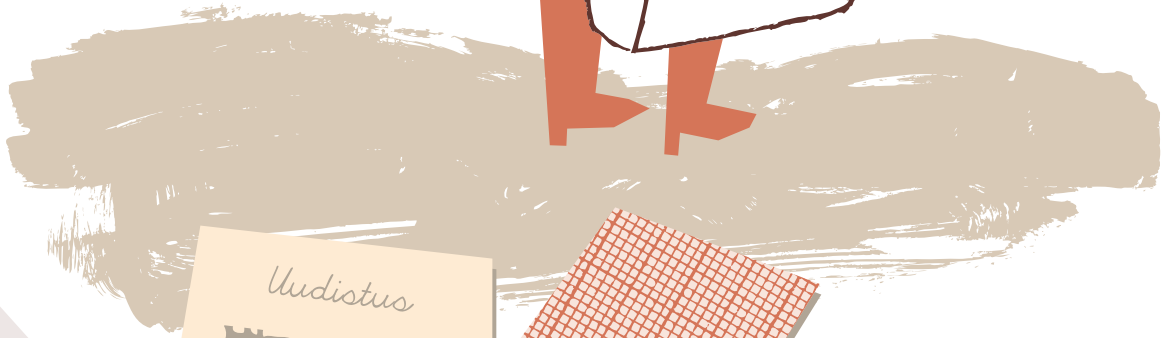
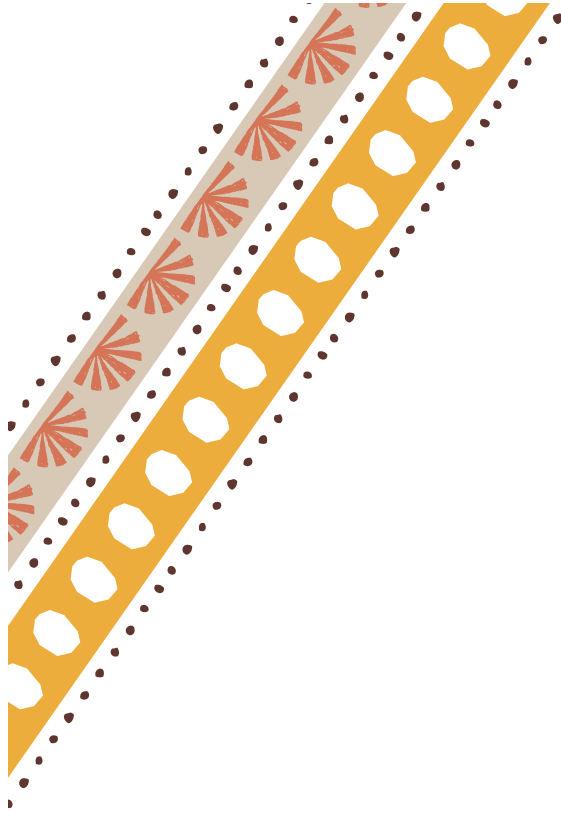
Simola Niko, puheenjohtaja, Palkansaajajärjestö Pardia

Tuori Sami, KK

Tuunanen Erkki, entinen hallintojohtaja, Jyväskylän yliopisto

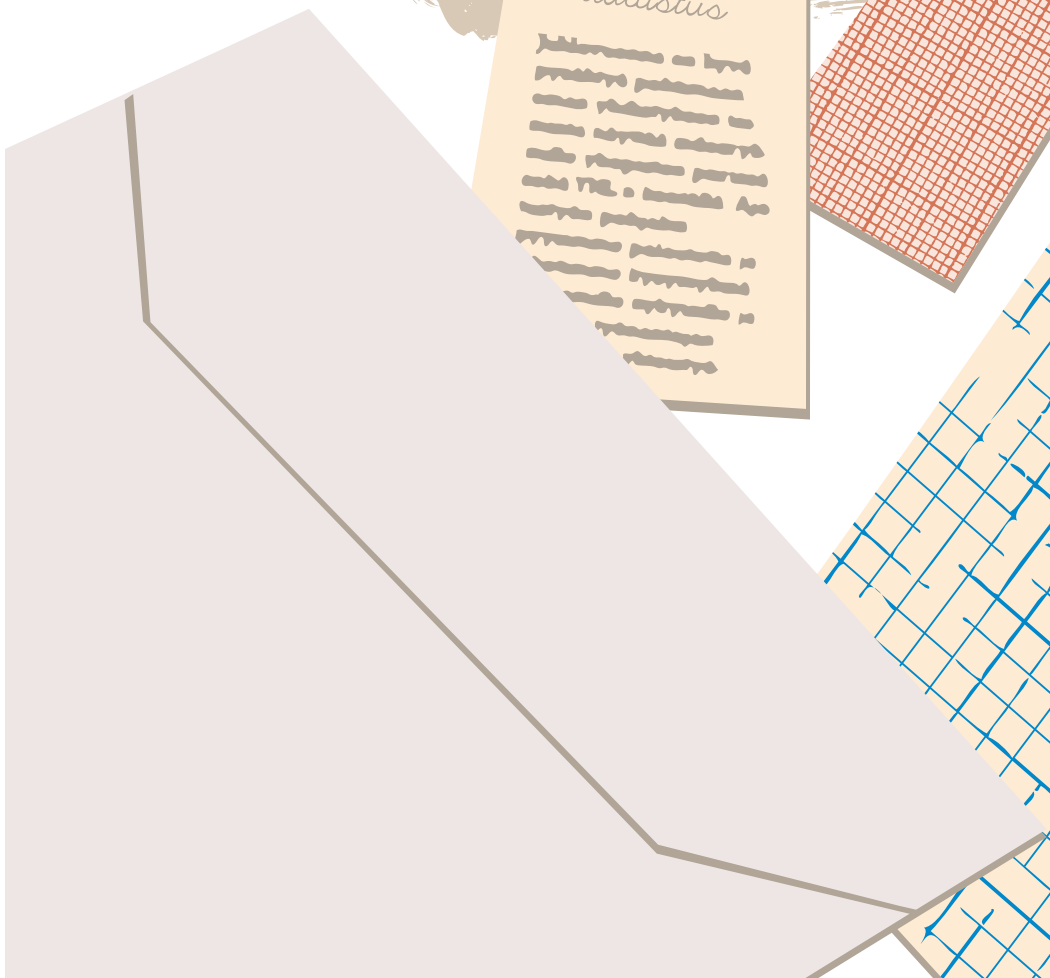
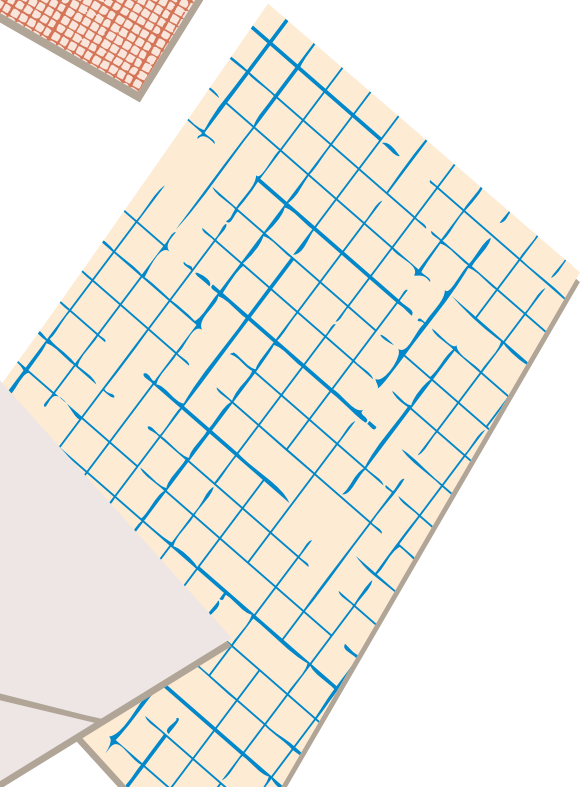
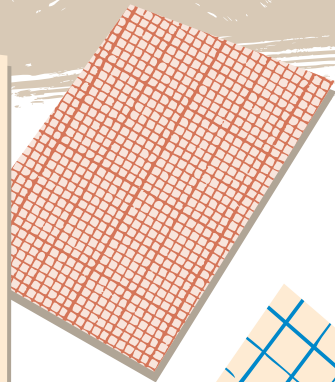
Valjakka Jouni, henkilöstöjohtaja, Jyväskylän yliopisto

Veijalainen Jari, puheenjohtaja, Professoriliiton Jyväskylän yliopiston osasto

Uudistus

Julkisuus on hyvä
pyrkimys poliittisen
elämän yhäuhyttämiseen ja
nämä näytävät edustavasti
nalle yhäuhyttämisen perustelut
sillä YLE:n toiminta on
tärkeä poliittinen
pyrkimys poliittiseen ja
tieteelliseen tutkimukseen
nalle yhäuhyttämiseen ja
pyrkimykseen
yhteiskunnan

Epävarmuudesta tulevaisuudenuskoon

Työryhmä: Saija Kyllönen, Katja Mielonen, Tytti Leppänen, Jouni Penttinen

Aluksi

Juhlavuonna on hyvä pysähtyä pohtimaan, miltä oman yhdistyksen toiminta näyttää sidosryhmille yliopiston piirissä ja YHL:n kentällä. Ajatustyön pohjaksi pyysimme palautetta ja lähetimme kysymyksiä muutamille nykyisille ja entisille työnantajan edustajille sekä yhteistyökumppaneille naapuriyhdistyksissä, YHL:n ja Pardian toimistoissa, YHL:n sisaryhdistyksissä ja Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunnassa. Pyysimme vastaajia kertomaan näkemyksensä JYHYn toiminnasta yliopistouudistuksen aikana sekä JYHYstä yhteistyö- ja neuvottelukumppanina. Artikkelissa käsitellään yliopistouudistusta ja sen vaikutuksia yliopistotason yhteistoimintaan Jyväskylän yliopistossa (JY).

Valmistautuminen yliopistouudistukseen

Vuonna 2010 voimaan astunut lakiuudistus ravisteli yliopistojen toimintaympäristöä monin tavoin. Virastomuotoisesta yliopistosta siirtyminen julkisoikeudelliseksi yhteisöksi tai säätiöksi oli suuri muutos niin työntekijöille kuin työnantajallekin.

Yliopistojen johto suhtautui uudistukseen pääsääntöisesti positiivisesti, mutta työntekijäpuolella uudistus herätti laajasti epäilyksiä ja huolta. Virkasuhteiden muuttuminen työsopimussuhteiksi aiheutti yliopistolaisissa epävarmuutta myös Jyväskylässä. Yliopistouudistus muutti yliopistojen hallitusten kokoonpanoja ja yliopiston hallitusten ulkopuolisten jäsenten vaikutusvallan kasvun pelättiin johtavan akateemisen vapauden uhraamiseen markkinavoimien alttarille.

Valtakunnan politiikassa hallituspuolueet olivat uudistuksesta hyvin innostuneita, mitä kuvaa erinomaisesti Kokoomuksen puheenjohtaja Jyrki Kataisen lausunto:

Yliopistouudistus. Se on fantastinen uudistus. Aivan loistava uudistus. Se on parasta mitä suomalaiselle yliopistosektorille on tapahtunut sen jälkeen kun ne on perustettu. [Suomen kuvalehti / nettiartikkeli]

Oppositiosta kuului myös kriittisempiä ääniä vasemmistoliiton Paavo Arhinmäen jakaessa yliopistolaisten huolta seuraavasti:

Muutamassa kuukaudessa kokoomuksen fantastinen yliopistouudistus on saanut yliopistomaailman sekaisin. [Suomen kuvalehti / nettiartikkeli]

Yliopistouudistuksen vaikutus on näkynyt eri yliopistoissa varsin erilaisena. Jyväskylän yliopistossa lopputulos on ollut keskimääräistä parempi. Voidaan todeta, että meidän yliopistossamme on

ollut melko tyyntä: erityisen radikaaleja muutoksia ei ole tapahtunut esimerkiksi henkilökunnan määrässä tai neuvotte- luolosuhteissa.

Kuten muuallakin, myös Jyväskylässä yliopistouudistukseen jouduttiin valmis- tautumaan hyvin nopealla aikataululla. Hallintomallin uudistaminen herätti järjestökentällä pelkoa henkilöstön ja opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien kaventumisesta, mutta kaikki järjestöt tiedostivat vastuunsa jäsenistöään koh- taan ja ennakoasenteesta huolimatta osallistuivat tarmokkaasti uudistuksen läpiviemiseen tavoitteena henkilöstön ja opiskelijoiden hyvän työskentely-ympä- ristön säilyminen.

Jyväskylässä uudistusta valmisteltiin kriit- tisessä ja rakentavassa keskusteluilmapii- rissä erilaisissa työryhmissä ja lausunto- kierroksin. Järjestöt ja opiskelijat antoivat sekä omia lausuntojaan valmistelun eri vaiheissa että yhteisen lausunnon joh- tosääntöuudistuksesta. Oli uskallettava purkaa vanhoja toimintamalleja ja lähteä etsimään uusia ratkaisuja, kun vanhoissa ei voitu muuttuvassa toimintaympä- ristössä pysyä. Pienen kipuilun jälkeen tähän pystyttiin ja löydettiin yhteisesti ratkaisuja. Jyväskylän yliopiston silloinen johto kertookin haasteluissa arvostavansa henkilöstöjärjestöjen panosta yliopisto- uudistuksen toteuttamisessa.

Siirtyminen virastoyliopistosta uusimuotoi- seksi yliopistoksi tapahtui Jyväskylän yli- opistossa sulavammin kuin monessa muussa yliopistossa. Hyvä sisäinen ennakoiva val-

mistelutyö ja yliopiston dynaaminen orga- nisaatiokulttuuri edistivät asiaa. Erityisen tärkeänä pidimme rekrytoinnin kehittä- mistä aktiivisempaan ja kunnianhimoii- sempaan suuntaan, ja tähän suunnittelu- työhön osallistui JYHYn pääluottamusmies. (Aino Sallinen, JY)

Yliopistouudistuksen valmistelu vei noin kaksi vuotta. Sitä valmistelemaan perustet- tiin työryhmiä, joissa ammattijärjestöillä oli edustus. Valmistelutyö ja sitä seurannut päätösprosessi sujui erinomaisesti. JYHYn edustajat toimivat aktiivisesti ja saivat sen myötä omat näkemyksensä yliopiston sisäiseen ohjeistukseen. Tämä poikkesi täy- sin valtakunnallisesta säädösvalmistelusta, jossa jotkut ammattijärjestöt yrittivät hei- tellä kapuloita rattaisiin kuin vaikuttaa rakentavasti uudistukseen. Mahanpuruja näyttää heille jääneenkin uudistuksesta. (Erkki Tuunanen, JY)

Vaikka asiaa ei valmistelun kiivaimmassa tuoksinassa itse ehkä huomattukaan, niin Jyväskylän yliopistossa tehty työ on näyt- tänyt ulospäin suhteellisen hallitulta.

Teillä Jyväskylässä asiat hoidettiin hyvin. Näytti siltä, että teillä tehtiin yksi asia tai muutos kerrallaan, mutta ne tehtiin hyvin ja huolellisesti. (Leena Heino, TäYHY)

Mikä sitten edesauttoi uudistuksen su- juvaa etenemistä Jyväskylän yliopistos- sa? Keskeisimmät syyt löytyvät saatujen vastausten perusteella yliopiston vuosien myötä muotoutuneesta neuvottelukult- tuurista sekä tiiviistä yhteistyöstä naapu- rijärjestön kanssa.

Yksi JYHYn keskeisistä huolenaiheista oli, katoavatko vuosien varrella rakennetut yhteistoiminnan hyvät käytänteet yliopistouudistuksen tiimellyksessä. Ammattiyhdistysten toimijoita askarrutti, millaisen asenteen yliopistotyönantaja omaksuu suhteessa henkilöstöön ja henkilöstöjärjestöihin. Valmistelussa käytiin välillä kiivastakin keskustelua, mutta voidaan todeta, että paikallisella tasolla oli selkeä yhteinen tahtotila hyvän uuden Jyväskylän yliopiston rakentamisesta.

Tilanteen haastavuudesta huolimatta JYHY onnistui saadun palautteen mukaan toimimaan uudistuksen aikana rakentavasti, sillä se sai naapuriyhdistyksiltä, ylioppilaskunnalta ja työnantajalta kiitosta yhteisten tavoitteiden asettajana ja aktiivisesta toiminnasta niiden puolesta.

Uusi yliopisto, uudet kujeet

Yliopistouudistus oli prosessi, joka sysäsi Jyväskylän yliopiston ammattijärjestöjen yhteistyön toden teolla liikkeelle. Virastoyliopistossa oli laaja hallitus, jossa kaikilla ammattiyhdistyksillä oli käytännössä omat edustajansa. Yliopistouudistus muutti hallituksen rakennetta radikaalisti ja keskiryhmälle tuli yksi paikka. Ammattiyhdistysten oli siten kehitettävä uusi tapa toimia.

Vanhan- ja uudenmallisen hallituksen eroja pohtii emeritarehtori Sallinen näin:

Virastomuotoisen yliopiston hallituksen jäsenten koettiin edustavan omaa taustaryhmäänsä, mikä näkyi usein edunvalvontana ja reviiripuolustuksena. Uusimuotoisessa yliopistossa on huomattavasti enemmän sopimuskulttuurin piirteitä. On siis osattava neuvotella ja sovitella yhteen erilaisia intressejä yhteiseksi hyväksi. Tämä kehitys on näkynyt myönteisesti myös JYHYn ja työnantajan välisessä yhteistyössä. Isoja muutoksia on pystytty viemään läpi yhteisesti henkilöstön kanssa pohjustaen ja parhainta ratkaisua etsien. (Aino Sallinen)

Uudessa yliopistolaitoksessa hallituksen jäsenillä on aikaisempaa huomattavasti suurempi vastuu koko yliopistosta ja yliopiston taloudesta, ja se on muuttanut koko hallitustyöskentelyn luonteen. Olisi ollut aivan mahdollista, että yhdistykset olisivat asettuneet toisiaan vastaan kilpailtaessa hallitusvaalissa. Jyväskylässä yhdistysten edustajat kuitenkin istuivat yhdessä pohtimaan, miten ongelma ratkaistaisiin. JYHY, ammattiosasto JYTT, Tieteentekijöiden JYTTE ja lehtoriliiton yhdistys päättivät ennakkoluulottomasti asettaa hallitusvaaliin yhteisen ehdokkaan, jonka äänestämistä suositeltaisiin jäsenille. Samalla sovittiin, että mikäli ehdokas tulisi vaalissa valituksi hallitukseen, hänen tuekseen ja yhdistysten välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi perustettaisiin pieni työvaliokunta, johon kaikki yhdistykset saavat edustajansa. Tätä tapahtumaa muistelevat myös haastatellut.

Yhdistysten välinen yhteistyö on mielestäni kehittynyt erittäin paljon ja hyvään suuntaan. Olemme ”joutuneet” tiivistämään ri-

vejä ja yhteistyötä, kun esim. yliopiston hallituksessa on vain yksi henkilökunnan ns. keskiryhmien edustaja. Tuen keskittäminen yhteisen ehdokkaan taakse on kantanut hedelmää, kun saimme Auli Poutasen jo toisen kerran vaaleissa läpi. Aulin työvaliokunnan tiivis työskentely on hyödyllistä molemminpuolisen tiedonkulun kannalta. (Arja Palomäki, JYTTE)

Virastomuotoisen yliopiston hallintorakenteesta johtui, että yhdistykset toimivat tahoillaan oman jäsenistönsä kanssa ja kullakin oli oma vuorovaikutuksensa työnantajan edustajien kanssa. Yhdessä toimittiin lähinnä pääluottamusmiesten kuukausikokouksissa ja palkkausjärjestelmän arviointiryhmässä. Uudessa tilanteessa nähtiin mahdollisuus aikaisempaa tiiviimpään ja monipuolisempaan yhteistyöhön yhdistysten välillä ja suhteessa työnantajaan. Ammattiyhdistykset ovat itse vastuussa siitä, että niiden ääni tulee kuulluksi ja olemalla aktiivisia yhteistoiminnassa on mahdollista saavuttaa hyviä tuloksia.

Haastatteluvastauksista käy ilmi, että Jyväskylän yliopisto näkee työnantajana ammattiyhdistysten keskinäisen yhteistyön arvokkaana koko yliopiston kannalta. Hyvät yhteistyösuhteet helpottavat toimintaa, sillä neuvottelutoiminta on edelleenkin kovaa työtä, jossa yhteinen tahtotila parhaan mahdollisen lopputuloksen etsimisestä auttaa ratkaisujen löytämisessä.

JYHYn toiminta on edistänyt yliopiston kehitystä myös niin, että yhdistys on ollut

mukana sovittelemassa monia vaikeita henkilöstökysymyksiä. Tämä on estänyt ongelmien kärjistymistä ja auttanut ratkaisujen löytymistä. [--] JYHYn edustajien kautta välittyi [keskustelutilaisuuksissa] myös tärkeitä suoria viestejä henkilökunnalta, mikä oli avuksi yliopiston johtamisessa. (Aino Sallinen)

Ammattijärjestötoiminnan näkökulmasta on arvokasta, että Jyväskylän yliopiston johto tunnistaa osaamisen, joka yhdistyksillä on ja osaa käyttää ammattijärjestöiltä saatavaa palautetta johtamisen tukena. JY on tehnyt tietoisien päätöksen toteuttaa yhteistyöhön perustuvaa työnantajapolitiikkaa.

Yksi merkittävä tekijä JY:n yhteistyökulttuurissa on, että eri henkilöstöryhmien tavoitteet työnantajapolitiikalle ovat yhteneväiset. On havaittu, että parhaaseen tulokseen päästään käymällä aitoa keskustelua työskentelyolosuhteista ja tämä tuotiin esiin myös haastatteluissa.

Tämä yhteistyömalli on mahdollistanut em. suurten muutosten aiheuttamien toimintaprosessien kehittämisen ja suhteuttamisen vastaamaan paikallisia Jyväskylän yliopiston tarpeita eli toiminnan keskustason ongelmista lähemmäs yliopistotasoisia ratkaisuja. (Jouni Valjakka, JY)

Neuvotteluympäristöä on merkittävimmin muuttanut Jyväskylän yliopiston asema itsenäisenä työnantajana, joka voi tehdä henkilöstöään koskevia päätöksiä. Nykyisessä mallissa ammattiyhdistykset ja työnantaja voivat aidosti neuvotella

yliopiston sisäisistä asioista. Työntekijäjärjestöjen vastuulla on välittää työnantajalle henkilöstön kantoja ja havainnollistaa, miten tehtävät päätökset vaikuttavan työpaikan arjessa. Hyvänä neuvotteluosapuolena toimiminen edellyttää ammatit yhdistyksiltä ja henkilöstöedustajilta jatkuvaa asiantuntemuksen ylläpitoa ja kehittämistä. JYHY saa vastaajilta kiitosta asiantuntijuutensa kehittämisestä ja sen tunnistamisesta, mistä on mahdollista neuvotella paikallisella tasolla.

Asiantuntijaroolia laajemmassa roolissani olen saanut havaita saman asiantuntijuuden merkityksen, mutta myös yhteistyöhakuisuuden yliopisto- ja yksilötasoisten ratkaisumallien hakemisessa suhteessa muihin järjestöihin ja erityisesti yliopistotyönantajaan. (Jouni Valjakka)

Jyväskylän yliopiston toimintakulttuuriin ja toimivaan vuorovaikutukseen eri neuvotteluosapuolten välillä on kiinnitetty huomiota myös muissa yliopistoissa ja pääsopijatasolla.

Erilaisten keskustelujen ja tapahtumien perusteella minulle on syntynyt sellainen käsitys, että JYHYllä on ehkä paras yhteistyö työnantajan kanssa omassa yliopistossaan verrattuna sisärjestöihin. (Elisa Hyytiäinen, HYHY)

Toimivat yhteistyösuhteet työnantajan ja naapurijärjestöjen kanssa ovat säilyneet, vaikka varmasti ajoittain ovatkin olleet koetteilla. Huolimatta siitä, että yhdistyksen toimijat ovat aina olleet enemmän diplomaatteja kuin että eivät olisi olleet,

tavoitteista ei tarpeettomasti ole tingitty. (Kerttu Pellinen, YHL)

Jyväskylän yliopiston yhteistoimintakulttuuri tunnetaan YHL:n piirissä Jyväskylän henkenä.

Yhdessä kehittämässä yliopistoyhteisöä

Jyväskylän yliopiston erilaisissa päätöksentekoa valmistelevissa työryhmissä ja toimikunnissa on edustettuna uuden yliopiston kolmikanta: työnantaja, henkilöstöryhmät sekä opiskelijat. Näissä ryhmissä henkilökunta ja opiskelijaedustajat pääsevät antamaan osaamistaan yliopiston käyttöön. JYHYn jäsenistöllä on monipuolista asiantuntemusta yliopiston eri toiminnoista ja sitä halutaan käyttää yhteiseksi hyväksi. Yliopisto myös haastateltujen mielestä arvostaa jyhyläisten asiantuntijuutta ja osallistumista.

JYHY ry on yliopistomme vanhin henkilökuntayhdistys ja nauttii yhteisössä sen mukaista kunnioitusta. Yhdistyksen merkitystä osana yliopistoyhteisöä korostaa se, että jäsenistö edustaa monipuolista osaamista ja asiantuntemusta hyvinkin erilaisista tärkeistä tehtävistä. (Aino Sallinen)

JYHY haluaa toimia laajemmin toimintaympäristönsä kehittäjänä, ei vain edunvalvojana sanan perinteisessä merkityksessä. Yhdistyksellä on edustajat yliopiston virallisissa yhteistoimintaelimissä: työnantajan ja päluottamusmiesten kuukausikokouksissa, työsuojelutoimikunnassa ja tasa-arvotoimikunnassa.

Lisäksi JYHY on nimennyt edustajansa yksikkötason yhteistoimintaan. Yhdistyksessä keskustellaan hyvin laajasti yliopiston ja sen yksiköiden toiminnasta. JYHY on sitoutunut yliopistossa tehtävään valmistelutyöhön, jotta se voi edistää jäsenistön hyviä työskentelyolosuhteita, ja tämän kaiken ovat havainneet myös haastateltavat.

JYHYn edustajat ovat selkeästi tuoneet toiminnallaan esiin sen, että yliopiston menestys on henkilöstön etu. Jyväskylän yliopisto on toiminut uudistusten eturintamassa. En muista yhtään tilannetta, jossa JYHY tai sen edustajat olisivat olleet estämässä perusteltua kehittämistyötä. (Erkki Tuunanen)

Yhteistyökumppanit luonnehtivat JYHYä yhteistyökykyiseksi ja diplomaattiseksi sillanrakentajaksi, joka on valmis sekä antamaan apua että ottamaan sitä vastaan. JYHY nähdään kentällä aktiivisena toimijana, joka hoitaa myös ammattiyhdistyksen perinteistä tehtävää jäsenten edunvalvojana.

Yhdistys on suuri, nimikkeet ovat moninaiset, mikä ei suinkaan helpota luottamushenkilöiden toimintaa. Mutta JYHYn ”ulospäin suuntautuvuus” on lähentänyt eri henkilöstöryhmiä toisiinsa yliopistossa ja edesauttanut ihmisten välistä yhteistyötä myös laitostasolla. [–] JYHY on toiminut yhteistyökykyisesti työnantajan suuntaan ja etsinyt aktiivisesti tukea ja keskustelukumppaneita muista yhdistyksistä neuvotteluissa työnantajan kanssa. JYHY on myös ollut antamassa tukeaan muille yhdistyksille. (Auli Poutanen, JY)

JYHYläisiin voi kuitenkin tukeutua vaikeissakin asioissa, jotka omassa yhdistyksessä ja omassa yliopistossa tuntuivat ahdistavilta tai muuten haastavilta. (Tomi Rosti, ISYHY)

JYHYn rooli niin YHL:n kuin Pardiinkin näkökulmasta on ollut vahvasti eteenpäin katsova. JYHY ei ole takertunut menneeseen vaan pyrkinyt löytämään niin edunvalvonnassa kuin järjestötoiminnassakin uusia ideoita ja toimintatapoja. (Niko Simola, Pardia)

Myös yliopiston johto näkee ammattiyhdistysten roolin yliopistoyhteisön kehittäjinä. Valtakunnallisten verkostojen kautta osamista ja hyviä käytänteitä voidaan siirtää eri yliopistojen välillä.

Ne [ammattiyhdistykset] muodostavat verkoston myös muihin yliopistoihin ja työyhteisöihin ja välittävät sitä kautta hyviä käytänteitä meille. Yhdessä yliopistotyönantajan kanssa ammattiyhdistykset auttavat omalta osaltaan yliopistoa noudattamaan hyvää ja tasapuolista työnantajapolitiikkaa. (Matti Manninen, JY)

Vastaaajilta saadun palautteen mukaan JYHY on yhteistyöhakuinen, jatkuvasti asiantuntijuuttaan kehittävä ja aktiivisesti mukana yliopiston rakentamisessa. Kiittävässä palautteessa saattaa toki olla mukana onnitteluja juhlivalle yhdistykselle, mutta JYHYn toimintalinjana on tukea yhdessä tekemisen meininkiä. Tavoitteena on hyvä työ- ja opiskelupaikka meille kaikille.

Lähteet:

Suomen kuvalehti <http://suomenkuvalehti.fi/jutut/kotimaa/kuinka-yliopistouudistuksesta-tuli-kaikkien-aikojen-fiasco/> [viitattu 21.5.2014]

Sähköiset haastattelut (sähköpostitse kevättalvella 2014)

Haastatellut:

Hartonen Jani, puheenjohtaja, Jyväskylän yliopiston ammattiosasto JYTT ry

Heino Leena, puheenjohtaja, Tampereen yliopiston henkilökuntayhdistys TaYHY ry

Henttonen Satu, puheenjohtaja, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry

Hirvonen Tuula, luottamusmies, Jyväskylän yliopiston opetusalan YLL-yhdistys ry

Hyytiäinen Elisa, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston henkilökuntayhdistys HYHY ry

Häkkinen Tiina, pääluottamusmies, Personalförening vid Åbo Akademi PfÅA rf

Immonen Marja-Leena, entinen henkilöstöpäällikkö, Jyväskylän yliopisto

Koriseva Soile, sosiaalipoliittinen sihteeri, SYL - Suomen ylioppilaskuntien liitto ry

Kosonen Erja, pääluottamusmies, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry, Jyväskylän yliopisto

Laine Pekka, pääluottamusmies, Jyväskylän yliopiston ammattiosasto JYTT ry

Lehtosaari Jaana, puheenjohtaja, Oulun yliopiston henkilökuntayhdistys OYHY ry.

Manninen Matti, rehtori, Jyväskylän yliopisto

Moilanen Seija, koulutuspäällikkö, Palkansaajajärjestö Pardia

Pallaspuro Esko, asiamies, Palkansaajajärjestö Pardia

Palomäki Arja, puheenjohtaja 31.5.2014 saakka, Jyväskylän yliopiston tieteenekijät JYTTE ry

Pellinen Jukka, johtokunnan jäsen, Professoriliiton Jyväskylän yliopiston osasto
Pellinen Kerttu, entinen puheenjohtaja, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry

Poutanen Auli, hallituksen jäsen, Jyväskylän yliopisto

Rantakari Juha, entinen pääluottamusmies, JYHY ry.

Rosti Tomi, puheenjohtaja, Itä-Suomen yliopistoyhteisön henkilöstöyhdistys ISY-HY ry

Sallinen Aino, emeritarehtori, Jyväskylän yliopisto

Simola Niko, puheenjohtaja, Palkansaajajärjestö Pardia

Tuori Sami, KK

Tuunanen Erkki, entinen hallintojohtaja, Jyväskylän yliopisto

Valjakka Jouni, henkilöstöjohtaja, Jyväskylän yliopisto

Veijalainen Jari, puheenjohtaja, Professoriliiton Jyväskylän yliopiston osasto

2009 – KOHTI UUTTA YLIOPISTOA

Saija Kyllönen

Valmistautuminen uuteen aika- kauteen

JYHYn 70-vuotisen taipaleen ankarimpiin ponnistuksiin kuuluu vuoden 1986 virkamieslakon lisäksi valmistautuminen 1.1.2010 voimaan tulleeseen yliopistouudistukseen. Valtion tilivirastoina toimineet yliopistot muutettiin tuolloin julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi uuden yliopistolain (558/2009) myötä. Henkilöstön kannalta lakiuudistus tarkoitti mm. yliopistolaisten enemmistön palvelussuhdelajin vaihtumista virkasuhteesta työsuhteeksi, jolloin lähes 38 000 henkilöä siirtyi pois valtion palveluksesta.

Yliopistoista tuli itsenäisiä työnantajia, jotka tehtävään valmistautuessaan perustivat Suomen yliopistotyönantajayhdistys ry SYTYn elokuussa 2009. SYTYn järjestäytyminen EK:n eli Elinkeinoelämän Keskusliiton lipun alle korosti uutta toimintaympäristöä henkilöstöjärjestöjen toiminnan kaikilla tasoilla, sillä aiemmin neuvotteluosapuolena pääpöydässä oli ollut valtion työmarkkinalaitos, nyt Yksityisen opetusalan liitto ry (myöhemmin Sivistystyönantajat ry.).

Poliittisten päättäjien innostus fantastisikin luonnehdittuun yliopistouudistukseen oli niin väkevä, ettei lain läpimenoa jäänyt epäilystä. Hallituksen esitys

uudeksi yliopistolaiksi annettiin eduskunnalle 20.2.2009 ja laki vahvistettiin 24.7.2009.

Keväällä 2009 Jyväskylän yliopistosakin valmisteltiin jo täyttä vauhtia hallinnonuudistusta, jotta uusimuotoinen yliopisto voisi aloittaa toimintansa 1.1.2010. Kevätlukukaudella mentiin siis myös järjestökentällä kovaa. JYHYn edustajat osallistuivat YHL:n hallituksessa lakiesitystä koskevan lausunnon valmisteluun ja muihin toimiin.

Yliopistojen kampuksilla jäsenille välitettiin liiton tiedotteita ja laadittiin oman yhdistyksen viestejä uudistuksen valmistelun etenemisestä. Jo tammikuussa JYHY ennakoi tulevaa lakiesitystä järjestämällä jäsenkoulutuksen työ- ja virkasuhteen eroista sekä vuoden 2009 alussa voimaan tulleesta vuosilomauudistuksesta. Tulossa olevat muutokset herättivät yliopistolaisissa huolta niin Jyväskylässä kuin muissakin yliopistoissa. Keskusteluissa nousivat esille mm. virkasuhteista luopumisen vaikutukset ja epäily akateemisen vapauden kaventumisesta.

Yliopistouudistus saattoi myös aiemmin toisistaan melko erillään toimineita Jyväskylän yliopiston ammattiyhdistyksiä lähemmäksi toisiaan. Yliopiston nimeämissä valmistelutyöryhmissä oli yksi henkilöstönedustaja kussakin, joten yhdistyksissä nähtiin tarvetta yhteisiin keskusteluihin valmistelussa olevista käytänteistä. JYHYn pääluottamusmies Juha Rantakari oli jäsenenä rekrytointia valmistelleessa ryhmässä.

Hallintojohtosäännön, päätöksente-
komenettelyjen ja muiden uudistusten
valmistelussa ammattiyhdistysten lisäksi
yhteiseen rintamaan liittyi myös yliop-
pilaskunta. Keskiryhmä (opetus- ja tut-
kimushenkilöstö ja muu henkilöstö) ja
JYY antoivat mm. yhteisen lausunnon
johtosäännöstä. Yhteisvoimin pystyim-
mekin vaikuttamaan uudessa yliopistossa
käyttöön otettaviin toimintatapoihin.
Myöhemmin myös professoriyhdistys
on tullut aktiivisesti mukaan yliopiston
yhteistoimintaan.

Toukokuussa ammattiyhdistysten välille
syntynyt yhteistyö johti myös yhteisen
jäsenkoulutustilaisuuden järjestämiseen,
sillä Sisä-Suomen yliopistoallianssista oli
toivottu tietotusta. Allianssin pääsihteeri
Mika Nieminen selvitti yhteistyöelimen
toimintaa jyvaskyläläisille. Allianssin
piirissä Jyväskylän ja Tampereen yliopis-
tojen sekä Tampereen teknillisen yliopis-
ton henkilöstöjärjestöt muodostivat myös
oman yhteistyöverkostonsa.

Kevätkauteen mahdutettiin myös JYHYn
järjestötoimintaa. Helmikuussa vietettiin
talvipäivää Tallinnassa ja vuosikokouk-
seen 27.4.2009 matkattiin Kokkolan yli-
opistokeskus Chydeniukseen tapaamaan
muuta jyhyläisiä. Jyväskylän yliopistokin
järjesti kevätlukukauden aikana henki-
löstölle tiedotustilaisuuksia, joihin osal-
listumista suositeltiin jäsenille. Jäsenistö
osallistui tapansa mukaan aktiivisesti
uudistukseen liittyneisiin tilaisuuksiin ja
keskustelu uudistuksesta ja sen mahdolli-
sista vaikutuksista oli vilkasta.

Kesällä 2009 alkoi JYHYssäkin valmis-
tautuminen yliopiston hallinnon vaalei-
hin. Yliopistolain uudistuksesta seurasi,
että hallituksen koko pieneni olennaises-
ti. Yliopistossa otettiin käyttöön minimi-
kokoinen hallitus, mikä herätti runsaasti
kritiikkiä. Uusimuotoiseen hallitukseen
tuli valittavaksi kaksi jäsentä professori-
ryhmästä, yksi keskiryhmäläinen ja yksi
opiskelija.

Jyväskylän yliopiston ammattiyhdistykset
eivät kuitenkaan lannistuneet pienoishal-
lituksesta, vaan päättivät ennakkoluulot-
tomasti asettaa hallitusvaaliin yhteisen
ehdokkaan. Perusteellisten keskustelujen
jälkeen ehdolle asetettiin lehtori Auli
Poutanen. Yhdistykset suosittelivat jäse-
nilleen Poutasen äänestämistä ja viestiä
tuettiin yhdessä laaditulla esitteellä.

Vaalit pidettiin 12.8.2009 ja Auli Pouta-
nen valittiin huomattavalla äänimäärällä
keskiryhmäläisten edustajaksi yliopiston
hallitukseen. Ammattiyhdistysten pu-
heenjohtajista ja pääluottamusmiehistä
koottiin ryhmä, jonka tehtävänä oli tu-
kea Poutasta tehtävässä ja toimia vies-
tinviejänä kentän ja hallituksen jäsenen
välillä. Ryhmä osoittautui hedelmälliseksi
tavaksi jatkaa virinnyttä järjestöjen yh-
teistyötä, ja toiminta jatkuu säännöllisenä
myös Poutasen toisella hallituskaudella
2014–2017.

Siirtymäkauden alkamisen myötä yliopis-
tokollegio muodostettiin virastoyliopis-
ton hallituksesta, ja se aloitti toimintansa
1.8.2009. Yliopistokollegion tehtävänä

oli päättää yliopiston johtosäännöstä ja valita yliopiston hallitukseen yliopistoyhteisön ulkopuolelta tulevat jäsenet. JYHY osallistui aktiivisesti hallinnon uudistuksen valmisteluun ja jätti oman lausuntonsa esityksineen hallintojohtosääntöluonnoksesta. Yhdistyksen esitykset opetusneuvoston tehtävien nostamisesta samalle strategiselle tasolle tiede-neuvoston kanssa sekä neuvoston nimen muuttamisesta koulutusneuvostoksi ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen neuvoston perustamisesta hyväksyttiin.

Kun yliopistolle oli valittu hallitus, oli aika kääntää katse muiden monijäsenisten hallintoelinten valintaan vaalissa 28.10.2009. Toimikaudelle 2010–2013 tulivat valittavaksi yliopistokollegio ja tiedekuntaneuvostot. Laitosneuvostoja ei laajasti enää ollut. Vain kielten, psykologian sekä yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksille valittiin siirtymäajan laitosneuvostot kaksivuotiskaudelle. JYHYn jäseniä kehoitettiin asettumaan ehdolle ja ilmoittamaan ehdokkuudestaan yhdistyksen tiedotusta varten.

Yliopistokollegion vaalissa kaikki JYHYläiset ehdokkaat tulivat valituksi kollegion varsinaiseksi tai varajäseneksi. Tiedekuntaneuvostoihin asettui varsin vähän yhdistyksen väkeä ehdolle, mutta heidän vaalimenestyksensä oli hyvä.

Syyslukukaudella hallituksella ja luottamusmiehillä oli lukukinkerit likipitäen viikoittain jostain valmisteilla olevasta asiakirjasta. Yliopistouudistuksen lisäksi oli ennätettävä valmistautua YHL:n liittokokoukseen, joka pidettiin 15.–

16.10.2009. Liittokokouksessa linjataan liiton toiminta seuraavaksi nelivuotiskaudeksi, joten myös yhdistyksessä käytiin läpi liittohallituksen esitykset toimintalinjoiksi.

JYHYn tehtäviin kuuluu valvoa jäsentensä työsuhteita, joten jäseniä pyydettiin olemaan ilmoittamaan yhdistykselle mahdollisista ketjutetuista tai perusteettomista määräaikaisista työ- ja virkasuhteistaan, jotta pääluottamusmies ehti olla niistä yhteydessä työnantajaan ennen palvelussuhteiden muutosta.

Jyväskylän yliopiston ammattiyhdistykset järjestivät myös yhteisen Työeläkevakuuttajat Telan eläkeinfon eläkkeelle siirtymiseen valmistautuvia jäseniään varten. Syyskauden hektisyydestä kertoo sekin, että JYHYn syyskokous luottamusmiesvaaleineen pidettiin vasta 11.12.2009. Tilaisuus oli vauhdikkaan vuoden toiseksi viimeinen ponnistus, jossa yhdistyivät myös pikkujoulut ja JYHYn 65-vuotisjuhla.

Juhlahumusta huolimatta edunvalvontatyö jatkui vuoden viime metreille saakka. JYHYläisiä muistutettiin siirtyvien työsuojelusten oikeellisuuden varmistamisesta.

Virkistysvaliokunnan ja hallituksen valmistellessa syyskokousta oheisohjelmiin puheenjohtaja ja pääluottamusmies kävivät vielä paikallisia neuvotteluja työsuojelun järjestämisestä uudessa yliopistossa. Neuvottelutulos allekirjoituspöytäkirjasta ja työsuojelun sopuvaalista saavutettiin 17.12.2009. Uusi vuosi ja

uusi yliopisto hämmöttivät jo horisontissa.

Ote jäsentiedotteesta 21.4.2009

Toivottavasti jaksatte vielä sankoin joukoin osallistua yliopistouudistusta koskeviin tilaisuuksiin ja olla aktiivisesti mukana uuden yliopistomme rakentamisessa. Tämä vuosi on nyt lyhyen matkan vielä lyhyempi loppukiri ja meidän on aktiivisesti vaikuttava parhaan mahdollisen hallintomallin saamiseksi.

JYHYn hallitus valmistelee parhaillaan lausuntoa yliopiston työryhmien raportteihin, jotka löytyvät <http://www.jyu.fi/hallinto/lausunnot/pyynnnot09/yliopistouudistus>. Mikäli ajatuksia herää, vinkkejä valmistelijoille voi lähettää 28.. mennessä saija.kyllonen@jyu.fi. Kiitos avustanne jo etukäteen!

2010 – YLIOPISTOLAITOKSEN UUSI ELÄMÄ

Saija Kyllönen

Lakon varjossa

Uudistetun yliopistolaitoksen ensimmäinen toimintavuosi käynnistyi valtakunnan tasolla melko kiperissä tunnelmissa. Jyväskylän kampuksilla odoteltiin jännityksellä, mitä kevään kuluessa mahtakaan tapahtua.

Työehtosopimusneuvottelut uudesta yliopistoalan sopimuksesta Yksityisen opetusalan liiton (myöhemmin Sivistystyönantajat ry.) ja Suomen yliopistojen työntajayhdistys ry. SYTYn kanssa olivat vuoden vaihteessa käytännössä seisauksissa. Työnantajajärjestöjen ja palkansaajajärjestöjen näkemykset sopimuksen sisällöistä olivat hyvin kaukana toisistaan. Kesken olivat myös neuvottelut valtion virka- ja työehtosopimukseen sisältyneen kehittämis- ja samapalkkaerien käytöstä. Työntekijäpuoli halusi saada pois pöydästä vanhan sopimuksen asiat ensin, jotta uuden sopimuksen neuvotteluihin voitaisiin rauhassa keskittyä. Tiiviiden neuvottelujen jälkeen palkankorotusvarallisuus sovittiin käytettäväksi siten, että palkkoja korotettiin 2,26 prosentilla 1.2.2010 lukien. Tämän sopimuksen jälkeen neuvottelupöydässä jatkettiin yliopistojen työehtosopimuksen työstämistä sekä valmistelutyöryhmissä että pääneuvotteluryhmässä.

Valtion virka- ja työehtosopimuksen päätyttyä 31.1.2010 yliopistoissa siirryttiin sopimuksettomaan tilaan. Neuvotteluja käytiin ilman merkittävää lähentymistä. Lopulta neuvottelujen kankea eteneminen johti siihen, että pääsopijajärjestöt jättivät valtakunnansovittelijalle 3.3.2010 yhdessä lakkovaroituksen yliopistojen lakosta 18.3.2010. YHL antoi lakkokäskyn jäsenyhdistyksille ja yhdistykset jakoivat käskyn jäsenilleen. JYHYn ja YHL:n jäsentiedotus oli työtaistelun aikana hyvin vilkasta. JYHY toimi YHL:n testaajayhdistyksenä keskitetyssä lakkoviestinnässä, ja yhdistyksen jäsenet ottivat valmisteluun tunnollisesti osaa päivittämällä Pardian verkkopalveluun henkilökohtaiset puhelinnumeronsa ja sähköpostiosoitteensa, jotta viestintää päästiin kokeilemaan.

JYHYläisten työtaisteluhenki oli hyvä. Jäsenet olivat aktiivisesti yhteydessä yhdistykseen, eikä yhdistykselle ilmoitettu yhtään eroa jäsenyydestä työtaistelun vuoksi. Jäsenet osallistuivat suurella joukolla myös yhdistyksen jäsentilaisuuteen, joka pidettiin 8.3.2010 lakkovaroituksesta ja neuvottelutilanteesta. Tietoisuus järjestäytymisen merkityksestä lisääntyi ja JYHY sai työtaistelun aikana 14 uutta jäsentä.

Lakkovaroitus vauhditti aiemmin hitaasti edenneitä neuvotteluja ja neuvottelutulos savutettiin 9.3.2010. Neuvottelutulos sisälsi yhden YHL:n pitkäaikaisimmista tavoitteista eli yhtenäisen työajan. Liitto tavoitteli viikkotyöajan piiriin kuuluneiden mm. laboratorio- ja laboratorii-

oteknisen ja kiinteistöhenkilöstön sekä vahtimestareiden siirtymistä lyhyempään virastotyöaikaan 26 vuoden ajan. Jyväskylän yliopistossa noudatettiin käytännössä yhtenäistä työaikaa jo ennen sopimusta, mutta muissa yliopistoissa kahden työajan järjestelmä oli käytössä. YHL:n hallitus totesi neuvottelutuloksesta, että se oli lähtötaso huomioon ottaen hyväksyttävissä.

YHL:n liittovaltuusto hyväksyi neuvottelutuloksen ylimääräisessä kokouksessaan 20.3.2010 ja Pardian hallitus pääsopijana 24.3.2010. YHL julkaisi sopimuksesta UniversitasExtran, joka sisälsi sekä tiivistelmän sopimuksesta että koko työehtosopimuksen. YHL toteutti myös kenttäkierroksen uuden sopimuksen sisällöstä. JYHYn jäsentilaisuus oli vuorossa 21.4.2010. Tilaisuuden kouluttajina toimivat neuvottelijat Kerttu Pellinen ja Niko Simola YHL:stä. Jäsenet kävivät kouluttajien kanssa vilkasta keskustelua.

Sopimukseton tila helmi-maaliskuussa vaikutti henkilöstönedustajien toimintaedellytyksiin eri yliopistoissa eri tavoin. Joissain yliopistoissa vain työsuojelun yhteistoiminta jatkui. Jyväskylän yliopisto oli kentällä positiivinen poikkeus: kaikki henkilöstönedustajat pystyivät hoitamaan tehtäviään keskeytyksettä ja mm. työnantajan ja pääluottamusmiesten kuukausikokoukset pidettiin säännöllisesti.

Jyväskylän yliopistossa neuvoteltiin keväällä aikana luottamusmiestoiminnan yhteistoimintasopimus, joka allekirjoitettiin 14.6.2010. Neuvottelujen tuloksena

JYHY säilytti entisen edustuksensa; pääluottamusmies, neljä varsinaista ja neljä varaluottamusmiestä. Varapääluottamusmies valitaan luottamusmiesryhmästä. Luottamusmiesten kausi oli päättyvässä 31.12.2010, joten vaalit olivat vuorossa syksyllä. Vuoden aikana luottamusmiesryhmä valmistautuikin vuoden lopussa odotettavissa olleeseen sukupolvenvaihdokseen.

Kevätlukukauden 2010 aikana saatiin ikäviä uutisia sisaryhdistyksistä, sillä ensin helmikuussa Oulun yliopisto käynnisti henkilöstön vähentämiseen tähdänneen yt-menettelyn ja Itä-Suomen yliopisto aloitti oman prosessinsa huhtikuussa. Kun irtisanomisten määrät olivat tiedossa, YHL:n hallitus päätti järjestää hiljaisen mielenilmauksen, jossa jäsenistö kantaa mustaa nauhaa rintamuksessaan työpäivän ajan. JYHY osallistui Mustan nauhan päivään 1.6.2010 osoittaakseen tukensa työpaikkansa menettäneille kollegoille. Jyhyläisten osallistuminen tempaukseen oli erittäin aktiivista, koska asia koettiin tärkeäksi.

Huhtikuun jäsenkoulutustilaisuuksia olivat Riian matkan yhteydessä järjestetty koulutus yliopistojen palvelukeskus Certian asiakkaaksi siirtymisestä sekä henkilöstönedustajille suunnattu työsuojelukoulutus 24.3.2010. Certiasta kouluttivat JYHYn omat asiantuntijat Tellervo Ahlholm ja Kari Jaakonaho. Työsuojelutilaisuuteen saatiin vetäjäksi Jari Tolvanen Helsingin sisaryhdistys HYHY ry:stä.

Jyväskylän yliopistossa yhteistoimintaneuvottelut käytiin kevätlukukaudella, kun valmistauduttiin täydennyskoulutuskeskuksen lakkauttamiseen 31.12.2010. Neuvottelut johtivat henkilöstöjärjestelyihin. Suurin osa henkilöstöstä sijoittui Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakouluun ja EduCluster Finland Oy:hyn. Lähes kaikille työntekijöille löytyi uusi työpaikka yliopistolta.

Asiaohjelman lisäksi kevätlukukauteen mahtui myös mahtui myös viihdettä ja virkistystä. Vuosikokous pidettiin 7.4.2010 Agora Centerin tiloissa. Kokousasioiden lisäksi ohjelmaan sisältyi monitieteisen tutkimusyksikön toiminnan esittely, jonka piti kehittämisspällikkö Päivi Fadjukoff. Lopuksi tarjolla oli perinteinen iltapala. Huhtikuun lopussa matkattiin Riikaan opintoretelle. Toukokuussa oli ohjelmassa retki Valamoon, joka järjestettiin yhdessä Tampereen yliopiston henkilökuntayhdistys TaYHYn ja Tampereen teknillisen yliopiston henkilöstöyhdistys TTYHYN kanssa. Toukokuussa katsottiin myös AdAstra-teatterin monologi Kaiken tietää nainen ja heinäkuussa nautittiin Mustalaisruhtinattaren operettisävelmistä Paviljongissa.

Syyslukukaudella JYHY järjesti henkilöstönedustajille koulutuksen yritysten yhteistoimintalaista. Marraskuussa oli vuorossa pikkujouluristeily Tukholmaan, joka yhdistyksen parhaista perinteistä poiketen ei sisältänyt ollenkaan koulutusta vaan oli silkka huvittelu- ja ostosmatka. Syyskokous pidettiin 15.12.2010 kaupunginteatterin lämpiössä. Kokouk-

sen yhteydessä suoritettiin luottamus-
miesvaali, joka toimitettiin sopuvaalina,
koska ehdokkaita oli yhtä monta kuin
täytettäviä paikkoja. Kokouksen jälkeen
oli vuorossa My Fair Lady -musikaali.

Pääsopijataso työehtosopimuksen mu-
kaiset työryhmät eivät saaneet valmiiksi
yhteistoimintasopimuksen ja työsuojelun
yhteistoimintasopimusten mallisopimuk-
sia. Vuoden 2010 aikana ei siten päästy
aloittamaan paikallisia neuvotteluja
työnantajan kanssa. Vuoden aikana Jy-
väskylän yliopistossa toimitettiin virastoyli-
opiston aikaisten sopimusten mukaisesti.

Yhteistyö yliopiston muiden ammatti-
yhdistysten ja ylioppilaskunnan kanssa
jatkui tiiviinä. Myös yliopistoallianssin
henkilöstöyhdistysten yhteistyö jatkui
vielä vuoden 2010 aikana. Yhdistyksen
oman toiminnan lisäksi JYHYn henki-
löstöedustajat osallistuivat YHL:n ja
Pardian järjestämiin koulutuksiin niin
työtaistelunvalmiudesta, uudesta sopi-
muksesta, työsuojelusta kuin yhteistoi-
minnastakin. Samoin liittojen hallinnon
kokouksiin osallistuttiin. JYHYn hallitus
kokoontui kuukausittain käsittelemään
ajankohtaisia asioita. Yliopisto järjesti
yliopistokollegion jäsenille koulutuksen
yliopistolaista.

Yhdistyksen 66. toimintavuotta voi vil-
pittömästi luonnehtia hektiseksi.

Vuoteen 2010 sisältyi monenlaista myl-
lerrystä niin paikallisesti kuin valtakun-
nallisestikin. Jyväskylän yliopistossa
uuden yliopiston ensimmäinen vuosi

sisälsi kohtuullisen määrän kasvukipuja,
mutta meillä moni asia sujui naapurei-
ta mutkattomammin eikä uudistuksen
fantastisuus kokonaan muuttunut iro-
niaksi. Vaikka välillä vuosien 2009 ja
2010 aikana saattoi tuntuakin siltä, että
muutoksessa kaatuu koko yliopistolaitos
ja Jyväskylä sen mukana, ei niin kuiten-
kaan käynyt. Täällä me sitkeästi olemme,
Jyväskylän yliopisto.

Ote keskiviikolta 10.3.2010

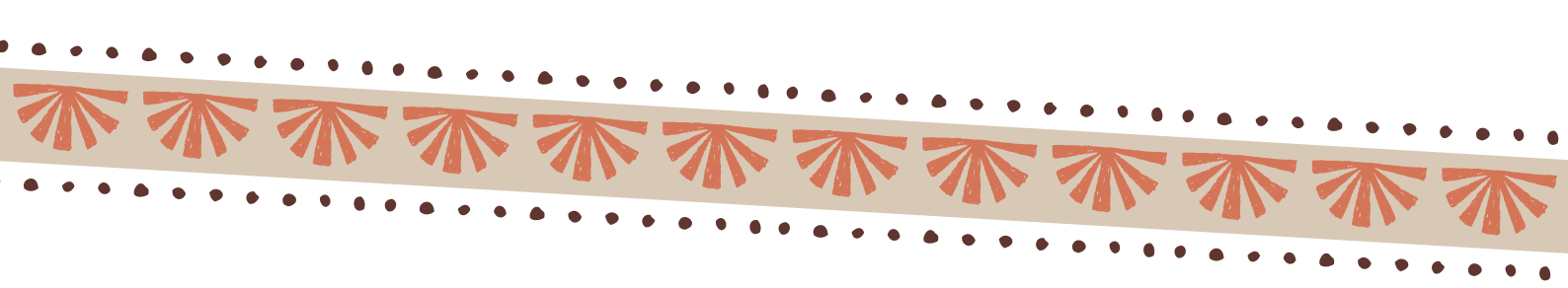
JÄSENTIEDOTE NEUVOTTELUTU- LOKSESTA

Hyvät Jyhyläiset!

*Elämme värikkäitä aikoja: eilen vielä
valmistauduimme täyttä vauhtia työtais-
teluun ja tänään olemme saaneet YHL:n
lakkopäälliköltä lakkokäskyn peruutuksen,
koska neuvottelutulos yliopistojen työehtoso-
pimukseksi on viime yönä saavutettu.*

*Ylläpidämme järjestökoneistoamme enti-
seen tapaan, jotta olemme jatkossakin val-
miita, kun neuvotteluja käydään. Kunhan
neuvottelutulos on hyväksytty järjestöissä
ja TES siten saatu voimaan, tulemme
järjestämään koulutusta sisällöstä. YHL:n
liitovaltuusto käsittelee neuvottelutuloksen
20.3.2010.*

*JYHYn lakkotoimikunnan ja hallituksen
puolesta esitämme lämpimät kiitokset teille
kaikille aktiivisuudestanne ja tuestanne
neuvottelijoillemme ja toimijoille! Teidän
kanssanne on todella hienoa tehdä tätä
työtä! Lakkopäällikkö Juha Rantakari ja
pj. Saija Kyllönen*

KU-
OPISTO-
TYÖ

EI
LEVILLE
LYÖ

JÄRJESTÖLLINEN ERITYMINEN POLI- TISOITUMISEN KAUT- TA 1960-LUVUN LO- PULLA JA 1970-LUVUN ALUSSA

Juha Rantakari

Edistykselliset ja taantumukselli- set

Kun puoluepolitiikka tuli 1960-luvun lopulla ja 1970-luvun alkuvuosina opiskelijapolitiikkaan vahvasti esille, se heijastui myös henkilökuntaan. Ajan hengen mukaisesti väki jaettiin edistyksellisiin ja taantumuksellisiin. Edistykselliset olivat vasemmistopuolueisiin sitoutuneita tai suuntautuneita ja taantumuksellisia olivat kaikki muut: puoluepoliittisesti sitoutumattomat, ei-vasemmistopuolueisiin kuuluneet poliittisen jakauman keskiryhmiin lukeutuneet ja oikeistolaisiksi luokiteltuihin puolueisiin kuuluvat.

Ammatillisessa järjestäytymisessä käytiin samoihin aikoihin läpi uudelleenjärjestäytymisen aikaa. JYHY oli ollut koko yliopiston kaikkien henkilöstöryhmien ammattijärjestö. Siihen kuuluivat yhtä lailla professorit, hallinnon johtohenkilöt, opettajat, muu toimisto- ja hallintohenkilökunta kuin vahtimestarit ja siivoojatkin.

Bussillinen yliopiston henkilökuntaa,

professoreista vahtimestareihin, teki 1970-luvun alussa (mahdollisesti 1973) yhteisen matkan, joka suuntautui Jyväskylän kaupungin ystävyyskaupunkiin Jaroslavlisiin Neuvostoliittoon. Matkassa oli kirjastosta venäjänkielentaitoinen vahtimestari ja venäjän kielen laitoksen edustajia, joten paikallisen kielen osaajia löytyi tilanteita selvittämään. Matkalla vaadittavat asiapaperit olivat kunnossa, mutta välillä tuli tilanteita, joissa aluksi katsottiin, että ne eivät olekaan Moskovan pohjoispuolella kelpollisia. Matka onnistui kuitenkin hyvin ja sen aikana tutustuttiin museoihin ja kirkkoihin, joiden loistokkuus ja rikkaudet suorastaan häikäisivät matkalaisia. Toisaalta matkalla nähtiin myös kurjuutta, jossa osa väestöstä eli. Osalle matkalaisista tuotti melkoisen järkytyksen paikallinen käymäläkulttuuri, kun eriössä (WC) oli lattiassa vain reikä ja jalkojen jäljet tarpeiden tyydyttämiseksi. Kaiken kaikkiaan matka synnytti matkalaisissa monenlaisia tuntemuksia, ja yhden edistyksellisen matkalaisen kerrotaan kotimaahan palamisen jälkeen todenneen, että häntä ei saa mikään voima matkustamaan Neuvostoliittoon uudelleen.

Jaroslavlisiin suuntautuneen matkan aikana käytiin kuuleman mukaan vakavaa keskustelua eri ammattijärjestöihin kuulumisten perusteista. Yksi keskustelu käytiin silloisen Virkamiesliittoon kuuluneen JYHYn puheenjohtajan Marja-Leena Immosen ja SAK:hon kuuluvan JYTT:in puheenjohtajan Aarne Lehkosen välillä. JYHY ei ollut eikä ole missään vaiheessa sitoutunut poliittisiin puolue-

eisiin eikä liputtanut minkään poliittisen suuntauksen puolesta. Sen sijaan JYTT on selvästi ilmaissut sympatiansa vasemmistopuolueiden suuntaan. Tältä pohjalta 1970-luvun alkuvuosina käytiin henkilöstön keskuudessa aggressiivistakin jäsenhankintaa ja tehtiin käännytystyötä.

Kisa jäsenistä

Edistyksellisten voimien vahvistaessa asemaansa yliopistolaitoksessa käytiin ammatillisen järjestäytymisen kentällä kovaa kisa jäsenistä. Siihen aikaan, 1970-luvun alkuvuosina, vasemmistopuolueisiin suuntautuneet järjestäytyivät vasemmisto-orientoituneeseen JYTT:iin. Kuuleman mukaan Lehkosen aikana järjestökuri oli niin voimakas, että eroaminen yhdistyksen jäsenyydestä ei ollut juuri mahdollista. Puolueisiin sitoutumaton JYHY oli sitten muiden järjestäytymisen kohde, mutta yhdistykseen liittyi jäseniksi myös ulkopuoliseen painostukseen alistumattomia vasemmistopuolueiden kannattajia. Toki osa henkilöstöstä pysyi kaiken aikaa ammattijärjestöjen ulkopuolella ns. ”villeinä” niin kuin asia on tänä päivänäkin.

Vuosikymmenen vaihteessa valtakunnallisessa järjestöpolitiikassa tapahtui muutoksia. Virkamiesliitto, johon JYHY oli kuulunut, sai alajärjestöksi KHL:n eli Korkeakoulujen henkilöstöliiton. Neuvotteluoikeudet olivat uudessa valinkauhassa ja KHL puheenjohtajansa Erkki ”Susi” Pulliainen johdolla oli vaatimassa liitolle neuvotteluoikeuksia. Neuvottelujen vauhdittamiseksi ja myönteisen ratkaisun saamiseksi KHL rakensi lak-

ko-organisaation ja uhkasi lakolla, jos hyväksyttävään ratkaisuun ei päästäisi. Tilanne meni niin tiukaksi, että puheenjohtaja Pulliainen soitti lakon alkua edeltäneen päivän iltana klo11 aikoihin JYHYn puheenjohtaja Marja-Leena Immoselle, että lakko peruuntuu, kun tyydyttävään sopimukseen on päästy. Aamuun mennessä puhelimet pirisivät ja työt jatkuivat keskeytyksettä – vaikei tekstiviestejä tai sähköposteja tuohon aikaan ollutkaan.

JYHYn puheenjohtajuus vaihteli 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa lähes vuosittain. Kevään 1971 vuosikokouksesta Eira Leminen kertoi, että hän oli mennyt kokoukseen vain yhtenä jäsenistä, mutta kirjaston naiset esittivät häntä yhdistyksen puheenjohtajaksi. Leminen oli ollut mukana eri yhdistysten toiminnassa aikaisemmin ja tuli tuossa kokouksessa äänestyksen jälkeen valituksi JYHYn uudeksi puheenjohtajaksi kirjaston naisten tuella, kuten hän asian ilmaisi. Entinen puheenjohtaja, apulaissihteerit Edgar Ertimo ei ilmeisesti pitänyt ratkaisusta, koska hän jätti pöydälle muovikassillisen papereja, joiden pohjalta Eira Leminen kertoi lähteneensä puheenjohtajan tehtäviin. Hänen aikanaan ja ansiostaan JYHY hyväksyttiin patentti- ja rekisterihallituksen rekisteriin ja se sai rekisteröidyn yhdistyksen aseman.

Lähteet:

Hilkka Hakamäen haastattelu 5.5.2014

Marja-Leena Immosen haastattelu 12.5.2014

Eira Lemisen kanssa käyty puhelinkeskustelu 23.5.2014

VIRKAMIESLAKKOAKTIVISMIA

Juha Rantakari

Olin kuulunut jo hyvän aikaa rivijäsenenä JYHYyn. Valtion virkamieslakon uhatessa sain kuulla tullessi nimetyksi lakkoyhdyshenkilöksi Liikunnan ja Philologia-rakennuksen eli ”Naatin” (humanistisen tiedekunnan kielten laitoksen) jyhyläisille työntekijöille. En aivan tarkasti muista, mahtoiko joku lakkotoimikunnan jäsenistä kysyä suostumustani moiseen tehtävään, mutta joka tapauksessa otin tehtävän vastaan. Olin hieman huolissani asiasta, koska en tuntenut humanistisen tiedekunnan väkeä juuri ollenkaan. Lakkotoimikunnalla oli kuitenkin yhteystiedot jokaiseen jäseneseen, ja sain jäsenten nimilistan sekä puhelinnumerot, joiden tietojen pohjalta lähdin laatimaan lakkovahtilistoja. Oman työpaikkani, Liikunnan rakennuksen henkilöstön tunsin erittäin hyvin, joten siinä ei ollut mitään ongelmia.

Lakon alkaessa lakkovahtilistat olivat valmiina, ja kukin vahti vuorollaan hoiti tehtävänsä tunnollisesti. Vuoroja sovitellessa opin tuntemaan huomattavan joukon uusia ihmisiä, mikä oli yksi lakon myönteisistä kokemuksista. Lakon aikana ei Liikunnan eikä Naatin työpisteissä havaittu rikkuruutta. Lakkovahdeiksi kaikki eivät olleet erityisen innostuneita, mutta jokainen kuitenkin hoiti tehtävänsä asiallisesti.

Lakon jatkuessa liikuntatieteellisessä tiedekunnassa tuli ajankohtaiseksi yleisen tenttipäivän järjestäminen. Silloinen tiedekunnan dekaani professori Risto Telama tuli pihalle ollessani omalla lakkovahdivuorollani paikalla ja halusi keskustella yleisen tentin järjestämisestä. Normaali käytäntö oli sellainen, että tentaattorit tekivät kysymykset, jotka laitosten toimistohenkilöstö laittoi tenttikuoriin ja toimitti sitten tiedekunnan kansliaan. Tiedekunnan kansia puolestaan järjesti tenttikuoret aakkosjärjestykseen tentin valvojille jaettavaksi tenttitilaisuuden alussa. Kun huomattava osa laitosten toimistohenkilöstöstä ja koko tiedekunnan kanslia oli lakossa, niin katsoin, ettei yleistä tenttiä voida järjestää, koska merkittävä osa järjestelytehtävistä oli lakonalaista työtä eikä sitä näin ollen voinut sallia tehtäväksi. Tämä riitti dekaanille ja näin yleinen tentti jäi pitämättä.

Lakon aikana tutustuin lakkoyhdyshenkilöasemani kautta oman vastualueeni henkilöihin ja lakonalaisten tapahtumien yhteydessä laajasti yliopiston työntekijäjoukkoon. Lakon aikana yhteishenki ja keskinäinen kanssakäyminen lakkolaisten kanssa oli erittäin korkealla ja pääosin lämminhenkistä. Osalla lakkolaisista toki oli vaikeuksiakin, mutta niistä selvittiin yhteisin ponnisteluin. Lakko ei myöskään aiheuttanut omalla työpaikallani tai ainakaan omalla kohdallani suhteiden katkeamisia tai muitakaan ristiriitoja. Töissä olleet muiden järjestöjen jäsenet olivat varsin asiallisesti olleet tekemättä lakonalaistensa määritellyjä lakkolaisten töitä.

VIRKAMIESLAKOSTA 1986 KIRJASTOLAI- SEN JA LAKKO-ORGA- NISAATION JÄSENEEN SILMIN

Marita Jokinen

Elämäni ensimmäinen lakko

Vuoden 1986 virkamieslakko on jäänyt mieleeni erityisesti siksi, että olin tuolloin ensimmäistä kertaa elämässäni lakossa. Olin myös mukana lakko-organisaatiossa, koska olin JYHYn ja Virkamiesliiton Keski-Suomen piirin hallituksessa. JYHYn lakkotoimikuntaan vuonna 1986 kuuluivat Jouni Välijärvi (lakkopäällikkö), Mauno Väisänen (varalakkopäällikkö), Marita Jokinen (Virkamiesliiton Keski-suomen piirin yhdyshenkilö), Raili Haapiainen (talousvastaava), Eira Vento (tiedotuspäällikkö) ja jäsenenä Arja Alajuuri, Teuvo Jalkanen, Eila Pakkanen, Kirsti Raassina, Maija Salo, Helga Salomäki ja Irene Tossavainen

Lakoista toki oli ollut puhetta aiemminkin. 27.10.1983 oli puolen päivän toimintapäivä, johon JYHYkin osallistui, mutta silloin en päässyt mukaan, koska olin myös luottamusmies. Toimintapäivään osallistui noin puolet JYHYläisistä eli virkasuhteiset ja työsuhteiset olivat tukilakossa.

Sitten vuonna 1986 olikin tosi kysees-

sä. Palauttelin vanhoista kalenterimerkinnöistä mieleen, miten monitahoista lakkoon valmistautuminen oli. Silloinen KHL, nykyinen YHL ja Virkamiesliitto kouluttivat lakko-organisaatiota. Muistiinpanoissani on mainintoja monia tunteja kestäneistä kokouksista. JYHY valitsi eri pisteisiin lakkoyhdyshenkilöt (suluissa varat):

hallintorakennus Irene Tossavainen (Riitta Vaskelainen),

kirjasto ja korkeakoulujen kielikeskus Riitta Mustonen (Hannele Lievonen)

päärakennus, OKL ja Normaalikoulun ala-aste Sakari Liimatainen (Terhi Junnila),

Muut Seminaarinmäen rakennukset ja Normaalikoulun yläaste Matti Myllykoski (Seppo Niemi),

L- ja P-rakennus Juha Rantakari (Maija Helen),

Mattilanniemi ja biologia Maija Salo (Raija Mehto),

Freda, Fysiikan ja kemian laitokset Erkki Kangasniemi (Liisa Havola).

Lakkovahdissa

Lakon aikana yhdyshenkilöt organisoivat esim. lakkovartiointia ja pitivät huolta päivittäin siitä, että lakkovuorot toimivat. Jäsenille tehtiin lakkotiedotteita ja järjestettiin lakon alla sekä sen aikana tiedotustilaisuuksia. KHL:n väkihän oli mukana osana Virkamiesliittoa, joka hylkäsi keväällä ns. toimihenkilötupon.

Virkamiesliiton tavoitteena oli saada korjatuksi valtion väen palkkojen jälkeen

jääminen. Siksi vaadittiin palkkakehityksen korjaamiseksi 6 prosentin ja erillistä 800 markan suuruista lähtötasokorotusta sekä järjestelyvaraa palkkauksen virheidensä korjaamiseksi yleiskorotusten lisäksi. Palkkauksen arvioitiin olevan muihin verrattuna 1970-luvun puolivälin tasolla.

Maaliskuussa lakko alkoi vauhdituslakkona 18.–19.3. Silloin tuli testatuksi myös lakko-organisaatio. Olen kirjannut päiväkirjaani, että olin lakkovahdissa kirjaston takaovella klo 7.15 alkaen aamun pakkasessa hieman jännittyneenäkin, mitä tapahtuu. Kirjaston ovilla oli lakkojulisteita, sillä tarkoitus oli, että kirjasto olisi kiinni. Monta toiveikasta asiakasta kävi ovia kokeilemassa. Osa siirtyikin sivukirjastoksemmekin kutsutun ravintola Ruthin ovelle ilmeisesti lasikantaisia kirjoja lukemaan. Huvittuneena seurassimme kuinka sivukirjastoomme muodostui ennen klo 9:ää samanlainen jono kuin normaalisti kirjaston ovelle. Pääosin asiakaskommentit olivat myönteisiä ja kannustavia. Työssä olleet kirjastolaiskollegat pitivät lakon aikana meistä kyllä hyvää huolta. Lakkovahdit saivat lämmintä kahvia ja pullaa virkistyshuoneen ikkunasta varmaan joka vuorossa niin vauhdituslakon kuin myös varsinaisen lakon aikana.

Lakko alkaa

Jo vauhdituslakon aikana oli kiistaa kirjaston sulkemisesta, mutta nuo kaksi päivää kirjasto pysyi kiinni, vaikka hallintojohtaja oli käynytkin kirjaston johtoa kovistelemassa. Johtosäännön mukaan

ylikirjastonhoitaja näet saattoi päättää kirjaston tilapäisestä sulkemisesta. Vauhdituslakon merkitystä on arvioitu JYHYn 50-vuotishistoriassa siten, että jäsenistön mielialat kohosivat, jäsenet olivat yhteisesti lakossa ja yleisö ymmärsi lakkoilaiten vaatimukset.

Vauhdituslakko oli vasta alkua. Varsinainen lakko alkoi Helsingin seudulla 2. huhtikuuta ja muualla 16. huhtikuuta. Ennen paikallisen lakon alkua meidän piti maksaa Virkamiesliitolle palkkaan suhteutettua ylimääräistä jäsenmaksua 15–90 mk/päivä viitenä päivänä viikossa. Tuo jäsenmaksu käytettiin lakossa olevien lakkoavustuksiin ja muihin lakosta aiheutuneisiin kuluihin. Varsinaisen lakon aikana Virkamiesliitto maksoi lakossa olleille 50 mk/pvä viitenä päivänä viikossa. Sosiaalisin perustein saattoi saada lisäävustusta 30 mk/pvä.

Huhtikuun 16. päivä oli sitten lakko päällä Jyväskylässäkin. Sitä ennen oli vuokrattu Väinönkadulta tyhjä asunto vanhasta kerrostalosta komentopaikaksi. Tuota taloa ei enää ole olemassa, koska se purettiin vähän myöhemmin nykyisen Väinönkeskuksen tieltä. Siellä myös tehtiin lakkojulisteita ennen lakon alkua (kuvia löytyy). Myös puhelinosake piti vuokrata ja päivystää puhelimen ääressä. Komentopaikka taisi olla ainakin aluksi auki klo 7–18. Maakunta-arkistossa olevasta lakkopäiväkirjasta näkyy puhelu puhelulta, mitä asioita tuli esiin ja miten niihin vastattiin. Paljon kysymyksiä tuli ajankohtaisista asioista lakkovartioiden ja ylimääräisestä jäsenmaksusta. Päivit-

täin raportoitiin myös KHL:ään ja Virkamiesliiton Keski-Suomen piiriin. Nykyisenä kännykkäaikana puhelinpäivystys voisi olla helpompaa ja joustavampaa kuin yhden puhelimen ääressä oli.

Lakkotoimikuntalaiset päivystivät komentopaikalla aika pitkiä vuoroja. Omasa kalenteristani näkyi, että vuoro saattoi olla esim. klo 12–18, lisäksi komento- paikkavuoroja ja lakkovahtivuoroja sekä erilaisia palavereja oli useita viikossa. Kun kuukauden lakon jälkeen olin lähdössä yliopiston kulttuuritoimikunnan Leningradin matkalle, kysyin lakkopäälliköltä saisinko ”lomaa” pari päivää, koska matka alkoi jo torstaina. Loma kyllä myönnettiin.

Kiista kirjastossa

Kirjasto oli lakon ajan auki klo 10–15 rajoitetuin palveluin. Aukiolosta tuli näkyvin lakon kiistakysymys yliopistolla ja ilmeisesti koko Jyväskylässä. Keski-suomalainen otsikoi 19.4.1986: ”Jyväskylän yliopiston kirjastosta valtakunnan tason lakkokiista” ja Helsingin Sanomat samana päivänä: ”Virkamieslakko murentaa järjestöjen yhteistyötä – Väärä vahtimestari avasi oven”. Ensimmäisenä aamuna hallintojohtaja Hukkinen avasi kirjaston ovet. Seuraavien päivien ovenavaaja, kuten Helsingin Sanomien otsikossa todettiin, muodostui kiistaksi. SAK:lainen vahtimestari sai nimittäin yliopiston hallinnolta määräyksen mennä työhön kirjastoon. JYHYn mielestä kirjaston ovien avaaminen ja ovipäivystys olivat lakonalaista työtä, koska normaali-

listi tehtävät hoiti virkamiesliittolainen vahtimestari. Hallinto vetosi kuitenkin siihen, että vahtimestarit ovat hallinnon henkilökuntaa, joita esimerkiksi lomien aikana voitiin siirtää toisiin työpisteisiin. Tämän JYHY kiisti.

Myös järjestäytymättömiä yritettiin saada vahtimestarien tehtäviin. Heidän osalta kävi kuitenkin niin, että he järjestäytyivät ja tulivat siten lakon piiriin.

JYHYn 16.3.1986 päivätyssä tiedotteessa todettiin, että kirjastossa rikkurityötä on ainoastaan vahtimestarin työ. Muu kirjastossa tehtävä työ ei kuulu lakon piiriin. Samana päivänä julkaistiin yliopiston muiden ammattijärjestöjen julki lausuma, jossa korostettiin jäsenille, ettei pidä tehdä lakonalaista työtä. Järjestöt paheksuivat myös kaikkia toimenpiteitä, joilla työssä olevia työntekijöitä yritettiin saada tekemään lakon piiriin kuuluvia töitä ja neuvottiin tarvittaessa ottamaan yhteyttä omaan luottamusmieheen. Kiista siirtyikin paikallistasolta valtakunnan tasolle liittojen väliseksi.

Marssimassa

Selailin vanhoja muistiinpanojani lakon ajalta enemmänkin. Niistä näkyy, että JYHY ja Virkamiesliiton Keski-Suomen piiri järjestivät monia tiedotustilaisuuksia ja tapahtumia lakon aikana. Heti 16.4.1986 olleen noin 500 hengen lakkomarssin asema-aukiolta kirkkopuistoon muistan hyvin. JYHY oli näkyvästi mukana, koska olimme tehneet isoja julisteita, joissa luki ”Yliopistotyö ei lei-

ville lyö”. Olin mukana myös isommassa marssissa, sillä lähdimme Jyväskylästä ottamaan osaa Helsinkiin valtakunnalliseen marssiin Senaatintorille 9.5.1986. Jyhyläisiä oli liikkeellä parikymmentä yhdessä muiden keskisuomalaisten mukana. Jyväskylästä lähti viisi bussia. Helsingissä sitten marssimme KHL:n riveissä. Ihan tarkkaa tietoa marssijoiden määristä ei ole, mutta arvio oli 5000–10 000.

Muita lakonaikaisia tapahtumia olivat iltamat ja tiedotustilaisuus A-salilla (puhujana Seppo K. Markkanen), tapaaminen keskisuomalaisten kansanedustajien kanssa Laajavuorella jne. Mukavaa yhdessäoloa olivat mm. lakkotanssit Tirrasa, pyöräretki Vesalaan sekä kirpputori ja huutokauppa torilla. Muutamat osallistuivat myös piirin rasvaretkelle Haaparantaan. Kirjastolaiset järjestivät oman nyyttikestitapaamisen Kortepohjassa Katri Astalan kotona. Mukavaan kevättiltaan osallistui 20 henkeä. Lakkotilaisuuksissa oppi tuntemaan paremmin myös toisten laitosten ihmisiä, mikä lisäsi yhteisöllisyyden tunnetta.

Sopimukseen päästiin 17.5.1986, kun Virkamiesliitto ja KHL hyväksyivät sopimuksen. Olimme tuohon aikaan retkellä Leningradissa ja kun palasimme sieltä sunnuntaina 18.5.1986, kysyimme rajavartijoilta, mitä lakolle kuuluu. He kertoivat, että oli päästy sopimukseen. Kotona minua odotti kollegani Mustosen Riitan viesti ”Töihin töihin! Maanantaiamuna nimittäin tai viimeistään keskiviikkona”.

Pitkä lakko oli ohi. Olimme aloittaneet talvella palelemalla lakkovahdissa – ja nyt oli jo kevät.

LAKKORUNO 24 .4 .1986

J. HUKKINEN JA LUKITUT OVET
sävel ”Oi Josef, Josef”

*Oi Jussi, Jussi, tiesitkö kun kuljit,
kirjaston ovet itse avaamaan
Niin monet ovet samalla sä suljit,
lie Sulla konstit myös ne avaamaan.*

*Oi Jussi, Jussi, olet yksi meistä,
ken valtiolle töitä pakertaa. Lakko loppuu
aikanaan,
yli yön kun nukutaan,
ja yhteistyökin jälleen arvossaan.*

LAKKOVAHDIN AAMU
sävel ”on iltamyöhään taipaleella muuan reissumies”

*On ani varhain kävelyllä muuan virkamies,
hän mietiskelee kulkeissaan. Hän mistä tulee,
minne menee, merkistä sen ties,
on lakkovahti tuurissaan
Kun vilu alkaa hätistellä naista/miestä
hilpeää, hän kahvikupin höyryävän oven raosta saa.
Työkaverimme vilpittömän kiitoksemme saa,
ja hanskakäsi heilahtaa.*

Lakkorunon tekijästä ei ole täyttä varmuutta. Runo on muuttunut ns. käyttörunoudeksi. (Marja Kokko)

Lähteinä omien muistikuvien lisäksi:

Jyväskylän maakunta-arkistossa oleva JYHYn lakkoaineisto (järjestämätön) Virkamieslehti 3/1986 ”Tätä me vaadimme”

Marita Jokisen omat muistiinpanot ja lakon aikana keräämä aineisto
Hannele Korpelan ja Riitta Mustosen

YLIOPISTOJEN PALKKAUSJÄRJESTELMÄN UUDISTUKSESTA Juha Rantakarin kokemana

Palkkausjärjestelmien pariin päätyminen

Yliopistojen A-palkkausjärjestelmän uudistamiseksi tehtiin 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa joitakin kokeiluja eri yliopistoissa. Korviini kantautui Palke-kokeilu, jossa piti oleman työtehtävien vaativuuteen liittyvä elementti palkan suuruuteen vaikuttavana tekijänä. Jyväskylän yliopistossa Palke-kokeilu kohdistui ymmärrykseni mukaan silloiseen hallintovirastoon. Tiedekunnassa työskentelevänä rivijäsenenä en päässyt kovin läheltä kokeilua seuraamaan, mutta kuulopuheiden mukaan siinä oli kovasti työntekijöitä työllistävää askartelua, joka ei ainakaan kaikilta saanut varauksentonta kannatusta. Erilaisia lomakkeita ja tehtävän kuvauksia kokeilussa tehtiin,

kommentit tekstiin

Helsingin Sanomat 19.4.1986 ”Virkamieslakko murentaa järjestöjen yhteistyötä - Väärä vahtimestari avasi oven”

Keskisuomalainen 19.4.1986 ”Jyväskylän yliopiston kirjastosta valtakunnan tason lakkokiista”

Tikka Elisa, Hanska pitää Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistyksen viisi vuosikymmentä. Jyväskylä 1994.

mutta niistä ei kuulunut laajemmin sen kummempaa. Hallintovirastossa työskennelleet voisivat varmaan kertoa niistä kokeiluista hurjiakin juttuja.

Palkkausjärjestelmän kehittelyyn ja aktiivisempaan ammattiyhdistystoimintaan jouduin, kun jossain vaiheessa 1986 virkamieslakon jälkeen kuulin olevani ”joku varaluottamusmies jossakin”. Saatoin olla jossakin vuosikokouksessa paikallakin, kun moinen valinta tehtiin. Saattaa aivan hyvin olla niinkin, että valinta tehtiin tietämättänikin, koska mitään muistiin jäänyttä pohdintaa asian suhteen en ole käynyt. Elin tiedon kanssa normaalia työelämää ja osallistuin tietooni tulleille virkistysmatkoille muiden mukana. Mitään merkittäviä aktiviteetteja ei ollut käynnissä eikä haasteita tai kutsumusta ammattiyhdistystoimintaan esiintynyt tavallisen yhteiselön täydentämiseksi tai piristämiseksi. Yhteisten retkien myötä tutustuin muihin jyhyläisiin, ja esimerkiksi yliopiston hallintoviraston opinto- toimistossa työskentelevä opintosihiteeri Hilikka Hakamäki tuli järjestämiensä

opintoasiainhallinnon palaverien myötä tutuksi.

Yliopistossa valtion virastona oli käytössä pääsääntöisesti valtion A-palkkataulukot, joihin eri virkanimikkeet oli sidottu. Kanslistin palkkaluokka oli A se (10) tai A se (12), eikä se voinut olla näiden rajojen ulkopuolella samoin kuin assistentin palkka oli A se (20) palkkaluokka. Järjestelmä oli varsin kankea, ja siksi oli käynnistetty uuden järjestelmän kehittäminen, jossa otettaisiin huomioon tehtävän työn vaativuus ja siitä suoriutuminen. Järjestelmävaihtoehtoja oli keskusteluissa monia ja joitakin kokeiltiin eri yliopistoissa. Esimerkiksi Joensuun ja Tampereen yliopistoissa oli kokeiluversiot, ja lopulta vuosien neuvottelujen jälkeen yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä (UPJ) päästiin neuvotteluosapuolten kesken sopimukseen.

Sopimuksen syntyvaiheeseen liittyvänä anekdoottina kerrottakoon, että olin siihen aikaan YHL:n työvaliokunnan jäsen ja matkalla omalla autolla Saija Kyllösen kanssa Joensuuhun paikallisen henkilökuntayhdistyksen järjestämille EDU-päiville (edunvalvonnan koulutustilaisuuteen). YHL:n silloinen puheenjohtaja Kerttu Pellinen oli liiton neuvottelija palkkausjärjestelmän laadinnassa ja hän soitti Joensuusta, jonne oli jo saapunut osallistuakseen samaiseen EDU-päivään. Neuvotteluissa oli edellisenä päivänä oltu jo aika lähellä sopua, mutta joitakin kysymyksiä oli jäänyt vielä auki ennen hänen lähtöään matkalle Joensuuhun. Työnantajapuolella neuvotteluissa oli

yhtenä neuvottelijana Joensuun yliopiston henkilöstöjohtaja Jouni Kekäle, joka edellisenä päivänä erimielisyyksiin päättyneiden neuvottelujen jälkeen oli ollut Joensuun lentoasemalla vastassa YHL:n neuvottelijaa puheenjohtaja Pellistä ja vienyt hänet työtiloihinsa yliopistolla esittäen sovintoehdotusta neuvottelutilanteen ratkaisemiseksi. Työnantajaosapuoli oli yllättävästi myöntynyt moniin työntekijäjärjestöjen esittämiin vaatimuksiin yön aikana. Puheenjohtaja Pellinen kävi puhelimitse neuvonpitoa työvaliokunnan kanssa soittaen useita puheluita matkan aikana niin, että välillä Saija joutui pitämään puhelinta korvallani, kun handsfreetä ei ollut autossa käytössä. Puhelinneuvottelujen lopuksi puheenjohtaja sai valtuudet signeerata sopimuksen. Tilanne oli kaikessa vakavuudessaan (= n. 30 000 yliopistotyöntekijän työehtojen sopiminen) varsin hupaisia yksityiskohtia sisältävä ja ajoituksellisesti hyvin erikoinen.

Koulutusta puolin ja toisin

Uuden palkkausjärjestelmän hyväksymisen jälkeen alkoi koulutus järjestelmän toteuttamiseksi. Jäsenistölle järjestettiin tehtäväkuvauksen laatimiskoulutusta ja vaativuustason arvioinnin määrittelyssä oleellisten asioiden ja sanojen merkityksen opastusta luottamusmiesten ja YHL:n toimesta. Myös työnantaja järjesti palkkausjärjestelmään siirtymistä valmiiksi koulutusta järjestelmän periaatteista ja menettelytavoista järjestelmän käyttöönotossa. Tilaisuuksia järjestettiin eri kampuksilla, jotta kaikilla olisi mah-

dollisuus osallistua niihin ja siten siirtyminen uuteen järjestelmään sujuisi mahdollisimman kivuttomasti. Työnantajan puolelta koulutuksista vastasivat ensisijaisesti hallintojohtaja Erkki Tuunanen ja parisen vuotta aikaisemmin yliopistoon palkattu henkilöstöjohtaja Markku Uusitalo. Työnantajan edustajilla oli selvästi valtakunnallisesti sovittuja linjauksia ja tulkintoja palkkausjärjestelmän soveltamisesta käytäntöön. Vastaavasti YHL:n luottamusmiehet olivat saaneet liiton koulutustilaisuuksissa työntekijäpuolen näköisen koulutuksen ja tulkinnat sopimustekstin ”tulkinnanvaraisista” kohdista.

Yliopiston eri kampuksilla pidetyissä koulutustilaisuuksissa oli tarpeen olla aina mukana, jotta työntekijäpuolen tulkinnat ja työnantajan paikoitellen virheelliset tulkinnat eivät olisi päässeet sellaisenaan käytännön toteutukseen. Tosin työnantaja järjesti koulutusta laitosten johtajille ja muille esimiesasemassa oleville tehtävien vaativuustasojen määrittämisestä sekä tehtävistä suoriutumisen arvioimisesta. Näihin tilaisuuksiin ei työntekijäpuolen edustajia, pääluottamusmiehiä, luonnollisestikaan päästetty mukaan kuulemaan annettua järjestelmänsoveltamisohjeistusta.

Jokaisessa henkilöstölle järjestetyssä koulutustilaisuudessa tuli esille useita korjausta tai oikaisua vaativia kohtia. Koulutustilaisuuksien loppuvaiheissa työntekijäpuolta edustaville pääluottamusmiehille annettiin kuitenkin jopa omat puheenvuorot, joissa he saivat

esittää omista näkökulmistaan oleellisia kohtia uuden palkkausjärjestelmän toiminnasta.

Vaativuus- ja suoritustasojen määrittelyä käytännössä

Ensimmäinen tehtävien vaativuustasoa määrittelevä arviointikierros toteutettiin annetun koulutuksen ja kirjallisten ohjeiden perusteella koko yliopistossa. Kukin työntekijä kuvasi tekemänsä vuosittaisen työn ja määritteli vaativuuskehikon avulla se vaativuustason. Tämä kuvaus ja vaativuustasoesitys annettiin määrätulle esimiehelle, jonka kanssa työn kuvaus ja esitetty vaativuustaso arvioitiin yhteisesti. Mikäli molemmat päätyivät yhteiseen käsitykseen tehtävän vaativuustasosta, lomake allekirjoitettiin ja lähetettiin eteenpäin. Mikäli vaativuustasosta ei päästy yhteisymmärrykseen, työntekijä kirjasi erimielisyytensä lomakkeeseen perusteluineen ja esimies oman näkemyksensä perusteluineen, minkä jälkeen tehtävän kuvauslomake lähetettiin arviointineuvoston käsiteltäväksi ja edelleen työnantajan päätettäväksi.

Tehtävien vaativuustasojen määrittelyjen jälkeen työntekijät tekivät oman arvionsa suoriutumisesta työtehtävissään ja kävivät sen läpi yhdessä esimiehensä kanssa. Myös tässä arvioinnissa työntekijällä oli mahdollisuus esittää erimielisyys esimiehen tekemästä arviosta. Suoriutumisen arvioinnin erimielisyydet ratkaisi lopullisesti työnantaja.

Aavisteltu ongelma osoittautuu todeksi

Tehtävien vaativuusarvioinnit saatiin Jyväskylän yliopistossa tehtyä varsin hyvin aikataulussa. Kun ensimmäinen arviointi oli tehty ja tulokset vedetty yhteen, nousi kuitenkin esiin aikaisemmin jo aavisteltu ongelma. Opetusministeriö oli määritellyt kunkin yliopistossa tehtävän työn vaativuustason euromääräisen palkan suuruuden ja tehtävistä suoriutumisen tasoille määrätyn hinnan. Kun näillä tiedoilla laskettiin palkkausjärjestelmän toteutuksen kokonaiskustannus, uuden palkkausjärjestelmän kustannusvaikutukseksi sovittu 7,24 prosentin raja ylittyi huomattavasti.

Suoritettujen tehtävien vaativuustasojen arviointien tulokset käsiteltiin yliopiston arviointiryhmissä. Opetus- ja tutkimushenkilökunnalle oli oma arviointiryhmänsä, joka jossain määrin vaativuustasoja alentamalla sai kustannusvaikutusta alennettua. Muun henkilökunnan arviointiryhmään työnantajan edustajina osallistuivat puheenjohtajana hallintojohtaja Tuunanen, henkilöstöjohtaja Uusitalo ja henkilöstöpäällikkö Marja-Leena Immonen sekä työntekijäjärjestöjen edustajina päluottamusmiehet Hannu Jalkanen, Mirja Lahtiperä ja allekirjoittanut. Muun henkilöstön arviointiryhmä kävi vakavia keskusteluja arvioitujen vaativuustasojen alentamisesta linjaratkaisuna uudistuksen kustannusvaikutusten puristamiseksi sovittuun raamiin. Ongelman ratkaisu syntyi, kun työnantajapuoli ehdotti, että laskettaisiin tiettyjen

alhaisille vaativuustasoille arvioitujen tehtävien vaativuustasoa kautta linjan yhdellä vaativuustasolla. Vaativuustason lasku ei henkilötasolla ollut euromääräisesti kovin suuri, mutta koska näille tasoille oli arvioitu iso joukko henkilöstöstä, sillä saatiin kustannusvaikutus pudotettua sovittuun raamiin puitteisiin. Tämä tiettyssä mielessä ”perusteeton” vaativuustasojen alentaminen aiheutti jonkin verran yksilötason erimielisyysilmaisuja, mutta ehkä suurin haittavaikutus sillä oli koko järjestelmän oikeudenmukaisuuden ja uskottavuuden kannalta.

”Ei korjannut UPJ vääryyksiä – lisäsi vain niitä”

Uusi palkkausjärjestelmä sai osakseen myös kritiikkiä. Todettiin esimerkiksi, että ”UPJ ei mennyt niin kuin luvattiin”. Aluksi mainostettiinkin suureen ääneen, että jokainen tulee saamaan palkkaa siitä työstä, mitä tekee ja UPJ tulee korjaamaan kaikki vääryydet. No, mitään tämän tyyppistä ei sitten lopulta tapahtunut, vaan palkkausjärjestelmä oli edelleen hyvin kiinni vanhoissa nimikkeissä. Monilla laitoksilla kuultiin, että sillä ja sillä virkanimikkeellä olevat eivät voi missään tapauksessa olla kuin korkeintaan siinä ja siinä vaativuustasossa, riippumatta täysin siitä, mitä he työkseen tekevät. ”Ei korjannut UPJ vääryyksiä – lisäsi vain niitä.”

Arviointiryhmässä käytiin tämän linjaratkaisun jälkeen yksilökohtaisia vaativuustason korjausneuvotteluja ja saatiinkin tosin vain joitakin suurimpia työntekijäpuolen esittämiä epäkohtia poistettua.

Tämä oli kuitenkin vain hienosäätöä ja osaltani jäin odottamaan työntekijöiden erimielisyysilmauksia tehtäviensä vaatavuustason määrittelyssä. JYHYn jäsenistölle järjestettiin koulutustilaisuuksia erimielisyyksien ilmaisumenettelystä ja kannustettiin vaatavuustasonsa vääräksi kokeneita ilmaisemaan erimielisyytensä esimiehilleen, joiden kanssa he olivat yksimielisesti vaatavuustasoarvioinnin tehneet. Tehtävän vaatavuustason riitautuksia tehtiin kuitenkin varsin vähän. Erimielisyyksien käsittely oli pääluottamusmiehen ja työnantajaedustajan välinen neuvottelu ja muutamissa tapauksissa asia voitettiinkin.

Vaatavuustasojen arvioinnin jälkeen suoritettu kunkin työntekijän tehtävästään suoriutumisen arviointi tehtiin vaatavuustasojen vahvistamisen jälkeen. Tehtävistä suoriutumisen arvioinneissa työntekijät pääsivät esimiestensä kanssa lähes täydelliseen yhteisymmärrykseen. Arviointi oli joka tapauksessa esimies-/työnantajajohtoista, joten sen riitauttaminen oli hankalampaa kuin vaatavuustason kohdalla.

Uuden palkkausjärjestelmän käyttöönotto korotti henkilöstön palkkoja kautta linjan vain harvojen jäädessä entiselle tasolle eli niin kutsutulle takuupalkalle. Uuden järjestelmän käytön alkuaikoina tapahtui asteittaista kehitystä ja tehtävien vaatavuustasojen arviointieroja saatiin vanhoin termein ”kuoppakorotusneuvotteluissa” vähin erin korjailtua.

Lasikatot eivät poistuneet uudesakaan järjestelmässä

Vanhassa A-palkkataulukkoihin pohjautuneessa palkkausjärjestelmässä tuntui olevan virkanimikkeisiin perustuvia ”lasikatot”, joiden yli tai läpi ei ollut mahdollisuutta päästä. Sama lasikatto virkanimikkeeseen perustuen tuntui jäävän uuteenkin järjestelmään. Toisin sanoen toimistosihteerin ei voi tehdä esimerkiksi amanuenssitason tehtäviä, vaikka näin monessa tapauksessa todellisuudessa tapahtui ja tehtävät saattoivat olla osittain jopa vaativampiakin. Tähän tilanteeseen jäätiin 2010-luvulle tultaessa ja siitä on tilanne saattanut muuttua ja kehittyä myönteiseen suuntaan.

JYHYLÄISET VIRKISTYVÄT

Harri Hirvi, Tellervo Ahlholm, Arja Pietilä, Mika Autio

JYHYn virkistysvaliokunta toimii

JYHYn Virkistysvaliokunnan toiminta-ajatus on järjestää monipuolista, koko jäsenkuntaa aktivoivaa ja yhteishenkeä edistävää virkistystoimintaa. Yhdistyksen jäsenillä on mahdollisuus esittää ideoita virkistystilaisuuksien aiheiksi. Virkistysvaliokunnan keskeisenä tavoitteena on tukea yhteishengen parantumista, yhteisöllisyyttä ja työssä jaksamista.

Virkistystoimikunta järjestää yhteistyössä hallituksen kanssa jäsenille mm. kulttuuri- ja koulutusretkiä sekä tutustumiskäyntejä yliopiston eri yksiköihin. Tämän lisäksi virkistysvaliokunta suosittelee jäsenistölle osallistumista yliopiston tarjoamaan kulttuuri- ja liikuntatoimintaan.

Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistys JYHY ry:n virkistystoiminta on vuosikymmenien saatossa kasvanut ja muuttunut aina vain monipuolisemmaksi. Tähän on ollut syynä se, että olemme halunneet ottaa entistä enemmän huomioon jäsentemme toiveet ja pyrkineet näin ollen tarjoamaan virkistystoimintaa mahdollisimman laajalle joukolle. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö jo 1970-luvulla olisi ollut monipuolista virkistystarjontaa, mutta vielä tuolloin JYHYssä ei ollut

erillistä virkistysvaliokuntaa, vaan toiminta oli sulautettu vuonna 1974 perustettuun koulutus- ja virkistysvaliokuntaan. Nämä tehtävät erotettiin toisistaan vasta vuonna 2009.

1970-luvulla JYHY toimi kiinteästi Assistentit ja tutkijat ry:n kanssa ja monet virkistystapahtumat järjestettiin yhdessä. Tällaisia tapahtumia olivat esimerkiksi pikkujoulut ja ns. kevätkeikkujaiset, paikkana usein Keski-Suomen sairaanhoitajayhdistyksen huoneisto. 1980-luvulla virkistystoimintaa järjestettiin paljon Toimihenkilö- ja virkamiesjärjestöjen keskusliiton Keski-Suomen aluejärjestön tukemana.

Pikkujoulut ovat olleet säännöllinen osa JYHYn virkistystoimintaa, ja niitä onkin järjestetty aina näihin päiviin saakka. Alkuun pikkujouluja vietettiin enimmäkseen Lozzin takkahuoneella, mutta myös Rantasipi Summassaareissa ja Laajavuoreissa. Myöhemmin pikkujouluja alettiin järjestää myös Tallinnaan ja Tukholmaan tehtyjen risteilyjen muodossa.

Ulkomaan matkat tulivatkin säännöllisesti mukaan JYHYn virkistystoimintaa 1970-luvun lopulla. Matkakohteita ovat olleet Tukholma, Tallinna, Moskova, Travemünde, Leningrad, Tartto, Gotlanti, Varsova, Praha, Budapest, Viipuri, Krakova, Riika ja Berliini. JYHY ei ole unohtanut myöskään lähimatkailua, vaan järjestettyihin retkiin kuuluvat mm. seuraavat:

1970-luvulla:

illanvietto Kylpylähotelli Peurungassa
puolukkaretki Saarijärven Pahkarannan majalla

virkestysmatka Laajavuoren Kiviniemeen

1980-luvulla:

iltapäivämatka Mänttään Gösta Serlachiuksen Taidesäätiön museoon
kesäretki Säynätsaloon m/s Helenalla
perheretki Ähtärin eläinpuistoon
puolikuuristeily m/s Helenalla Kärkisiin

1990-luvulla:

koulutus- ja rentoutumistapahtuma Joutsenlammella
kanavaristeily Jyväskylä-Suolahti
retki Vanha-Penttilän viinitilalle Leivonmäelle
kevätkauden avajaiset Päijänteellä m/s Kympillä Savutuvan Apajalle

2000-luvulla:

pikkujoulut Peurungassa
iltapäiväretki Jääskelän tilalle Vaajakoskelle
koulutus- ja virkestyspäivä Varjolan tilalla Laukaassa
retki Vuokatin urheiluopistolle
syysretki Kallioplanetaarioon Nyrölään
Kokkolan yliopistokeskus Chydeniukseen

2010-luvulla:

Valamon retki (yhteistyössä TayHY, TTYHY ja JYHY)
liikuntapäivä Palloilukeskus Hutunkiin
talviliikuntapäivä Ladun Majalle

Myös teatteritapahtumat ovat kuuluneet olennaisena osana JYHYn tarjoamaan virkestystoimintaan. Erityisesti operetit ja musikaalit ovat olleet suosittuja kohteita. Esimerkiksi 1970-luvulla käytiin seuraavissa:

Tukkijoella (Tampere),
Kreivitär Mariza (Turku)
Miten kalat suutelevat (Mikkeli)
Valkoinen hevonen (Kuopio)

1980-luvulla:

Masurkka (Kuopio)

My Fair Lady (Mikkeli)
Kuinka äkäpussi kesytetään (Tampere)
Maaria Blomma, Mustalaisruhtinatar
Mustalaisleiri muuttaa taivaaseen (Jyväskylä)

1990-luvulla:

Kuningas Lear (Tampere)
Miehet pitävät vaaleaverisistä, mutta naivat tummia (Tampere)
Mustalais-ruhtinatar (Tampere)
Carmen (Vaasa)
La Bohème (Helsinki)
Aspects of Love (Seinäjoki)
Suku-vika (Jyväskylä)
Camelot (Jyväskylä)
Pähkinänsärkijä (Jyväskylä)
Iloinen leski (Varkaus)

2000-luvulla:

Juurakon Hulda (Kokkola)
Särkelä itte (Jyväskylä)
Vaimoke (Jyväskylä)
Mobile Horror (Jyväskylä)
Cabaret (Jyväskylä)
Shakespeare Hollywoodissa (Jyväskylä)
Ulvova mylläri (Jyväskylä)

2010-luvulla:

Kaiken tietää nainen (Jyväskylä)
My Fair Lady (Jyväskylä)
Mustalaisruhtinatar (Jyväskylä)
Me haluttiin, Piaf-musikaali (Jyväskylä)
Myrskyluodon Maija (Jyväskylä)
Raitilla – Rauli Badding (Jyväskylä)
Näytät vieraalta rakas (Jyväskylä)

2010-luvulle tultaessa JYHYn virkistystoimintaan on tullut pysyvästi mukaan erilaisiin urheiluharrastuksiin tutustuminen, mm. keilaus, melonta, jousiammunta, golf, lumikenkäkävely ja mölkky. Lisäksi on järjestetty ns. tuunauskurssi: Tuunailu tutuksi -käsityökurssi. JYHYn toimintaan ovat koko ajan kuuluneet säännöllisesti myös ns. jäsenillat, joiden yhteydessä on illan päätteeksi järjestetty erilaista virkistystoimintaa. Syksystä 1974 alkaen jäseniltoja järjestettiin kuukausittain, mutta tästä luovuttiin jo talvella 1978, minkä jälkeen jäseniltoja on järjestetty tarpeen mukaan.

JÄSENTEN MUISTOJA VIRKISTYSRETKILTÄ JA VÄHÄN MUUSTAKIN

Summassaari

Koulutusta ja yhdistysasiaa. Ulkoilua Summassaaren metsäpoluilla, saunomista, illallinen, tanssia ja syksyn pimeiden iltojen seikkailuja. Aamusaunan ja kunnon aamiaisen voimalla jaksoi hyvin toisenkin koulutuspäivä.

Muistelo virkistystoimikunnan matkasta Kärkisten lossin/sillan vespuoleisella rannalla sijaitsevaan motelli/hotelli/ravintola Helenaan

En muista vuotta, mutta todennäköisesti elettiin 1980-lukua. Vuodenaika oli loppukesä, ehkä elokuu tai saattoi olla jo syyskuukin. Bussikuljetus oli järjestetty ja matkassa oli bussillinen väkeä. Bussi saattoi olla yliopiston Uno ja sarvissa taisi olla Lyytikän Ykä. Iltapuhteella oltiin matkassa ja saattoi perillä olla asiapitoista ohjelmaakin, josta en kyllä tarkempia muistikuvia muista.

Ohjelmaan sisältyi ruokailu, joka nautittiin suurella antaumuksella ruhtinaallisten ruokajuomien kera. Ruokailun jatkeeksi oli tanssia ja kesäisen lämpimänä iltana tanssijoiden piirissä tuli tarvetta siirtyä ulkosalle vilvoittelemaan. Helenan rannan palveluihin sisältyi sauna, jota ei suinkaan ollut tilattu lämpimäksi eikä muutenkaan vierailun käyttöön. Saunan pukuhuoneen ovi oli auki, ja kun ilma ei tuntunut tarjoavan vilvoitusta, päättivät jotkut vilvoitella vedessä uimalla. Laituri Päijänteeseen oli hyvä ja niin vilvoittelijat

pulahtivat järveen illan hämärissä.

Uiskentelun aikana viesti virkistäytymismahdollisuudesta kiiri matkalaisten keskuudessa ja rantaan ahtautui runsaasti väkeä osan kuvatessa uimareita salama-valoja välkytellen. Pukuhuoneessa ei ollut valoja ja pukeutuminen pimentyvässä illassa valottomassa pukuhuoneessa osoittautui hyvin hankalaksi. Omasta kokemuksesta niin hankalaksi, että en löytänyt alushousujani ollenkaan. Alushousujen puute ei siinä vaiheessa tuntunut häiritsevän ollenkaan.

Paluukuljetus käynnistyi lähestulkoon sovittuun aikaan ja laulu raikui, kuten aina JYHYn järjestämällä matkoilla. Bussimatalla sain vielä kutsun kahdenkeskisille jatkoille, jotka kuitenkin jouduin jättämään väliin liian voimakkaan humalatilan vuoksi ja kotisängyn kutsuessa väsynyttä kulkijaa.

Junamatka Moskovaan

1980-luvun alkupuolella JYHY teki ikimuistoisen matkan Moskovaan, silloiseen Neuvostoliittoon. Etenkin junamatka Lahdesta Moskovaan on jäänyt monen mieleen. Vaalimaan jälkeen matkanteko muuttui totutusta suomalaisesta junamatkasta heiluvaksi menoksi. Välillä junavaunu heilui oikealta vasemmalle, alhaalta ylös, vasemmalta oikealle, eteen ja taakse – raiteet eivät olleet ihan yhtä hyvässä kunnossa kuin Suomen puolella. Ja Mahorkka haisi.

Iltaa myöten matkaa taitettiin ravintola-vaunussa, jossa tarjottavana oli vain tummaa leipää, suolakurkkuja, näkkileipää, teetä, vodkaa ja venäläistä kuohuviiniä

(Šampanskoje), jota samppanjaksi kutsuttiin. Ravintolavaunua pidettiin auki niin kauan kuin asiakkaita ja juomaa riitti. Ja Mahorkka haisi.

Aamupuolella yötä siirryttiin nukkumaan neljän hengen hytteihin. Yläpetillä nukkuminen oli aika haasteellista junan heilumisesta johtuen. Matkan aikana junassa oli hyvin lämmin ja nukkumaan mennessä tuntui siltä, että lakanaa enempiä ei päällensä voinut vetää. Kahden tunnin kuluttua heräsi sitten siihen, että luuli tulleensa jo Siperiaan, sillä jostain syystä, ehkä säästäväisyyttä, junasta oli katkaistu kaikki lämmitys. Nyt ei lakana, eikä peittokaan riittänyt, piti lisätä vaate-tusta, sillä huhtikuinen yö oli tosi kylmä. Ja Mahorkka haisi.

Ainoa paikka junassa, missä Mahorkka ei haissut, oli noin puolen neliön kokoinen vessa. Se, mikä siellä haisi, on jotain sellaista, mitä tässä ei voi kertoa.

Tullitarkastus oli tiukka ja ystävällistä hymyä oli miliisien kasvoilta turha etsiä. He penkoivat koko vaunuosaston läpi ja kaksi heistä viipyi peräti varttitunnin siinä puolenneliön vessassa. Epäilimme jo heidän menehtyneen siihen hajuun. Koko junamatkan aikana meillä ei ollut minkäänlaista mahdollisuutta ihailla paikallisia maisemia, sillä junan ikkunat olivat tiukasti peitettyjä. Raitista ilmaakin oli siis turha toivoa. Ja Mahorkka haisi.

Matkassa Uunolla 1)

Koulutusmatkat loivat vahvaa yhteenkuuluvaisuuden henkeä. Lillbergin Jussin luo Lapin yliopistoon tehtiin matka Uunolla. Uuno oli vanha kylmä postiauto.

Onneksi meillä oli varma kuski, Lyytikän Ykä, joka oli saanut ajokortin edellisenä päivänä. Poistulo olikin oma lukunsa, Ykällä kuumetta 40 ja ulkona paukku-pakkanen. Ykä ajoi turkki päällä ja karvalakki korvilla. Uuno vietti eläkepäivänsä hevosten kuljetusautona Muuramessa.

Matkassa Uunolla 2)

Vuoden 1980 kevättalvella matkattiin Oulu ja Lapin yliopistoihin. Olimme matkassa yliopiston Uunolla, joka palasi tavallaan kotiin. Sehän oli tehnyt pääuransa postiautona Lapissa. Yrjö Lyytikä oli siis saanut linja-autokortin lähtöä edellisenä päivänä. Toki ajokortti hänellä oli aiemminkin, koska oli yliopiston autonkuljettajia. Paluumatkalla oli kahvitauko Vaskikkelossa. siellä seurasimme televisiosta Lace Placidin hiihtokisaa, jossa Juha Mieto hävisi katkerasti sadasosasekunnilla Wassbergille. Tuon aina muistan, kun tulee puhe Vaskikkelosta.

JYHYn 40-vuotisjuhlat

Päiväjuhla Musicalla ja iltajuhla Lozzilla, Marja Leena Immonen piti puheen ja kertoi JYHYn historiasta. Elisa Kähkönen esitti Musican orkesterin säestyksellä lauluja.

Kesäretki Säynätsaloon

Matkaan lähdettiin Jyväskylästä linjaautolla. Ensin tutustuttiin Säynätsalon kunnantalon ja kuultiin rakennuksen historiaa. Säyntäsalon satamassa odotti Helena-laiva, jolla seilattiin pitkin Päijännettä kohti Jyväskylää. Matka taittui ruokailen sekä tanssin ja seurustelun merkeissä. Retkellä oli mukana juuri yli-

opistolle tullut uusi hallintojohtaja Juho Hukkinen.

Virkamieslakko

Virkamieslakko alias "Hanska Pitää" oli Tsernobylin onnettomuuden aikaan. Päivä oli hyvin aurinkoinen ja lakkovahteina saimme varmasti oman osuutemme säteilystä. Hallinnon luona vahtina ollessa kirjaamon jyttiläiset tytöt tarjoilivat meille ikkunasta kahvia. Työkaveri, joka ei ollut lakossa, ohjeisti kirjaamoja tuomaan postini lakon aikana hänelle. Satuini juuri silloin tulemaan paikalle, ja lopun arvaatte. Olimme ylpeitä lakkolaisia, peruumme joukolla "Pravdan", koska Keski-suomalainen ei julkaissut tiedotuksiamme eikä suhtautunut lakkoomme mitenkään myötämielisesti. Lopettajaiset Sohvilla olivat oma väripilkkunsa. Jollakin oli portsarin kanssa erimielisyyttä, joku taas rentoutui bussissa kotimatkan tehden siinä yhden ylimääräisen kierroksen.

Lakon päättäjäiset

Lakon jälkeinen seminaari Saimaanrannassa – liitto maksoi kaikki kustannukset. Mukana oli iso joukko jyhyläisiä iloisissa tunnelmissa. Majoitus oli järjestetty saunallisiin mökkeihin, joissa pienemmillä joukoilla laittauduttiin iltaa varten, johon tietysti kuului tanssia. Elisa K. oli tanssimassa työkaverinsa kanssa, mutta koska pitkässä, kapeassa hameessa oli vaikea liikkua, poikkesi Elisa välillä vessaan ja repäisi hameen takasauman auki - nyt mahtui liikkumaan ja tanssi jatkui.

Lakon päättäjäisepisodi

Lakkotoimisto sijaitsi Väinökadulla tyh-

jänä olleessa asuinhuoneistossa. Siellä vietettiin lakon päättäjäisiä lakkotoimikunnan ja lakkoyhdyshenkilöiden voimin, kun hyväksyttiin sopimukseen oli Helsingissä päästy. Tunnelma oli korkealla ja onnistumista, "hanskan pitoa", juhlistettiin oluella ja viinillä. Tilaisuuden päätyttyä lakkotoimistossa päätti huomattava osa paikalla olleista siirtyä jatkamaan juhlaa Sohville. Minä olin jatkoa halajavien joukossa polkupyörineni. Joukko nousi Kauppakatua Sohvia kohti ehkä hieman riehakkaasti käyttäytyen ja itse polkupyöräni talutellen. Sohvilla joukko alkoi ahtautua sisälle, mutta minä jäin vähän jälkeen, kun pyöräni lukko oli hieman hankala toiminnoissaan eli en saanut pyörää lukkoon suoraan napsauttamalla. Kun lopulta sain pyörän lukittua, aioin mennä sisälle muun joukon mukaan, mutta portsari ilmoitti, että minulla ei olekaan asiaa enää sisälle. Tämä herätti sisälle päässeessä joukossa voimakkaan vastarinnan ja mölyn. Yksi sisälle päässeistä lakkotoimikunnan naispuolisista jäsenistä kiihtyi asiasta erityisesti ja tuli kertomaan asiansa varsin selväsanaisesti portsarille, niin että oli saada itse portti-kiellon koko ravintolaan. Asia kuitenkin saatiin ratkaistua siten, että minä olin juhlinut lakon päättymistä jo riittävästi ja läksin ajelemaan kotia kohti muiden jäädessä jatkamaan juhlintaa Sohville. Isompia traumoja tapahtuma ei tietävästi kenellekään aiheuttanut, mutta olipa-han yksi episodi vilkkaaseen lakkoaikaan liittyen.

Varsovan matka 1995

Varsovan matka junalla halki Baltian taittui melkein teen ja vodkan voimalla. Voileivät loppuivat ravintolavaunusta

het kohta alkumatkasta. Eipä silti, eihän meillä monella olisi ollut millä ostaa, koska maksuksi kävi joko dollarit tai paikallinen valuutta. Ryhmäviisumikin oli välillä matkanjohtajalla liian hyvässä tallessa. Meidät uhattiin heittää junasta, mikäli sitä ei löydy. Sää suosi koko matkan ja Manukin saatiin kihloihin .

Ajatuksia JYHY:stä

Olen ollut JYHYn jäsen 1970-luvulta lähtien, vaikka en ole koskaan ollut mikään ammatti- enkä muukaan yhdistysihminen. Kokouksiin en juuri ole osallistunut. Olen kuitenkin vakaasti sitä mieltä, että tuskin mikään järjestö järjestää mukavampia juhlia ja mielenkiintoisempia matkoja kuin JYHY. Vaikka niidenkin suhteen aktivoituin vasta 1990-luvulla. Monille matkoille olen saanut myös puolisoni avecina mukaan. Ilman JYHY:ä tuskin olisi tutustunut Krakovaan, Riikaan, Varsovaan ja Berliiniin. Upeita matkoja! Samoin risteilyt Tukholmaan ja Tallinnaan ovat olleet hauskoja. Puoliso on aina – silloin kun on mukaan päässyt – innokkaana odottanut matkoja ja myös kokenut ne tosi mielenkiintoisiksi. Hänestä jyhyläiset ovat tosi mukavia ihmisiä ja hän kokee melkein kuuluvansa joukkoon. Molemmat olemme näistä reissuista JYHY:lle kiitollisia ja muistelemme niitä vielä pitkään. Juuri näiden vuoksi muistan myös erään entisen työtoverini toteneen, että hän ei mitään ole niin katunut kuin sitä, ettei tullut liittyneeksi JYHYyn. Hän kuului toiseen liittoon.

Tutustumismatka Chydenius-instituuttiin

2001 oli ensimmäinen koulutus- ja tutustumismatka silloiseen Chydenius-instituuttiin nykyiseen Kokkolan yliopistokeskukseen. Ideana oli, että kokkolalaiset ja jyväskyläläiset jyhyläiset pääsisivät tutustumaan toisiinsa ja yhteiseen koulutukseen. Yksikön silloinen johtaja Mikko Viitasalo oli tuttu mies Jyväskylästä, jossa hän oli ollut tiedekuntasihteerinä ja JYHYn aktiivina mm. pääluottamusmiehenä. Saimme häneltä tietoa Chydenius-instituutin toiminnasta ja projekteista. Kiersimme myös instituutin tiloissa mm. kirjastossa.

Tuohon aikaan jouduimme monta kertaa kertomaan kirjaston asiakkaille, että JYKDOK-tietokannassa olevan Chydenius-instituutin kirja on hieman kauempana eli 200 kilometrin päässä eikä missään ihan vieressä – jollei sattunut asumaan Kokkolassa. Nykyään Kokkolan yliopistokeskus kertoo paremmin sijainnista.

Koulutusosuudessa Päivi Seppä kertoi paperittomasta laskujen käsittelystä. Myös Matkalaskujen atk-ohjelma oli tuolloin vasta tulossa. Niin ja eurokin oli tuolloin vasta tulossa. Juha Rantakari piti pääluottamusmiehen katsauksen ajankohtaisiin asioihin. Kokkola ei ollut pelkästään työtä. Mainiolla opastetulla kaupunkikierroksella saimme runsaasti tietoa kaupungin historiasta esim. Oolannin sodan tapahtumista sekä näimme upean puutalokaupunginosan Naristanin. Iltaohjelmassa oli paikallisessa teatterissa klassikkokappale Juurakon Hulda.

Vaijeriliuku yli Kuusaankosken

JYHY järjesti muutama vuosi sitten virkistysretken Varjolan tilalle, Kuusaan

koskelle. Retkelle oli järjestetty ohjelmaa ja varmaan syötiinkin hyvin, mutta mieleeni on jäänyt vain vaijeriliuku yli kosken. Olin varma, etten uskalla. Vettäkin sataa tihutti taivaalta. Onneksi kollegat kannustivat ja kiidin kosken yli valjaissa. Mikä huikea tunne! Ennen kaikkea tuntui, että pystyin ylittämään itseni ja onnistuminen sekä kosken kuohut antoivat taas hetken voimia arjen pyörytykseen.

Teatterissa

Jyhyläiset ovat järjestäneet vuoden aikana pari kolme teatteriretkeä, ja vuosien aikana on käyty nauttimassa kaupungin teatterin ja muidenkin jyväskyläläisteattereiden kuten myös muiden kaupunkien tarjonnasta. Vuosien varrella on ollut ilahduttavaa, että olemme käyneet tutustumassa myös pienempien harrastajateattereiden tuotantoon intiimimmillä laivoilla. Mukavasti on myös mm. ravintola Vakiopaine tullut tutummaksi monelle ensikertalaiselle sekä teatteri- että illanviettopaikkana.

Joka kerran, kun JYHY järjestää teatteriretken, yritän päästä mukaan. Onneksi niitä säännöllisesti onkin, kerran tai pari vuodessa. Pääsen nauttimaan teatterista ja hyvästä seurasta, siis kollegoiden seurasta – minulla on mukavia työkavereita. Tärkeää on ollut myös yksinhuoltajan budjetilleni, että JYHY on maksanut osan teatterilipusta ja olemme saaneet leivoskahvitkin.

Teatteriretket myös oman kaupungin teattereihin ovat olleet menestyksiä. Niihin on saatu mukaan myös sellaisia jäseniä, jotka eivät ehkä ole lähteneen matkoille kauemmas.

Tallinnassa mennen tullen

Tallinnan matkat olivat hyvin suosittuja ja eräältä niistä tarttui lastenvaunutkin mukaan, enää ei puuttunut kuin mahdolliselle lapselle isä.

Harvoin olen ehtinyt töiltäni mukaan JYHYn matkoille, mutta tälle Tallinnan matkalle lähdin minäkin mukaan. Kyllösen Saija kuljetti Tallinnassa ja piti tunnelmaa yllä bussissa. Eikä kukaan jäänyt yksin vaan kaikista pidettiin huolta. Minua kuitenkin jännitti, kuka tulisi hyttikaveriksi. No se selvisi pian, että tuttu työkaveri kuitenkin. Tiesin, että hän haluaa illalla mennä laivan tanssilatiale, kun taas minä menin mieluummin nukkumaan. Hyttikaveri sitten läksi illalla tanssimaan ja tuli aamulla kello viisi takaisin. Hän oli kohtelias eikä syyttänyt hyttiin valoja ollenkaan vaan meni hiljaa pimeässä sänkyynsä. Aamulla piti olla kello seitsemän ulkona laivasta ja niin vaan hyttikaveri oli ajoissa valmiina meikkeineen ja kiharrettuine hiuksineen. Siinä minulle olisi mallia matkailuun ja hauskanpitoon. Ehkä sitten seuraavalla kerralla.

Onko oma passi mukana?

JYHYn jäsenristeily Tallinnaan oli starttaamassa iloisissa merkeissä yliopiston päärakennuksen pihalta 26.1.2006. Monet ryhmämatkat reissanneena opastin matkanjohtaja Matti Haveri-Heikkilää, että kysy nyt vielä kerran, onhan kaikilla passit mukana. Itsekin kiltisti avasin käsilaukun ja tunnustelin, että sielläpä on.

Laivaterminaalissa järjestäydyimme pas-

sintarkastusjonoon, avasin asiakirjani kuvan kohdalta valmiiksi ja kyllä, olihan minullakin passi mukana – poikani passi!

Valahdin aivan voimattomaksi ja porukka ympärilläni oli aivan yhtä sekaisin. ”Minäpä tästä lähdenkin maitojunalla kotiin”, oli ensimmäinen ajatukseni siinä vaiheessa.

Onneksi meitä on moneen lähtöön ja yksi meistä, Kaisa Saikkonen, oli enemmänkin matkustellut ja tiesi yhtä jos toistakin matkailun pulmatilanteista. Hän siirsi meidät vähän syrjemmälle ja rupesi miettimään vaihtoehtoja. ”Elähän hätäile. Hommaa väliaikainen passi, sellaisia saa poliisilaitoksilta. Saatat ehtiä vielä samaan laivaan hyvässä lykyssä.”

Menimme laivayhtiön asiakaspalvelutiskille selittämään asiaani ja huomasin, että en todellakaan ollut ainoa koskaan passinsa unohtanut tai hukannut Suomen kansalainen. Virkailija antoi nimitäin A4-arkin, jossa oli selitettynä kohta kohdalta, miten toimia, jos matkustaja tarvitsee väliaikaisen passin. Kas näin: ensin lähimmälle valokuva-automaatille – se sijaitsee Ruoholahden metroasemalla – sitten otosten kanssa päivystävälle poliisiasemalle – se sijaitsee Pikku Robertinkadulla – ja sitten ollaankin valmiita uuteen yritykseen ylittää Suomenlahti. Tähän laivaan ei enää ehdi, mutta seilaaahan myöhemmin kunnianarvoisa M/S Meloodia Tallinnaan.

Tuumasta toimeen vieraassa kaupungissa. En nimittäin osaa Helsinkiä ja olen ylpeä siitä! Kyöräsin matkatavarat säilytykseen ja lähdin kohti tarvittavia hankintoja. Kaikki toimi juuri niin kuin A4-arkissa

oli kerrottu ja minulle olisi jäänyt aikaa vielä kävellä satamaan aikani kuluksi. Siihen poliisisetä ystävällisesti tokaisi, että jos rouva ottaa nyt kuitenkin taksin.

Virolaisten reissutyöläisten kanssa matkasin historiallisella M/S Meloodialla merimatkan ja nautin vaatimattoman lohileivän, kun viralliset matkakumppanini mässäilivät noutopöydän antimilla. Lopulta marssin tanssiorkesterin vana-vedessä terminaaliputkia pitkin laivasta toiseen. Illan seikkailun jälkeen oli JY-HYLäisten jälleennäkeminen ikimuistoinen. Hyttikaverini Tuula Harmoinen ja muutaman muu oli vastassa aluksemme ovella kuohuviinin ja noutopöydästä hamstratun suklaamoussen kera.

Kokouksia

JYHYn kevätkokous pidetään vuosittain eri paikassa, ja sen myötä on hauska päästä tutustumaan eri osiin yliopistoa tai jopa johonkin ravintolaan. Eräänä vuonna kokous pidettiin Konneveden tutkimusasemalla. Samaan aikaan siellä oli Kansainvälinen Hirvikärpäs-kongressi.

Ensin tutustuimme Konneveden tutkimusaseman uudistettuihin tiloihin ja kauniiseen metsäiseen ympäristöön ja järven rantaan. Saimme kuulla myös katsauksen Pohjoismaiden hirvikärpäs-tutkimuksesta. Kokouksen jälkeen meille oli tilattu kevyt ruokailu. Emäntä kävi kuitenkin kysymässä, haittaisiko meitä, jos koemaistaisimme seuraavan päivän kongressin juhlaillallisen, jotta he pääsisivät harjoittelemaan illallista. Todellakaan se ei meitä haitannut. Söimme gourmet-illallisen salaatteineen ja jälkiruoki-

neen. Mitähän kokouksessa käsiteltiin? En muista, mutta nam, vieläkin muistan illallisen Konnevedellä.

Vuosia ennen Jyväskylään muuttoa olin lukenut Anja Penttisen kirjan Lutakon Leidi, jossa on tarinoita Jyväskylästä. Kun Lutakon Leidi tilausravintola perustettiin ja vielä JYHYn vuosikokous pidettiin siellä, olin onnellinen päästessäni melkein sisään historiaan. Taaskaan en muista, mitä kokouksessa käsiteltiin.

Puolan matkat

Mieleepainuvimpia matkoja ovat itselleni olleet JYHYn Puolan-matkat Krakovaan vuonna 2008 ja Varsovaan vuonna 2013. Aiemmat käsitykseni Puolasta muuttuivat matkoilla monella tavalla. Saimme valtavasti tietoa juutalaisten ja puolalaisten kärsimyksistä vierailulla Auschwitziin ja käynnillä Varsovan kansannousun museossa. Auschwitzissa vierailevista matkailijoista sanotaan, että kukaan ei palaa sieltä samanlaisena kuin millaisena sinne meni. Vierailulta palattuamme joukkomme oli melko hiljainen eikä normaalia vitsailua ja naurua kuulunut. Itselleni vaikuttavinta nähtävää Auschwitzissa oli silmäkantamattoman pitkä junalaituri, jolle eri puolelta Eurooppaa saapuvien junien vaunut tyhjennettiin ja jolta juutalaisten todelliset kärsimykset alkoivat.

Näillä matkoilla on kerrattu muitakin historian asioita, esimerkiksi että meillä suomalaisilla ja puolalaisilla on joskus ollut yhteinen kuningas. Olemme nauttineet oppaiden laajasta asiantuntemuksesta, ja Varsovassa pääsimme vierailulle Suomen suurlähetystöön. Opastetusti

ja itsenäisesti olemme tutustuneet nähtävyyksiin, maan monipuoliseen kulttuuriin ja nauttineet hyvästä ruuasta, juomista ja shoppailusta sekä muusta mukavasta yhdessäolosta. Jokaisella JYHY-matkalla olen tutustunut uusiin jyhyläisiin, myös sellaisiin, jotka ovat olleet pitkään yliopistolla töissä mutta joita en ole aiemmin tavannut.

Arkiset askareet, paikalliset tapahtumat ja paljon muuta

Viiden vuoden aikana JYHY ry:n jäsenenä olen tuonut omalta osaltani ammattiyhdistysliikettä esille erilaisilla koulutus- ja virkistysmatkoilla. Alkajaisiksi muutama tiivistys jäsenyyteni huippuhetkistä. Edullisten viiniostosten minulle luonut euforinen tunne sai Tallinnan Prismassa kaupan vartijan hämmentymään. Erään kerran olen työntänyt yksin halvalla vuokralle saatua pikkubussia Tourulan tummenevassa yössä. Onneksi ei satanut. Näiden lisäksi olen ollut ahtamassa itseäni ja 20 matkaseuralaista samaan hyttiin. Sekin onnistui, yhteispelillä.

Mieleepainuvimpia hetkiä ovat kuitenkin olleet ne arkiset askareet, paikalliset tapahtumat, koulutukset ja kokoukset. Askel on kevyt ja tunnelma iloinen, kun tapaa tutun joukon ja pääsee vaihtamaan kuulumisia. Vaikka sitä luulisi, että arkisin noin kahdeksan tuntia jyhyläisten seurassa voisi riittää, ei tämä pidä paikkaansa. Yhteinen tekeminen myös vapaa-ajalla on minusta lisännyt yhteisöllisyyden tunnetta työaikanakin. Tuloksena on kestäviä ystävyysuhteita, hauskoja hetkiä ja maailman laittamista parempaa järjestykseen.

Minulta on kysytty oikeita kysymyksiä merellä voimakkaassa ristiaallokossa ja olen antanut mielestäni hyviä vastauksia johtavassa asemassa olevan henkilön näyttäessä ovea. En ole antanut edes navigaatiovirheiden, pyssyjen paukkeen tai myrskyävän sään pilata tunnelmaa, vaan lippu on pidetty korkealla ja tehtävät viety loppuun välillä verta ja kyyneliä säästämättä. Jäsenistön tuki ja loistavat YHL:n sekä Pardia:n toimihenkilöt ovat olleet korvaamaton tuki hallitustyössä ja luottamustehtävissä. Lyhyestä virsi kausi: parhaiten onnistumme yhdessä.

Varsovan matka

Varsovan matka on kaikkiaan muistorikas maan historian kannalta. Pääsimme tutustumaan juuri valmistuneeseen Juutalaisuuden museon rakennukseen, jossa ei vielä ollut kokoelmia, mutta rakennus jo sinällään oli vaikuttava. Muutoinkin matka oli retki juutalaisten kohtaloitten äärelle. Hieno juttu oli, että meille järjestyi käynti suurlähetystössä, jossa isäntänä oli itse suurlähettiläs Jari Vilen. Hän kertoi innostuneena Puolan asioista hänen sydäntään lähellä olivat Varsovan viimeiset suomalaistalot. Onneksi ehdimme kurkata myös tuota korttelia paikan päällä. Tuosta innostuin tutkimaan Varsovan suomalaistalojen historiaa ja kirjoitin niistä jutun Sulkurannan Sanomiin.

JYHYn reissu puolityhjään Varsovaan

JYHYn reissu puolityhjään Varsovaan vappuna 2013 oli hauska. Puolalaisilla oli vapun yhteydessä neljän päivän vapaa ja väki Varsovasta oli kaikkonnut runsain

joukoin maaseudun rauhaan. Asuimme hienossa Polonia Palace Hotellissa vastapäätä Kulttuuripalatsia. Aamiaisella tarjottiin sekä kuohuviiniä että votkaa. Minua jäi kaivelemaan, etten kehdannut kerran elämässä nauttia ryyppyä aamiaisella.

Varsova tarjosi paljon nähtävää. JYHYn ohjelman ulkopuolella kävimme matkakaverini kanssa tietysti Ostrogskin palatsiin rakennetussa Chopin-museossa. Vaeltelimme upeassa Lazienki-puistossa, jossa näimme myös Chopinin patsaan ja nautimme kahvia talvipuutarhaan sisustetussa ihastuttavassa Belvedere-ravintolassa. Kansannousun museoon jonotimme kärsimättöminä 45 minuuttia, mutta olo helpottui kummasti, kun kuulimme kahden muun jyhyläisen jonottaneen yli kaksi tuntia.

Matkatoverini tapana on lähettää matkoilta iäkkäälle sukulaiselleen postikortti. Kortinosto onnistuikin helposti, mutta mistä postimerkki. Lopulta juuri ennen hotelliin paluuta ja kotiinlähtöä, löysimme kioskin, jossa niitä myytiin. Homma sujui pitkällä kaavalla elekielellä pienen myyntiluukun kautta. Jonoa ehti kertyä melkoisesti.

PS. Sori. Muista matkoista en muista juuri mitään

Matkoja, teatteria ja jousiammuntaa

JYHYn virkistystoiminnasta tulevat lähinnä mieleen erinäiset matkat. On ollut rajuja risteilyt, ja parit ulkomaanmatkatkin olen kerinnyt kokemaan. Aina on ollut loistavaa matkaseuraa – ja huippu-

hauskaa.

Myös paikallisia tapahtumia on järjestetty. Kivasti teatteri- yms. tapahtumien vastapainoksi on ollut liikunnallistakin ohjelmaa. Erityisesti jousiammunta viime vuodelta tulee mieleen, kun noin 20 jyhyläistä saivat jouset käsiin, niin johan nuolet viuhuivat!

Väinö Lajunen

Edesmennyt konemestari Väinö Lajunen, Väiski, järjesti jyhyläisille hauskoja saunailtoja Jyväskylän kaupungin omistamassa Työväenopiston virkistyskäyttöön tarkoitettussa rakennuksessa, Kiviniemessä.

Tontilla on kaksi saunaa, tavallinen ja savusauna. Savusaunan lämmittämisen Väiski aloitti jo monta tuntia ennen kuin muu porukka saapui. Illan kulusta ja muusta ohjelmasta huolehti koulutus- ja virkistysvaliokunta. Saunomisen lisäksi tarjolla oli musiikkia, ulkoilua, lentopallon pelaamista, makkaranpaistoa, kahvia ja virvokkeita nautittavaksi ja ennen kaikkea iloista seuraa ja mukavaa yhdessäoloa.

Väinö Lajunen oli aktiivinen jyhyläinen eläkkeelle jäätyäänkin ja osallistui säännöllisesti vuosikokouksiin, matkoihin ja virkistystapahtumiin vielä lähes 80-vuotiaana. Kaikki muistavat Väiskin värikkäät tarinat nuoruudenaikaisesta merillä olost ja laivojen historiasta. Väiskillä oli myös paljon kerrottavaa yliopiston toiminnan alkuvuosista, mm. rakennusten lämmittämistä puilla ja kuuluisasta yliopiston Hupi-hevosesta. Säähän ja ilmastoon liittyvät asiat olivat myös Väiskin

kiinnostuksen kohteena ja hän esitteli mielellään vuosikausia keräämiään tietoja lämpötiloista ja sademääristä.

Rantakarın kanssa (laulu)

Rantakarın kanssa
(Riippakoivun alla -jenkan tahtiin)

*Minne mun matkani johtaakaan,
kahta en unhoita milloinkaan:
kiistapaikan hankalan, tessin väännön
vaikean,
muistan aina Juhan neuvot mallikkaat.
Rantakarın kanssa usein istuttiin,
johtajien kanssa kättä väännettiin,
ja luotansa taas poistuissais,
sait heiltä lupaukset kaivatut.*

*Minne sun matkasi johtaakaan,
kahta et unhoita milloinkaan:
jyhyläisten hymyä, tätä eron hetkeä.
Näitä kahta muistat varmaan lämmöllä.
Rantakarın kanssa usein kuljettiin,
ongelmia puitiin ja niistä selvittiin.
Mut vapaalle kun lähdet niin,
se JYHYn laittaa moniin aatoksiin.*

Onko oma passi mukana? – matkakertomus JYHYn jäsenristeilyltä

**Marjut Kataja; Yliopiston kirjasto.
JYHYläinen helmikuusta 1994**

JYHYn jäsenristeily Tallinnaan oli starttaamassa iloisissa merkeissä yliopiston päärakennuksen pihalta 26.1.2006. Monet ryhmämatkat reissanneena opastin matkanjohtaja Matti Haveri-Heikkilää, että kysy nyt vielä kerran, onhan kaikilla passit mukana. Itsekin kiltisti avasin käsilaukun ja tunnustelin, että sielläpä on.

Laivaterminaalissa järjestäydyimme pasintarkastusjonoon, avasin asiakirjani kuvan kohdalta valmiiksi ja kyllä, olihan minullakin passi mukana – poikani passi!

Valahdin aivan voimattomaksi ja porukka ympärilläni oli aivan yhtä sekaisin. ”Minäpä tästä lähdenkin maitojunalla kotiin”, oli ensimmäinen ajatukseni siinä vaiheessa.

Onneksi meitä on moneen lähtöön ja yksi meistä, Kaisa Saikkonen, oli enemmänkin matkustellut ja tiesi yhtä jos toistakin matkailun pulmatilanteista. Hän siirsi meidät vähän syrjemmälle ja rupesi miettimään vaihtoehtoja. ”Elähän hätäile. Hommaa väliaikainen passi, sellaisia saa poliisilaitoksilta. Saatat ehtiä vielä samaan laivaan hyvässä lykyssä.”

Menimme laivayhtiön asiakaspalvelu-

tiskille selittämään asiaani ja huomasin, että en todellakaan ollut ainoa koskaan passinsa unohtanut tai hukannut Suomen kansalainen. Virkailija antoi nimitäin A4-arkin, jossa oli selitettynä kohta kohdalta, miten toimia, jos matkustaja tarvitsee väliaikaisen passin. Kas näin: ensin lähimmälle valokuva-automaatille – se sijaitsee Ruoholahden metroasemalla – sitten otosten kanssa päivystävälle poliisiasemalle – se sijaitsee Pikku Rober-tinkadulla – ja sitten ollaankin valmiita uuteen yritykseen ylittää Suomenlahti. Tähän laivaan ei enää ehdi, mutta seilaa-han myöhemmin kunnianarvoisa M/S Meloodia Tallinnaan.

Tuumasta toimeen vieraassa kaupungissa. En nimittäin osaa Helsinkiä ja olen ylpeä siitä! Kyöräsin matkatavarat säilytykseen ja lähdin kohti tarvittavia hankintoja. Kaikki toimi juuri niin kuin A4-arkissa oli kerrottu ja minulle olisi jäänyt aikaa vielä kävellä satamaan aikani kuluksi. Siihen poliisietä ystävällisesti tokaisi, että jos rouva ottaa nyt kuitenkin taksin.

Virolaisten reissutyöläisten kanssa matkasin historiallisella M/S Meloodialla merimatkan ja nautin vaatimattoman lohileivän, kun viralliset matkakumppanini mässäilivät noutopöydän antimilla. Lopulta marssin tanssiorkesterin vana-vedessä terminaaliputkia pitkin laivasta toiseen. Illan seikkailun jälkeen oli JY-HYläisten jälleennäkeminen ikimuistoinen. Hyttikaverini Tuula Harmoinen ja muutaman muu oli vastassa aluksemme ovella kuohuviinin ja noutopöydästä hamstratun suklaamoussen kera.

Yhdessä yhteisessä JYHYssä: yhteisöllisyys jäsenten kokemana

ja tavallaan myös päätäntäluku

Mirja Laitinen, Marjut Virkkunen, Tuula Hölttä

JYHY-yhteisö jäsenen ja jäsenistön silmin

Yhteisö- ja yhteisöllisyys-käsitteillä on monia määritelmiä ja ulottuvuuksia. Yhteenkuuluvuus liittyy keskeisesti yhteisöllisyyden kokemukseen. Yhteenkuuluvuuden tunteessa on merkityksellistä vuorovaikutus, yhteinen jaettu kulttuuriperintö sekä yhteiset arvot ja ihanteet.

Yhteisöllisyys kasvattaa sosiaalista pääoma. Se tarkoittaa tiettyyn väestöön tai kansanryhmään kuuluvien henkilöiden yhteenkuuluvuutta, joka ilmenee osallistumisena yhteisiin rientoihin, aktiivisena yhdistys-, harrastus- ja kulttuuritoimintana sekä keskinäisenä luottamuksena. Sosiaalinen pääoma edistää yksilön hyvinvointia ja terveyttä sekä onnellisuutta.

Yhteisöt voivat olla paikallisia, globaaleja tai virtuaalisia. Ne liittyvät työhön, harrastuksiin, yhteisiin arvoihin. Ammattiyhdistystoiminta on tyypillistä arvoyhteisöllisyyttä, jossa oleellista on solidaarisuus. Toiminnassa näkyvät sekä yksilön arvot että koko jäsenkunnan edunvalvonnasta ja hyvinvoinnista huolehtiminen.

JYHY on tyypillinen paikallisyhteisö, johon on liittynyt jäseniä saman työnantajan, Jyväskylän yliopiston, niistä eri ammattiryhmistä, jotka ovat muuta henkilökuntaa kuin professoreita, opettajia tai tutkijoita. JYHY edistää ja valvoo jäsentensä työsopimussuhteeseen liittyviä palkkauksellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia etuja sekä tukee jäsentensä työhyvinvointia ja työssä jaksamista. Eniten jäseniä on hallinto-, IT- ja tilapalveluista, kirjastosta, laboratoriotehtävistä

ja vahtimestareiden joukosta. Samoja ammattialoja edustavat SAK:lainen (JHL) JYTT ja akateemisesti koulutettujen työntekijäryhmien omat akavalaiset järjestöt. JYHYllä on sisaryhdistykset muissa yliopistoissa. Valtakunnallisena edunvalvojana toimii Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL, ja sen kattojärjestönä on palkansaajajärjestö Pardia.

JYHYn toiminta-ajatuksen mukaan: ”JYHY noudattaa toiminnassaan YHL:n keskeisiä arvoja, jotka ovat luotettavuus, avoimuus ja tasa-arvoisuus. Luotettavuudella ja avoimuudella tarkoitamme sitä, että teot ja viestit tukevat toisiaan, tieto on oikeaa ja tosiasioihin perustuvaa, ja tiedonvälitys on avointa. Työelämän tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistämisen ymmärrämme laajasti. Edunvalvontamme kohtelee jäseniä tasa-arvoisesti ikään, sukupuoleen, etniseen taustaan, työntekijäryhmään tai muuhun vastaavaan seikkaan katsomatta.”

Tarinoita tallennuslaitteelle

Haastattelimme jäsenistöä yhteenkuuluvaisuuden merkityksestä. Haastateltaviksi valikoimme uusia ja vanhoja jäseniä, eri-ikäisiä ja eri työyhteisöistä. Mietimme sopivia kysymyksiä, joiden avulla saisimme esiin sen, miten jäsenet ovat kokeneet yhteisöllisyyden. Käytimme puolistrukturoituja kysymyksiä:

Miksi liityit JYHYyn, mitä odotit?

Miten olet kokenut jäsenyyden, yhteenkuuluvaisuuden (yliopistotasoa, oma työyksikkö,

naapurijärjestöt)?

Onko ollut jotakin, joka ovat vahvistanut / heikentänyt yhteisöllisyyttä?

Mitä jäsenetuja olet käyttänyt (virkistys, koulutus, koulutusstipendi, Vendito-kortti)?

Miten yhteisöllisyys on muuttunut vuosien varrella?

Miten virkamieslakko, 1990-luvun lama, uuden palkkausjärjestelmän tulo sekä uusi yliopisto ovat vaikuttaneet yhteisöllisyyteen?

Haastattelimme viittä henkilöä. Osa ei saanut kysymyksiä etukäteen, osalle lähetimme ne sähköpostitse muutamaa päivää ennen. Mukanamme kuljetimme tallennuslaitetta haastattelujen tallentamista varten. Haastattelujen jälkeen litte-roimme ne. Haastatteluja täydennettiin vielä lähettämällä kolmelle luottamusteh-tävissä toimineelle aktiiville samat kysy-mykset sähköpostitse. Koko jäsenistölle lähetettiin toive muistella omaa liittymis-tään JYHYyn. Tutustuimme myös yh-teisöllisyyttä käsittelevään kirjallisuuteen, mikä tuki haastattelujen purkoa ja teks-tien jäsenystä.

Muistikuvia JYHYyn liittymisestä

Monet meistä muistavat hyvin, vuosikymmenienkin jälkeen, miten oma liittymisen JYHYn jäseneksi tapahtui.

Nykyäistiin hihasta

Liittymisen on mennyt monien kohdalla hyvin mutkattomasti:

JYHYyn liityin siksi, että en oikeastaan ke-
rrennyt kovin monta päivää olla töissä, kun

jo nykäistiin hihasta ja kysyttiin, että mi-
tenkäs nuo ammattiliittoasiat. Ei siinä tar-
vinnut paljoa mieltä. Siinä annettiin heti
tietoa lyhyesti ja ytimekkäästi ja kerrottiin,
mistä on kyse ja mitä JYHY tekee. Niin ei
siinä tullut sellainen olo, että pitäisi kau-
heasti katsoa ympärilleen. Totta kai vähän
kyselin työkavereilta, mitäs nää liitot on ja
mitä ne tekee, mutta se oli aika selkeää.

Liittymisen voi tapahtua myös koruttomasti.

Liityin JYHYyn joskus 1970- ja 1980-lu-
kujen vaihteessa, vuotta en muista. Se
tapahtui aika koruttomasti. Joku silloisista
työkavereistani toi minulle ilmoittautu-
miskaavakkeen ja sanoi, että lähes kaikki
kirjastolaiset ovat mukana tässä liitossa,
ja että minunkin kannattaa liittyä siihen.
Niinpä sitten kirjoitin nimeni ja muut
tiedot kaavakkeeseen ja siitä se alkoi.

Mulla oli sellainen tilanne, kun tulin töi-
hin, että kollega oli tullut vähän aikaisem-
min ja hän oli heti JYHYn toimielimissä
mukana ja hän laittoi heti minun eteeni
lapun, että liity tohon. Olen silloin ollut
21 v. Ja mä olen kirjoittanut nimen alle.
Ja mulle tämä järjestö hyväksi kehuuttiin.
En muista, mitkä oli ne argumentit. Mutta
musta tuntui silloin siltä, että joo. Toi on
hyvä juttu. Mutta se meni näin yksinker-
taisesti.

Liityin JYHYyn 30.11.1992 ensimmäise-
nä työpäivänäni täällä kirjastolla. Kollega
talutti silloisen luottamusmiehen luo.

Tulin opiskelulaitokselleni töihin vuonna

1980 heti uuden vuoden jälkeen. Olin täysin vihreä järjestäytymisasiossa ja aivan haavi auki kun työtoverini alkoivat puhua tai oikeastaan totesivat, että **liityt sitten meidän henkilöstöjärjestöön**. He esittelivät JYHYä ja sivulauseessa mainitsivat, että on “vasemmistolainenkin” järjestö, mutta siihen ei kannata liittyä. Sain yliannostuksen vahvaan politisoitumiseen opiskeluaikani 70-luvulla, joten oitis laitoin jäsenanomuksen vetämään.

Pidin itseäni akavalaisena

Mihin liittoon minun tulisi järjestäytyä? Olenko akavalainen? Vaihto akavalaisesta liitosta STTK:laiseen liittoon aiheutti henkistä taistelua, kuten eräs jäsenemme kertoo.

Aikaisemmin kuuluiin Akavan erityisalojen liittoon Speciaan, johon olin liittynyt jo opiskeluaikani opiskelijajäseneksi. Liiton vaihtamisvaiheessa kävin itseni kanssa aikamoiset keskustelut, sillä vaihto akavalaisesta liitosta STTK:laiseen liittoon tuntui henkisesti hankalalta. Päädyin kuitenkin asiaa paljon pohdittuani ja lukuisten keskustelujen jälkeen vaihtamaan liittoa. Perustelut sellaiseen liittoon kuulumisesta, joka neuvottelee meidän TES:n + paikalliset neuvotteluyhteydet + luottamusmiesten saatavilla olo menivät siis jossakin vaiheessa jopa jakeluun ja liiton vaihto tuntui siten oikealta ratkaisulta.

Olin päässyt marraskuun alussa 1976 Jyväskylän yliopiston kirjastoon määräaikaiseen työsuhteeseen kesken opintojeni Tampereen yliopistossa. En ollut kauheasti

miettinyt järjestäytymistä, mutta pidin itseäni akavalaisena. Aikomukseni oli palata opintojen pariin heti työsuhteen päätyttyä. Sain kuitenkin heti perään uuden sijaisuuden, kun ylikirjastonhoitaja jäi sairauslomalle, ja pääsin sijaisuusketjun alimmaksi lenkiksi vuoden 1977 alkupuolella. Eräänä päivänä jyväskyläinen kirjaston luottamusmies pyysi minua ja muitakin järjestäytymättömiä pätkätyöläisiä liittymään JYHYyn, koska noihin aikoihin yliopiston ylin hallinto halusi ilmeisesti puuttua sijaisuuksiin. Muistan, että en sinänsä ymmärtänyt mistä koko jutussa oli kyse, mutta olimme kuitenkin joukolla palaveroimassa hallinnon kanssa. Kamreeri paheksui ylikirjastonhoitajaa, joka ei halunnut siirtää sairauslomista säästyneitä palkkavarvoja “yliopiston pohjattomaan kassaan”. Pätkähommat eivät kuitenkaan muuksi muuttuneet, määräaikaisuudet jatkuivat ja tein opinnot loppuun etänä.

Kuten historiaryhmässä kerroin, etten ole koskaan miettinyt akavalaiseksi liittymistä silloin kuin olin saanut kirjastonhoitajan pätevyyden ja viran. Olin tuolloin itse aktiivina mukana JYHYssä ja YHL:ssä ajamassa kirjastoväen asiaa. Akavalaisuus ei ole ollut mikään status-asia minulle, koska olin kasvanut JYHYn piirissä kirjastoapulaisestä kirjastonhoitajaksi.

Eurot puhuvat

Ammatillista järjestäytymistä jäsenet ovat pitäneet tärkeänä ennen kaikkea siksi, että se tarjoaa työttömyysturvaa.

Miksi lähteä mukaan tällaiseen ay-toimintaan, tai maksamaan jäsenmaksuja, niin se on raadollinen. Jos jään työttömäksi, niin täytyy saada kunnon korvaus.

*Ammattijärjestöön liittyminen tuntui itsestään selvältä ennen kaikkea siksi, että se takaisi vahvan taustatuen työelämässä ja myös **taloudellisesta turvaa** mahdollisen työttömyyden varalta.*

*Yhteistä tekemistä voi olla ja sitten, että on joku järjestö johon kuulua, jos joutuu työttömäksi. **Turvaa.***

*Suurin syy nopeaan liittymiseen oli **mahdollisuus ansiosidonnaiseen**, toki olin ammattiyhdistykseen myötämielisesti suhtautuva, joten liittyminen olisi tapahtunut jossain vaiheessa muutoinkin.*

*Olin vielä silloin OAJ:n jäsen, johtuen aikaisemmasta työstäni viestinnän lehtorina. Kun ryhdyin kyselemään järjestäytymisasiosta silloisessa Tietohallintokeskuksessa, löytyi kaksi vaihtoehtoa. Puntaroituani näiden kahden välillä päädyin JYHYyn kahdesta syystä: **edullisempi jäsenmaksu** ja paremmat retket. En katunut päätöstäni.*

Samojen siipien suojissa

JYHYn edeltäjän, Jyväskylän kasvatusopillisen korkeakoulun Virkamiesyhdistyksen jäseniksi liittyivät aikanaan **kaikki korkeakoulun työntekijäryhmät**, ja professorit olivat yhdistyksen aktiivisia toimijoita. Toisin kuin muissa Suomen korkeakouluissa, Jyväskylän yhdistyksessä

ei tuolloin harrastettu yhteisöllistä virkistystoimintaa vaan keskityttiin koko henkilökuntaa koskevaan solidaariseen edunvalvontaan. 1960-luvun loppupuolella yliopiston eri ammattiryhmät perustivat omia paikallisjärjestöjään ja näin mm. professorit, assistentit ja lehtorit erosivat Virkamiesyhdistyksestä. Edellä kerrottu käy ilmi Elisa Tikan laatimasta *Hanska pitää* -tutkimuksesta. Samoin muistelee konkarijäsenemme:

Liityin JYHYyn luullakseni jo 1968 heti kohta yliopistolle töihin tuloni jälkeen. Silloin TVK:lainen ammattijärjestö kokosi siipiensä suojaan niin siivoojat kuin professoreitakin. Jäseneksi houkutteli henkilö, joka myöhemmin toimi aktiivina SAK:lais-ta järjestöä perustettaessa ja koetti hajottaa JYHYä kaikin tavoin. Lehtori toimi puheenjohtajana.

Hyvien ystävien suuri joukko

Syy JYHYyn liittymiseen on voinut joutua myös siitä, että useat läheiset kollegat ovat kuuluneet JYHYyn, ja siksi liittyminen siihen on tuntunut monesta hyvin luontevalta. On ollut mukavaa kuulua hyvään ja tuttuun porukkaan.

*Vahvana perusteena liittymiseen oli jo jäseniksi mainittujen **hyvien ystävien suuri joukko.***

*En muista, kuka se houkuttelija oli, mutta yleisesti **kaikki oli ympärilläni JYHYssä.** Ja minusta se oli ihan luonteva ratkaisu silloin. Halusin kuulua.*

Samalla koin, että pääsen aikaisempaa paremmin sisälle yliopistoyhteisöön ja opin tuntemaan uusia työyhteisön jäseniä, kun liityn vahvaan JYHYyn. Tämä onkin toteutunut mm. yhdistyksen virkistystoiminnan avulla.

Jäsenten kokemukset yhteisöllisyydestä

Jäsenyys on melkein kansalaisvelvollisuus. ... se on sitten jokaisen oma asia hurahdatko syvemmälle vai pysytkö rivijäsenenä.

Jäsenten liittymistarinat kuvaavat ammatillisen järjestäytymisen perussyiksi yhtä lailla yksilöllisen edunvalvonnan kuin liittymisen mukavaan porukkaan. Kun kysimme haastatteluissa pitkään Jyväskylän yliopiston palveluksessa työskennelleiltä heidän yhteisöllisyyskokemuksistaan, monen oli vaikea muistaa, mitkä tapahtumat ja muut muistot olivat yliopiston, mitkä JYHYn toimintaa.

Paikallisuus, oma ammattikunta, kansallinen verkostoituminen

JYHYn paikallisuudella on haastatelluille suuri merkitys. Toiset painottavat enemmän yliopistotason yhteisöllisyyttä:

”Mittaamaton lisäarvo on ollut sillä, miten moniin mukaviin ihmisiin eri puolilta yliopistoa JYHYn kautta on päässyt tutustumaan – sillä on ollut myös ammatillista arvoa...”. ”Se ei ole mikään kasvoton iso liitto tuolla jossain, missä lie vaan se on tässä kampuksella”.

Muistissa on myös aika, jolloin yliopisto oli niin pieni, että lähes kaikki tunsivat toisensa:

”Koska yliopistolla oli siihen aikaan [1975, kirj. huom.] vähän väkeä, niin minä tutustuin hirveen moniin ihmisiin. Yhtäkkiä tunsin ison poppoon. Meillä oli kaikkia tilaisuuksia... semmoista yhteisöllisyyttä että oltiin koko yliopiston porukalla.”

Yhteisöllisyyden kokemukset edistävät sitoutumista ammattijärjestön tavoitteisiin. JYHYssä tämä tunnistetaan, ja niinpä yhdistyksen kokousten yhteydessä on virallisen osuuden lisäksi aikaa yhdessäololle ja vaikka yhteiselle aterioinnille.

Jyhyläisyys on laajentanut jäsentensä keskinäistä tutustumista yli laitosrajojen:

Huomasin että on niin paljon erilaisia ryhmiä yliopistolla... ihmisiä niin monilta eri laitoksilta ja erityyppisistä töistä.

Opin tuntemaan hallitusjäsenyyden kautta jyhyläisten työtä eri yksiköissä: toisilla oli vahva, samanhenkinen työyhteisö, mutta joillakin oli yksinäistä omalla laitoksella, ja jyhyläisillä kollegoilla oli tärkeä yhteisöllinen merkitys.

Myös sukupuolikysymys voi olla merkittävä yhteisöllisyydessä:

No mulle on sopinut tämä JYHY, koska tässä on ollut enemmän sellaista naisenergiaa... tää on silleen feminiinisempi ja tää on laaja-alainen...”

Yhteenkuuluvuus voi lähteä kasvamaan omasta yksiköstä:

”Ensin oltiin oman porukan kesken, mutta sitten kun on tutustunut ihmisiin enemmän, niin se on vahvistunut se yhteenkuuluvuuden tunne. Tarkoitin koko yliopiston porukkaa.”

Oman ammattikunnan kuuluminen samaan järjestöön vahvistaa yhteisöllisyyttä, ja tällöin yksilölliset ja ammattikuntaa koskevat edut nivoutuvat yhteen. Myös kansallisella verkostoitumisella on suuri merkitys yhteenkuuluvuudessa. YHL on nimennyt ammattialatoimikuntia, joiden edustajat valitaan eri puolilta Suomea. Toimikunnat tarkastelevat kansallisesti alansa edunvalvontaa ja järjestävät säännöllisiä koulutus- ja virkistystapahtumia ammattikunnalleen. Luottamusmieskursseja on koettu oivana tapana verkostoitumiseen:

”Siellä oli monesta yliopistosta edustajia, niin mä pystyin suoraan hyödyntämään ne kontaktit työssäni.”

“Virkistynyt olen monet kerrat, hyvässä seurassa”

JYHY tarjoaa jäsenistölleen vuosittain useita hyvin järjestettyjä kulttuuri- ja virkistystapahtumia, mistä järjestö on tunnettu koko yliopiston piirissä.

Syksyiset pyöräretket, Päijänne-risteilyt kauniina kesäpäivinä olivat elämyksellisiä, ja retki uutukaiseen Mäntän taidemuseoon vei suorastaan jalat alta.

Yhteisölliset kulttuuriharrastukset edistävät hyvinvointia, terveyttä ja onnellisuutta, ja se on merkityksellistä myös ammattiyhdistystoiminnassa.

Ne kaikki retket ja matkat ja mitä meillä on ollut, niin siellähän ihmisiin tutustuu, ja mun mielestä ne on ollut jotenkin kaupan hedelmällisiä, työnkin kannalta. Kun ollaan menossa kolme-neljä vuorokautta, niin kyllähän sitä tulee puhuttua jotain muutakin.

Jäsenedut yhteisöllisyyden vahvistajina

JYHYn ja keskusjärjestön jäsenet ovat paikallisen virkistystoiminnan lisäksi lomatuot, koulutukset ja uusien jäsenten risteilytapaamiset. Jotkut haastatellut ovat saaneet koulutusstipendin, joka on mahdollistanut esimerkiksi pätevyöitymisopintojen loppuunsaattamisen tai kirjallisuuden hankinnan kielten opiskeluun. Kuten liittymistarinoissa käy ilmi, jäsenedut ovat tärkeä vaikutin ammattijärjestöä valittaessa. Eräs jäsen toteaa:

Toki jäsenyys on muutakin kuin huvia, mutta retket, teatteri yms. ovat hyvää jäsenmaksun palautusta.

Aiempina vuosikymmeninä keskusjärjestö tarjosi Oy Vendito Ab:n alennuksia ja luotto-ostomahdollisuuksia paikallisista kaupoista. Tämä oli niin tärkeää toimintaa, että JYHYllä oli useita Vendito-asiamiehiä eri puolilla kampusta.

Jäseneduista muistan Vendito-kortin, jonka yksikkömme asiamiesnainen esitteli. Hän vietti vapaa-ajallaan iloista sinkkuelämää kaupungin soittoruokaloissa. Sain häneltä hyvän myyntipuheen kortin eduista: jos ennen tilipäivää tarvitsee hippamekkoa ja tili on tyhjä, niin Vendito-kortti pelastaa tilanteen. Ajattelin vasta avioituneena nuorena rouvana, että vaikka rahapula voi iskeä milloin vain, niin tuskin kuitenkaan äkillisestä hippamekon tarpeesta. Näin siis aikana ennen henkilökohtaisia luottokortteja. Vendito suisti sitten vuonna 1992 keskusjärjestömme TVK:n konkurssiin.

Yhteisöllisyys järjestöaktiivin kokemana

Haastattelimme myös muutamia JYHYn luottamustehtävissä toimivia tai toimineita, jotta saisimme tietää heidän näkemyksistään yhteisöllisyyden merkityksestä erityisesti tiukoissa edunvalvontatilanteissa. Järjestäytyessään heillä ei vielä ollut aikomusta ryhtyä luottamustehtäviin, vaan asia kypsyi ajan myötä. Henkilökohtaiset positiiviset yhteisöllisyyskokemukset vahvistivat sitoutumista järjestön tavoitteisiin, ja siten yksilön ja yhteisön edut kietoutuvat toisiinsa. Näin muistelee Jyväskylän yliopiston palveluksesta eronnut entinen JYHY-aktiivi:

JYHYn jäsenyys oli hyvien ystävien ja samanhenkisen joukon mukana turvallista olemista ja viihtymistä. Vasta myöhemmin tuli esille yhteisten tavoitteiden edistäminen edunvalvontatehtävänä.

henkilö –samasta työyksiköstä tai JYHYstä, joka on toiminut vahvana ”puhemiehenä” luottamustehtäviin suostuttelemisessa:

Eräälläkin reissulla laiva keinutti jo buffetin aikana niin kovasti, että sain vain kovin ponnisteluin keskittyttyä syömiseen. Kun taas keskityin heikosti ruokaseuralaiseni (JYHYn puheenjohtajan) kanssa käymääni keskusteluun, tulin lupautuneeksi JYHYn varapuheenjohtajaksi!

Vaikka jäsenen sitoutumismotivaatio voi syntyä yhteisöllisyyden kokemusten myötä voimakkaana, luottamustehtäviin ei kuitenkaan ole tungosta:

...piti äänestää luottamusmiestä täydennyskoulutuskeskukseen, ja silloin me tytöt päätimme terästäytyä... ei me tiedetty, ettei siellä ylipäätään ole mitään kilpailua.

Luottamustehtävissä on myös vähän vaihtuvuutta, minkä voi nähdä myös jäsenten tukena ja tyytyväisyytenä edunvalvontatoimintaan:

jäsenten tuki näkyy... yhdistyksen neuvottelijoiden pitkinä kausina – jäsenistöhän voi vaihtaa puheenjohtajaa ja pääluottamusmiestä niin halutessaan. Jyhyläisten kärsivällisyydessä on sekin etu, että edustajien neuvotteluosaaminen kerkeää karttua!

Luottamustehtävissä toimivat kertovat, että yhteisöllisyys kantaa neuvottelutilanteissa ja muissa kovissa paikoissa.

Monen aktiivin taustalla on ollut yksi

Itse neuvottelutilanteissa jäsenistön suora tuki ei juurikaan ole ollut saatavilla, mutta tuki on muodostunut niistä ennakoivalmisteluina käydyistä keskustelusta ja toisaalta ratkaisujen jälkeisissä palautekeskusteluissa. Kun näistä on saanut myönteistä kannustusta, niin sen tuella on ollut suhteellisen turvallista vääntää tiukoissakin tilanteissa ratkaisuja toiveiden mukaiseen suuntaan. Monesti on kyllä mielessä ollut toive, että voisi nyt puhalttaa pelin poikki ja lähteä keskustelemaan niiden jäsenten kanssa, joita asia keskeisesti koskettaa.

Päälouottamusmiehet ja puheenjohtajat joutuvat neuvotteluissa tekemään ratkaisuja kauempana jäsenistöstä. Se ei kuitenkaan estä heitä saamasta kannustavaa henkilökohtaista palautetta:

Muutama eläkkeelle siirtynyt ja yliopistolta lähtenyt jäsen on käynyt henkilökohtaisesti hyvästelemässä, ja vaikka on haikeaa, kun työkaverit lähtevät, olen kokenut nuo käynnit kannustavana palautteena. Myös sähköpostilla moni ilmoittaa siirtyvänsä vapaalle.

Yksikköjen luottamusmiehet elävät yhteistä arkea ja tekevät samaa työtä kuin edustamansa henkilöt. Työpaikan yhteisöllisyys voi vahvistua yli järjestörajojen:

Aktiivina joutui sellaiseen hassuun asemaankin, että jos oli jokin inhottava asia, niin työkaverit pyysi, että mene bossille kertomaan. He katsoivat, että luottamusmiehenä sinä voit sanoa tämän asian. Ja sitten ne, jotka eivät edes olleet jyhyläisiä, niin ne tuli minulta kysymään, että sinä

ku oot luottamusmies.

Yhteisöllisyys jäsenen edunvalvontakokemuksissa

Yhteisöllisyydessä henkilökohtaiset ja yhteisön edut kietoutuvat yhteen. Yhteisön voima heijastelee tietenkin yksilön kokemuksia. Pitkään jäsenenä olleiden mieliin on virkamieslakko jäänyt vahvana:

Vuonna 1986 alkoi sitten työtaistelu, johon rivijäsenenä en oikein osannut suhtautua aluksi muuten kuin mennä virran mukana ja ihmetellä mikä on totuus. Työtaistelulangin termit eivät oikein avautuneet... Työpaikan talossa oli kahvila ja siinä lakkovahtina seisoessa sai puolustella ja väitellä olimmeko oikeutetulla asialla. Eräs naapuritalon professori halusi ehdottomasti tarjota meille lakkovahtityöille kahvit ja kertoi hauskalla tavalla anekdootteja omasta urastaan. Naapurijärjestön jäsenet kävivät naureskelemassa, että lakkoilkaa vaan, edut tulevat kuitenkin kaikille.

Olin äitiyslomalla valmistauduttaessa vuoden 1986 virkamieslakoon. Tuolloin minua kosiskeltiin akavalaisen järjestöön, mutta katsoin, että en poistu rivistä lakon uhatessa. Seurasin lakkoaikaa ja siihen valmistautumista kotoa käsin. Ihailin tarmokkaita kollegoita, jotka pitivät minua ajan tasalla paikallisista tapahtumista. Akavalaiset kollegat tukivat lakkoa huolehtien lakkovartijoiden kahvitarjoilusta. Kun palasimme töihin, työhuoneiden ovilla oli Hanska pitää -tarroja akavalaisten solidaarisuuden osoituksena.

Yhteisöllisyyttä koettelevia tilanteita ovat olleet jäsenten kokemat pettymykset edunvalvonnassa tai suuremmissa muutoksissa työoloissa.

Palkkausjärjestelmän uudistus oli yhtäältä yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistava prosessi, mutta kyllä synnytti joissakin epäoikeudenmukaisuuden tunteita ja sitä kautta eripuraa. Tosin vanhat kuopakorotuskierrokset synnyttivät ristiriitoja ja kielteisiä tuntemuksia osalle jäsenistöä, kun ratkaisut eivät olleet (eivät toki voineetkaan olla) kaikille halukkaille myönteisiä.

Tuntui, että palvelukeskusuudistuksessa oli pari vuotta niin heikoilla. Kaikki oli uutta. Organisaatiouudistus tuli vielä päälle. Minusta se oli tämän työhistorian inhottavin kohta.

Järjestöaktiivi näkee yliopistouudistuksen merkittävänä yhteisöllisyyden vahvistajana:

...saatiin uusia jäseniä, jäsenet pitivät yhteyttä henkilöstönedustajiin ja osallistuivat aktiivisesti tilaisuuksiin. Yhdistyksen puolesta koetimme pitää jäsenet ajan tasalla tilanteiden muuttuessa, erityisesti työtaisteluhan alla.

Eräs haastateltava kuvasi henkilökohtaiselta kannaltaan tilannetta, jossa oman työyhteisön jäsen toimii luottamustehtävissä. Tämä on toisaalta huolehtinut hyvästä tiedonkulusta yksikössä, mutta edunvalvonnassa ei ole sortunut ”kotiinpäin vetoon”.

Ammattijärjestö saa myös kiitosta jäsenten asioiden hoidosta:

Työurani mustin aika oli 2000-luvun alkupuolella ja silloin olen kokenut JYHYn todellisen voiman käytännössä. Sain puheenjohtajalta ja luottamusmieheltä todella voimakasta tukea työpaikkani tulehtuneessa ilmapiirissä.

Vaikuttavuuden tunnetta on lisännyt se, että se on kuitenkin suhteellisen äänekäs porukka. Se ottaa jäsenet heti jollain lailla huomioon ja tavallaan kommunikoivat heti alusta asti.

Onko yhteisöllisyys muuttunut?

Pari pitkään jäsenenä ollutta haastateltavaa pohti yhteisöllisyyden muutoksia JYHYssä:

Onko yhteisöllisyys muuttunut? On ja ei, ei ja on. Arvio riippuu siitä, miltä kantilta asiaa tarkastelee. Yhtäältä yhteisöllisyys JYHYn sisällä on pysynyt hyvinkin samanlaisena viimeisen 30 vuoden aikana, mutta minusta siihen on tullut mukaan aikaisempaa vahvemmin minusta nykyaikajalle tyypillinen pohjavire ”minulle kaikki heti nyt”. Ennen yhteisöllä meni hyvin, kun meillä kaikilla tai ainakin enemmistöllä meni keskimäärin hyvin. Nyt tuntuu siltä, että jokaisella minulla pitää mennä hyvin ennen kuin meillä menee hyvin. Tämä on vaikea selittää, mutta jotenkin tuntuu siltä, että yksilöllisyys ja yksilön etu on noussut yhteisöllisyyden määrittelyssä keskeisempään asemaan. Onko se hyvä asia

vai huono asia, sitä minä en osaa sanoa. Ehkä yhteisöllisyys on nykyisin löysempi käsite sisällöltään kuin aikaisemmin. Tiedä häntä.

2000-luvulla käsitykseni mukaan koko ajan on menty avoimempaan ja keskustelempaan suuntaan järjestöjen ja työnantajan vuoropuhelussa. Olen todella ylpeä jyhyläisyydestäni.

LÄHTEET

Arkistolähteet:

JYHYn 70-vuotisjuhlajulkaisun muistitietokeruuaineisto.

JYHY ry:n toimintakertomus vuodelta 2013.

Verkkosivut:

JYHY ry <http://www.jyhy.fi/index.php> (viitattu 13.11.2014).

Painetut lähteet:

Ahopelto, Johanna. Yhdistystoimintaverkostot: ammatillinen yhdistystoiminta työelämän ja sosiaalisen elämän verkkojen kutojana. Helsinki: Suomen ekonomiliitto. Acta Societatis oeconomorum 3. Diss.: Kuopion yliopisto 2009 .

Hautamäki, Antti. Yhteisöllisyyden paluu. Gaudeamus. Helsinki 2005.

Hyypä, Markku T. Elinvoimaa yhteisöstä. Tieteessä tapahtuu 29 (2011) 8. 15-18.

Jokivuori, Pertti. Sitoutuminen työorganisaatioon ja ammattijärjestöön: kilpailevia vai täydentäviä? Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in education, psychology and social research, 206. Diss. Jyväskylän yliopisto, sosiologia 2002.

Mäkelä, Raine. Yhteisöllisyydestä : perusteluja, tulkintoja, menetelmiä. Kiljavan opisto. Kiljava 2002.

Ojanen, Markku. Hyvinvoinnin käsikirja. Kirjapaja. Helsinki 2009.

Saari, Juho. Hyvinvointi. : suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus. Helsinki 2011.

Saastamoinen, Mikko. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Yhteisöllisyys liikkeessä. Toim. Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho. Kansanvalistusseura. Helsinki. 31-66. 2009.

Sauramo, Aulikki. Kaiken varalta: tutkimus vastavalmistuneiden korkeasti koulutettujen ammattijärjestöjäsenyydelleen asettamista odotuksista. Tampere: Tampere University Press. Acta Universitatis Tamperensis 1136. Diss. Tampereen yliopisto 2006.

Tikka, Elisa. Hanska pitää!: Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistyksen viisi vuosikymmentä. Jyväskylän yliopiston henkilökuntayhdistys. Jyväskylä 1993.